

Centar za regionalizam
Center for regionalism

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO

MONITORING TRANSPARENTNOSTI U RADU NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Analize i preporuke

Centar za regionalizam, Novi Sad

2014. godina

MONITORING TRANSPARENTNOSTI U RADU NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Analize i preporuke

Centar za regionalizam, Novi Sad

2014. godina

Grupa autora

Koordinator projekta: Aleksandar Popov

Naslov: Monitoring transparentnosti u radu nacionalnih saveta nacionalnih manjina

Godina: 2014.

Izdavač: Centar za regionalizam, Novi Sad

Za izdavača: Aleksandar Popov

Urednica izdanja: Jelena Perković

Tehnička obrada: Saša Jović

Štampa: str Reclamare, Novi Sad

Projekat „Monitoring transparentnosti u radu pet nacionalnih saveta – bugarskog, mađarskog, romskog, rumunskog i slovačkog“ realizovan je uz podršku Fondacije za otvoreno društvo

SADRŽAJ:

Jelena Perković: Predgovor	5
Nikola Konstantinović: Analiza rada Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine	7
Agneš Ćurčić Asodi: Analiza rada Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine	15
Danilo Rakić: Analiza rada Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine	23
Tatjana Tucić: Analiza rada Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine	31
Jelena Perković: Analiza rada Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine	39
Tatijana Pavlović-Križanić: Standardi transparentnosti	47

PREDGOVOR

TRANSPARENTOST U RADU NACIONALNIH SAVETA JE MOGUĆE KVANTIFIKOVATI

U dosadašnjoj društvenoj praksi malo je bilo istraživanja koja su se bavila sveukupnim radom nacionalnih saveta kao institucija najvišeg stepena kulturne autonomije manjinskih zajednica. U periodu od 2011. do 2014. godine Centar za regionalizam iz Novog Sada je uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, realizovao dva istraživanja koja su se isključivo bavila radom nacionalnih saveta, njihovom unutrašnjom kadrovskom i organizacionom strukturom, procedurama kod donošenja odluka i mehanizmima ostavriavanja zakonskih prava i nadležnosti nacionalnih saveta što bez sumnje jeste osnovni uslov za ocenu sveukupne transparentnosti u njihovom radu.

Rezultati istraživanja projekta „Evaluacija rada pet nacionalnih saveta – bugarskog, mađarskog, romskog, rumunskog i slovačkog“, koji je realizovan tokom 2011.-2012. godine, nesumljivo je detektovao tri ključna problema koja su imala zajednički imenitelj kod svih pet anketiranih nacionalnih saveta. Na prvom mestu to je bila preterana politizacija od starne tada najjačih stranaka ili političkih opcija koje su svoje interese često realizovale kroz nacionalne savete gde je njihova opcija imala uticaj. Kao drugi upozoravajući rezultat sprovedenog projekta je konstatacija da je komunikacija nacionalnih saveta i manjinskih zajednica koje predstavljaju slaba i neadekvatna, što je pored ostalih dobijenih odgovora na indikatore u upitniku, nedvosmisleno uticalo na treći stav da je rad nacionalnih saveta nedovoljno transparentan. To je bio i razlog da se sredinom 2013. počne sa realizacijom projekta „Monitoring transparentnosti u radu pet nacionalnih saveta – bugarskog, mađarskog, romskog, rumunskog i slovačkog“. Cilj ovog istraživanja je bio da se kroz upitnik koji je imao 56 definisanih indikatora, utvrde standardi transparentnosti u radu nacionalnih saveta sa mehanizmima koji bi tu transparentost kvantifikovali dajući model koji na objektivan i unufikovan način procenjuje javnost i vidljivost rada bilo kojeg nacionalnog saveta.

Transparentost u radu nacionalnih saveta je bitni preduslov za ocenu kvaliteta primene demokratskih principa i mehanizama u radu. Rad nacionalnih saveta ako se uzme u obzir da manjinske zajednice čine više od 15 posto ukupnog stanovništva Srbije, nije fokus interesovanja samo pripadnika nacionalnih manjina već i šire javnosti. Ako se ima na umu i činjenica da se najveći deo aktivnosti saveta i njihovo funkcionisanje finansira iz budžeta odnosno novca svih građana Srbije, insistiranje na utvrđivanju standarda transparentnosti u radu nacionalnih saveta je neophodan uslov i jedno od veoma važnih merila uspešnosti realizacije javnih politika u oblasti manjinskih prava.

Istraživanje u okviru projekta „Monitoring transparentnosti u radu pet nacionalnih saveta – bugarskog, mađarskog, romskog, rumunskog i slovačkog“ odvijalo se na terenu i u neposrednom kontaktu sa predstavnicima nacionalnih saveta koji su bili partneri na projektu. U prvoj fazi projekta urađena je anketa u kojoj su učestvovali ovlašćeni predstavnici anketiranih nacionalnih saveta posle čega su usledili okrugli stolovi na kojima su predmet rasprave bili finalni izveštaji istraživanja. Na okruglim stolovima su učestvovali pored predstavnika nacionalnih saveta i predstavnici kulturnog i javnog života manjinskih zajednica pet nacionalnih saveta a cilj njihovog održavanja je bilo dobijanje što većeg stepena pouzdanosti odgovora dobijenih u toku ankete.

Finalni izveštaji o monitoringu transparentnosti rada pet nacionalnih saveta su sada dostupni javnosti kroz ovu publikaciju i zajedno sa dodatkom o utvrđenim standardima i kvantifikatorima.

Politički kontekst u kome je realizovan projekat „Monitoring transparentnosti u radu pet nacionalnih saveta – bugarskog, mađarskog, romskog, rumunskog i slovačkog“ se početkom 2014. godine promenio posle odluke Ustavnog suda Srbije koja je osporila neke odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina što je donelo niz nedoumica vezanih za tehničko pravno funkcionisanje nacionalnih saveta. U međuvremenu Skupština Srbije je izglasala i dopune i izmene istog Zakona čime je stvorena pravna osnova za održavanje izbora za nacionalne savete u jesen 2014. godine, a tek predstoje dopune i izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina u skladu sa odlukom Ustavnog suda Srbije.

Imajući na umu da su oba projekta koje je Centar za regionalizam realizovao od 2011. do 2014. godine pionirski poduhvat, jer u Srbiji nije bilo istraživanja koja bi se bavila na takav način nacionalnim savetima, odgovornost projektnog tima je time bila veća. Ogroman posao je urađen na samom početku istraživanja definisanjen indikatora transparentnosti, anketiranjem u samim nacionalnim savetima, a kao posebno vredan pažnje rezultat ovog projekta su utvrđeni standardi i kvantifikatori transparentnosti koji predstavljaju alatke koje nacionalni saveti sami mogu primeniti u ocenjivanju vlastite transparentnosti u radu. Na kraju treba reći da je saradnja sa nacionalnim savetima koji su bili predmet istraživanja bila korektna i da su i nacionalni saveti pokazivali spremnost na saradnju dajući time značajan doprinos uspešnosti realizaciji projekta.

Jelena Perković
Saradnica Centra za regionalizam
Novi Sad, 3. jul 2014.

ANALIZA RADA NACIONALNOG SAVETA BUGARSKE NACIONALNE MANJINE¹

Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine formiran je 10.5.2003. godine. Sadašnji sastav Saveta konstituisan je nakon izbora održanih 6.6.2010. godine. Savet ima 23 člana a njihova prava i dužnosti određene su Statutom usvojenim 3.7.2010. godine. Savet, pored predsednika, ima i četiri potpredsednika. Saveta ima Izvršni organ kao i odbore za obrazovanje, kulturu, obaveštavanje i službenu upotrebu jezika i pisma, projektne aktivnosti i prekograničnu saradnju i saradnju sa Republikom Bugarskom. Nadzorni odbor je organ kontrole zakonitosti rada, finansijsko-materijalnog poslovanja Saveta i Izvršnog organa. Nadzorni odbor čine tri člana koje Savet bira van svojih redova. U cilju detaljnijeg razmatranja i rešavanja određenih pitanja iz svoje nadležnosti, Savet po potrebi obrazuje konsultativna tela. Rad Saveta detaljnije je određen Poslovnikom iz 2010. godine.

PRIPREMA I ODRŽAVANJE SEDNICA

Sazivanje i predsedavanje sednicama Saveta u nadležnosti je predsednika Saveta. Pre zakazivanja sednice predsednik se konsultuje sa potpredsednicima Saveta kao i predsednikom Izvršnog organa. Pripremu sednice obavlja predsednik uz pomoć sekretara Saveta. Savet zaseda po potrebi, ali najmanje četiri puta godišnje. Ovu obavezu Savet ne poštuje uvek, jer su u 2013. godini održane samo tri sednice. Poslovnik članom 26. određuje mogućnost da sednicu zakaže i trećina članova Saveta, u slučaju da predsednik odbije da to učini iz bilo kog razloga. Na ovaj način sprečena je potencijalna blokada rada Saveta od strane njegovih funkcionera. Do danas nije bilo nijedne sednice na kojoj je primenjen ovaj član Poslovnika.

Članstvo se o sednici obaveštava najmanje sedam dana pre zasedanja. Uz poziv se dostavljaju predlog dnevnog reda, potrebni materijali kao i zapisnik sa prethodne sednice. O dostavljanju poziva i materijala vodi se posebna evidencija. Osim članova Saveta, na sednice se pozivaju i predstavnici medija, na bugarskom i srpskom jeziku. U pitanju su lokalni mediji a po zainteresovanosti za praćenje rada Saveta ističe se Radio Caribrod. Kako bi se osiguralo prisustvo medija na sednicama, njima se pozivi šalju najviše par dana unapred pre održavanja sednice, jer se pokazalo da pozivi dostavljeni ranije rezultiraju slabijom prisutnošću medija.

Sednici Saveta mogu prisustvovati predsednik i članovi Izvršnog organa. Oni se pozivaju ukoliko Savet proceni da je za razmatranje neke tačke dnevnog reda potrebno i njihovo prisustvo. Još nije zabeleženo da je neko od njih sednici prisustvovao po sopstvenoj inicijativi. Kada sednici prisustvuju članovi Izvršnog organa koji nisu u isto vreme i članovi Saveta (čl.31 Statuta), oni nemaju pravo glasa pri odlučivanju. Pored njih, predsednik Saveta na sednicu može pozvati i predsednike odbora (ukoliko predsednici odbora nisu u isto vreme i članovi Saveta) kao i bilo koje stručno lice koje nije član Nacionalnog Saveta a čije je znanje potrebno prilikom razmatranja i odlučivanja o nekom pitanju (čl. 31 Poslovnika). Oni reč dobijaju od predsednika Saveta i nemaju pravo glasa. U praksi, stručnjake pozivaju i odbori za određenu oblast, pa oni učestvuju u aktivnostima odbora gde se formiraju mišljenja i predlozi. U protekloj godini, stručnjaci su

¹ Autor: Nikola Konstantinović, konsta82@yahoo.co.uk, diplomirani pravnik, šef pravne službe El računari d.o.o.

učestvovali u izradi programa za obrazovanje na jeziku manjine. Bili su to profesori i nastavnici iz oblasti književnosti i muzike sa elementima bugarske kulture i istorije.

Dnevni red se usvaja većinom glasova prisutnih članova Saveta. Članovi Saveta diskutuju bez međusobnog prekidanja a sloboda govora ne sme biti narušena ni na koji način, za šta su članom 42. poslovnika predviđene i sankcije. Ipak, vreme je ograničeno na 5 minuta za izlaganje po tački dnevnog reda i 2 minuta za repliku. Ova odredba se u praksi ne koristi striktno, osim u slučaju da neko svojim izlaganjem remeti utvrđeni red sednice.

Inicijative građana se mogu naći na dnevnom redu sednice Saveta, doduše na manje formalan način. Tako, Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine je dao podršku građanskoj peticiji za omogućavanje dostupnosti bugarskih tv kanala na lokalnoj kablovskoj televiziji u Dimitrovgradu. Problem sa informisanjem na jeziku manjine nastao je digitalizacijom bugarske televizijske mreže septembra 2013. godine. Do tada su građani gledali bugarske tv kanale preko običnih antena, što je nakon digitalizacije postalo nemoguće. Peticija kojoj se Savet dao podršku upućena je Opštini Dimitrovgrad koja je osnivač kablovsko distributivnog sistema. Inicijativa je odmah prihvaćena i već je urodila plodom. Skupština opštine naložila je kablovskom operateru da putem satelitskih prijemnika preusmeri tv kanale bugarske mreže na analognu kablovsku mrežu. Nažalost, sa izuzetkom TV Nova, trenutno raspoloživi kanali nisu informativno atraktivni ali postoje indicije da će veći broj takvih programa uskoro postati dostupan.

Na sednicama se članovi Saveta pridržavaju Poslovnika o radu. Međutim, zbog suprotstavljenih političkih stavova pojedinih članova Sveta i njihovog namernog nedolaženja na sednice, zasedanja Saveta ostaju bez kvoruma što otežava rad ove institucije.

Glasanje na sednicama je javno, osim kada je u pitanju izbor i opoziv predsednika i potpredsednika Saveta, u skladu sa članovima 17, 22 i 24 Statuta. Članovi Saveta imaju pravo i obavezu da tokom sednica koriste bugarski jezik (čl. 64 Poslovnika). Jezička barijera u delu Srbije koji naseljava veći deo bugarske nacionalne zajednice je minimalna. Međutim, pripadnici bugarske zajednice koji žive u drugim delovima Srbije često ne vladaju u potpunosti govornim i pisanim bugarskim jezikom, a iskazali su ambiciju da postanu članovi Saveta. Iz tog razloga odredba Poslovnika (čl. 64.) predstavlja delimičnu prepreku njihovim ambicijama.

Zapisnici sa sednica su dostupni svim zainteresovanim građanima u kancelariji Saveta. Uredno se vode na svakom sastanku radnih tela, odbora, Saveta i Izvršnog odbora. Zapisnik se šalje svim pozvanima zajedno sa materijalom za sledeću sednicu, uključujući i lica koja nisu prisustvovala sastanku. Zapisnik se prevodi na srpski jezik kada Savet smatra da je nekom ministarstvu potrebno dostaviti izvod iz zapisnika. Članom 33. Poslovnika predviđena je mogućnost pravljenja audio snimka sednice, koja se u praksi redovno koristi, a snimci su, u mp3 formatu, dostupni javnosti u kancelariji Saveta.

TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA

O kadrovskim pitanjima, u kojima ima nadležnost, odlučuje isključivo Savet. Članom 17. Statuta regulisano je da je za odlučivanje o kadrovskim rešenjima potrebno prisustvo polovine plus jedan član od ukupnog broja članova nacionalnog saveta. Predsednika Saveta kao i potpredsednike i članove Izvršnog i Nadzornog odbora bira Savet tajnim glasanjem na predlog jedne trećine

članova Saveta ili predsednika Saveta. Savet obrazuje i druge odbore i savetodavna tela. Njihov način rada detaljnije je uređen Poslovnikom i opštim aktima samih odbora koji moraju biti u skladu sa Statutom i Poslovnikom. Predlog kandidata za izbor sekretara Saveta poveren je predsedniku, a sekretar se bira na isti način kao i ostali funkcioneri. Sekretar Saveta je odgovoran za transparentnost u radu Saveta.

Pre svakog donošenja odluke, obavljaju se konsultacije među članovima Saveta. Među članovima Saveta su predstavnici lokalne samouprave, političkih partija nacionalne manjine i prosvetnih i kulturnih udruženja manjina kao i Ustanove u kojoj Savet vrši osnivačka prava. Obzirom na malobrojnost zajednice, konsultacije nisu formalizovane ali se pokazuju efikasnim.

Transparentnost izbora kadrova u NIU "Bratstvo" se može smatrati zadovoljavajućom. Statutom Ustanove određeni su uslovi potrebni za obavljanje funkcije direktora. Direktora imenuje i razrešava osnivač na predlog Upravnog odbora Ustanove, koji je prethodno sproveo proceduru izbora putem javnog konkursa (čl. 18. Statuta NIU "Bratstvo"). Članove Upravnog i Nadzornog odbora imenuje osnivač. Javni konkurs za direktora NIU „Bratstvo“ nije raspisan već dugo, tako da se na tu funkciju redovno postavljaju vršioci dužnosti. Ozbiljan i dugotrajan problem sa finansiranjem ove ustanove je osnovni razlog nedovoljne motivisanosti pripadnika bugarske zajednice da se prijave za mesto direktora ili duže ostanu na toj funkciji.

Transparentnost odlučivanja o kadrovskim rešenjima ogleda se i u davanju mišljenja o kandidatima za tela koja imenuju skupštine opština sa značajnom manjinskom zajednicom. Poslednji primer je mišljenje o kandidatima za članove Školskog odbora gimnazije "Sv. Kirilo i Metodije" predloženih od strane Skupštine opštine Dimitrovgrad. U postupku donošenja odluke, Izvršni odbor je razmatrao zahtev i predložio Savetu da da pozitivno mišljenje za izbor predloženih kandidata što je Savet i učinio odlukom od 7.12.2012.

Savet vrši evaluaciju svog rada podnošenjem izveštaja o radu za svaku pojedinačnu godinu. Istu obavezu imaju i svi kadrovi koji svoje dužnosti obavljaju u sklopu izvršnog i drugih odbora.

KVALITET VEB PREZENTACIJE NACIONALNOG SAVETA

Internet prezentacija Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine u ovom trenutku ne postoji. Savet je do oktobra 2013. godine imao internet prezentaciju, na adresi www.nacsavbg.rs ali je prezentacija ugašena zbog neplaćenog računa za zakup servera. Zakup servera, kod najvećih lokalnih provajdera košta oko 2000 dinara godišnje.

Ugašeni web sajt nije ažuriran nijednom od postavljanja na internet. Jedine informacije koje su bile dostupne na sajtu su adresa kancelarije i broj telefona. Na sajtu, osim Statuta, nikada nije objavljen nijedan dokument od značaja za rad Saveta.

Iako veb prezentacija do sada nije funkcionisala na neophodnom nivou, u sklopu IPA projekta prekogranične saradnje iz novembra 2013. godine, predviđeno je postavljanje novog sajta koji će, jednim delom, biti posvećen projektu. Sajt bi trebalo da bude završen u junu 2014. godine.

Savet ne koristi nijednu od društvenih mreža. Prezentacija Saveta na Fejsbuku ili sličnoj društvenoj mreži nije u planu iako sama po sebi ne podrazumeva nikakve troškove. Komunikacija putem globalno popularne mreže Tviter ne postoji. Odnos prema modernim komunikacijama je

posebno zabrinjavajući ako u obzir uzmemo činjenicu da za njihovo korišćenje nije potrebna nikakva obuka, a kancelarija Saveta već ima računar i pristup internetu.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA USTANOVAMA NACIONALNE MANJINE NA LOKALU

Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine održava dvosmernu komunikaciju sa Novinsko izdavačkom ustanovom "Bratstvo" sa sedištem u Nišu. Savet je osnivačka prava nad NIU "Bratstvo" preuzeo od države odlukom od 30.6.2007. godine. Ovo je jedina Ustanova nad kojom Savet ima osnivačka prava. Kancelarija Saveta je u svakodnevnom kontaktu sa ovom institucijom.

Godišnje planove Ustanove prethodno razmatra odbor za informisanje Saveta. Predstavnici ovog odbora učestvuju na sednicama "Bratstva" na kojima se razmatraju pitanja ostvarivanja plana i programa institucije. Savet maksimalno koristi svoje kapacitete kako bi omogućio bar minimalno funkcionisanje ove Ustanove.

U praksi, komunikacija Saveta i Ustanove za cilj ima redovne pokušaje pritiska na državu koja ne ispunjava svoje obaveze preuzete Zakonom o prestanku važenja Zakona o NIU "Bratstvo". Obzirom na probleme u finansiranju koji postoje od 2009. godine, Savet nije u mogućnosti da značajnije pomogne "Bratstvu". U ovakvoj situaciji, koordinisanje njihovih aktivnosti teži izbegavanju potpunog finansijskog kolapsa Ustanove.

Lokalna samouprava u opštinama naseljenim bugarskom nacionalnom manjinom nijednom nije pozvala predstavnike Saveta na sednice Skupštine opštine na kojima se razmatraju pitanja od značaja za realizaciju prava manjine ili poboljšanje međunacionalnih odnosa. U Savetu veruju da nije bilo potrebe za njihovim prisustvom na sednicama lokalne samouprave. Međunacionalni odnosi su veoma dobri i podela na većinu i manjinu je u svakodnevnom životu neprimetna.

Savet održava kontakte sa društvima za očuvanje kulture i jezika bugarske nacionalne manjine. Kontakti nisu redovni, već se ostvaruju po potrebi. Savet ovim društvima pruža savetodavnu i logističku podršku kad god za tim ima potrebe, a kada je u mogućnosti finansijski učestvuje u njihovim projektima. Poslednje učešće Saveta u projektu ovakvog jednog društva jeste podrška manifestaciji povodom dana studenata u Bugarskoj, a u organizaciji "Matice Bugara u Srbiji" iz Bosilegrada.

Mediji na jeziku bugarske zajednice uživaju logističku podršku Saveta. Novinarima koji rade na jeziku ove manjine omogućeno je korišćenje interneta u kancelariji Saveta, kao i upotreba štampača, skenera i druge informatičke opreme kojom Savet raspolaže.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA VLASTIMA MULTIETNIČKIH ZAJEDNICA SA REPUBLIČKIM ORGANIMA VLASTI

Zbog politizacije na lokalnom nivou, odnosi između rukovodstva opštine Dimitrovgrad sa jedne i opštine Bosilegrad, s druge strane, su veoma loši. Među njima nema apsolutno nikakve saradnje, što može negativno uticati na kvalitet života lokalnog stanovništva.

Komunikacija Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine sa republičkim vlastima postoji ali je najčešće jednostrana i veoma ograničena. U poslednjoj godini su intenzivirani zahtevi Saveta, samostalni ali i u sklopu Koordinacije saveta nacionalnih manjina, vezani za izmene i dopune Zakona o nacionalnim savetima.

Poslednji pokušaji Saveta da ostvari iole značajniju komunikaciju sa vlastima na republičkom nivou ogledaju se u obraćanju predsedniku Vlade, Ministarstvu kulture i informatičkog društva, Ministarstvu finansija i Kancelariji za ljudska i manjinska prava kao i bivšem prvom potpredsedniku Vlade.

Problemi i sugestije koje Savet iznosi u svojim dopisima državnim organima su uglavnom vezani za obezbeđenje osnovnih uslova za funkcionisanje informisanja na jeziku bugarske zajednice kao i obrazovanja na jeziku ove zajednice. Zahteva se udžbenike na bugarskom jeziku jer prevedenih nema a uvoz iz Bugarske nije dozvoljen.

Savet ima problema oko uspostavljanja komunikacije sa Vladom Republike Srbije i smatra da su kapaciteti Kancelarije za ljudska i manjinska prava nedovoljni za rešavanje problema brojnih nacionalnih zajednica. Republički savet za nacionalne manjine nije zasedao nijednom za mandata prethodne Vlade. Koordinacija nacionalnih saveta nacionalnih manjina se obratila premijeru sa zahtevom za zasedanje Republičkog saveta za nacionalne manjine ali je taj zahtev ostao bez odgovora. Koordinacija saveta se 24.1.2014. obratila i samoj Kancelariji za ljudska i manjinska prava a u vezi odluke Ustavnog suda kojom se pojedina odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina proglašavaju neustavnim, sa zahtevom za održavanje zajedničkog sastanka.

Svetao primer predstavlja preporuka zaštitnika građana od 10.12.2009. godine kojom kao odgovor Savetu od Ministarstva kulture zahteva utvrđivanje načina i kriterijuma za sufinansiranje izdavačke delatnosti na bugarskom jeziku NIU "Bratstvo". Ministarstvo nije sprovelo preporuku zaštitnika građana. Pravilo je da ako odgovora republičkih institucija uopšte i bude, svode se na međusobno prebacivanje nadležnosti.

Savet smatra da je ustavna diskriminacija Nacionalnih saveta iz centralne Srbije veoma izražena jer Saveti sa sedištem u Vojvodini dobijaju dodatna sredstva iz pokrajinskog budžeta. Primetno je da neki od Nacionalnih saveta sada imaju sedišta u pokrajini, iako većina pripadnika nacionalne manjine živi u centralnoj Srbiji.

Stiče se utisak da Savet čini sve što je u njegovoj moći da uspostavi dvostranu komunikaciju sa republičkim vlastima, ali postojeća zakonska rešenja ne daju previše mogućnosti za stvaranje klime uzajamnog poverenja.

TRANSPARENTOST U POGLEDU PRIORIZACIJE PROJEKATA KOJI SE FINANSIRAJU IZ BUDŽETA NACIONALNIH SAVETA I TRANSPARENTNOST IZVEŠTAJA O REZULTATIMA PROJEKTA

Finansiranje projekata iz budžeta Saveta, određeno je, pre svega, oblastima na koje se potencijalni projekti odnose. Savet finansira projekte iz oblasti obrazovanja, kulture i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine. Do 2013. godine su raspisivani javni konkursi dok je sada konkurs stalno otvoren.

Obzirom na veoma ograničena sredstva, Savet izbegava veće projekte i težište stavlja na finansiranje većeg broja manjih projekata koji će pozitivno uticati na što je moguće širi spektar stanovništva.

Savetu se za podršku redovno obraćaju razne ustanove pa se tako na gotovo svakoj sednici raspravlja o potencijalnim donacijama. Najveći deo prijava se prihvata, osim onih čiji ciljevi za Savet ne spadaju u prioritetne. Neodobranje projekata predstavlja izuzetak. Ukoliko projekat ne odgovara u potpunosti kriterijumima Saveta, u saradnji sa podnosiocem vrše se izmene kako bi se projekat ipak finansirao.

Na poslednjoj sednici, održanoj 18.10.2013. dodeljena su sredstva za podršku izdavačkoj delatnosti Narodne biblioteke "Detko Petrov", Kulturnom centru "Caribrod" za učešće na Balkanskom pozorišnom festivalu, Društvu za bugarski jezik, književnost i kulturu za prevoz učesnika na Bugarijadu Vojvodine kao i Kulturnom centru Dimitrovgrad za prevoz učesnika iz Niša na festival povodom Dana narodne muzike. Na ranijim sednicama Saveta, sredstva su, pored kulturnih i izdavačkih delatnosti, određivana i za dvojezične natpise na Domu zdravlja i Uskršnje festivale u Dimitrovgradu i Bosilegradu. Svim ugovorima o donaciji je predviđeno podnošenje izveštaja i oni su dostupni javnosti u kancelariji Saveta.

Nijedna pojedinačna donacija u 2013. godini ne prelazi iznos od 100.000 dinara. Savet se pridržava svoje neformalne strategije i pokušava da svoj budžet usmeri ka većem domenu aktivnosti i učini ga dostupnim velikom broju pripadnika manjine.

U 2013. godini je donacijama dodeljeno:

- za obrazovanje 2.200.000 dinara (uključujući IPA projekat),
- za kulturu 1.415.000 dinara,
- za službenu upotrebu jezika i pisma 300.000 dinara.

Najveći izdatak koji opterećuje budžet Saveta je finansiranje NIU "Bratstvo". Savet, iako nije obavezan, mesečno izdvaja preko 150.000 dinara za zakup prostorija, komunalne troškove i doprinose za zaposlene a u cilju održavanja ove Ustanove, veoma važne za bugarsku nacionalnu zajednicu. Plan rada ove Ustanove utvrđuje Upravni odbor "Bratstva" a poslednji plan sačinjen je januara 2011. godine.

Obzirom da od Republike Srbije nije dobijena informacija o budžetu za 2014. godinu, nemoguće je planirati bilo kakvu aktivnost. Od početka 2014. godine ništa nije finansirano iz budžeta Saveta jer nije bilo sredstava.

Po preporuci Kancelarije za ljudska i manjinska prava, Savet jednom godišnje angažuje eksternog revizora. Reviziju za 2012. godinu obavila je Prva revizija d.o.o. Beograd i izveštaj je dostupan javnosti u kancelariji Saveta. Na osnovu sprovedenih revizorskih postupaka i dobijenih nalaza, revizor je zaključio da je Savet budžetska sredstva namenski koristio za obavljanje svojih redovnih delatnosti u cilju ostvarivanja prava bugarske nacionalne zajednice u domenu kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma.

KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA I MEDIJIMA

Savet u ovom trenutku nema strategiju odnosa sa građanima. Izrada strategije je u planu ali će po svojoj prilici morati da sačeka novi saziv Saveta. Takva strategija postoji samo u oblasti obrazovanja na maternjem jeziku i to je oblast koju Savet označava kao prioritetnu.

Savet redovno izdaje saopštenja za javnost i to povodom svakog događaja od značaja za rad Saveta i bugarsku zajednicu u celini. Izveštaj o radu Saveta predstavlja se dva puta godišnje i on sadrži sve podatke o aktivnostima Saveta u tom periodu, a svojim obimom i preciznošću podataka omogućava građanima i drugim zainteresovanim ustanovama detaljan uvid u rad Saveta.

Savet se obraća javnosti i u drugim prigodnim prilikama. Upućuju se saopštenja prilikom Dana slovenske pismenosti (Sv. Ćirilo i Metodije), bugarskih nacionalnih praznika, Uskrsa, Nove godine.

Saopštenja za javnost se prosleđuju medijima na srpskom i bugarskom jeziku. U saopštenjima se koristi isključivo bugarski jezik ali postoji uverenje Saveta da se saopštenja na srpski jezik prevode od strane samih medija bez ikakvih problema, obzirom na minimalnu jezičku barijeru.

Mediji se pozivaju na svaki događaj koji Savet organizuje a posećuju ih u skladu sa svojom zainteresovanošću. Kontakt s građanima se ostvaruje i neposredno. Građani svakodnevno kontaktiraju telefonom ili dolaze u kancelariju, traže savete ili informacije i daju predloge. Po rečima Antimov Igora iz kancelarije Saveta u Bosilegradu, Radio Bosilegrad ne emituje integralno saopštenja za javnost koja stignu iz Saveta. Ovo je još jedan primer lošeg uticaja političkih neslaganja na relaciji Dimitrovgrad-Bosilegrad što umanjuje stepen informisanosti stanovnika Bosilegrada.

Osim TV Caribrod-a i druge televizije su u načelu zainteresovane za rad Saveta, ali najčešće nemaju sredstava da kontinuirano prate rad bugarske nacionalne zajednice.

Obaveštavanje zainteresovanih lica i društava putem elektronske pošte je vrlo razvijeno. Na mejling listi Saveta nalazi se 210 adresa. Ovim putem se šalju sva saopštenja za javnost koja se takođe prosleđuju medijima. Savet obraća posebnu pažnju na arhivu i u kancelariji postoji zavidna količina press clipping materijala u štampanoj i elektronskoj formi.

TRANSPARENTNOST U OBLASTI SARADNJE SA DRŽAVOM MATIČNOG NARODA

Savet ima nefinansijsku podršku Ambasade Republike Bugarske, Konzulata u Nišu kao i Agencije bugarske Vlade (pandan srpskom Ministarstvu za dijasporu).

Novembra 2013. godine otpočeo je projekat iz IPA programa u kome je partner Univerzitet iz Sofije. Druga ugovorna strana je Ministarstvo za regionalni razvoj Republike Bugarske. Projekat je 85% finasiran iz IPA fondova, 8,3665% iz budžeta Srbije i 6,6335% iz budžeta Bugarske. Cilj ovog projekta je izrada obrazovnog programa na jeziku manjine i otvaranje centra za obuku obrazovnog kadra. Ministarstvo prosvete Republike Srbije će dati saglasnost na konačnu verziju programa.

PREPORUKE

- ✚ Statut i Poslovnik veoma precizno uređuju pripremu i održavanje sednica, ali nisu striktno poštovani,
- ✚ Na sednice pozivati i medije iz Beograda i Niša,
- ✚ Neophodno je održavati sednice najmanje četiri puta godišnje, u skladu sa Statutom,
- ✚ Licima koja ne razumeju u potpunosti bugarski jezik omogućiti učešće na sednicama (obezbeđivanjem prevodioca ili izmenom člana 64. Poslovnika),
- ✚ Obezbediti tajnost glasanja po svim pitanjima jer doprinosi kvalitetu procesa odlučivanja,
- ✚ Neophodno je postavljanje dnevnog reda i zapisnika sa sednica na web stranicu Saveta.
- ✚ Raspisati javni konkurs za direktora NIU "Bratsvo",
- ✚ Politički uticaj na odlučivanje o kadrovskim rešenjima održavati na minimumu,
- ✚ Objaviti biografije zaposlenih u Savetu, predsednika Saveta kao i članova izvršnog i nadzornog odbora.
- ✚ Što pre ponovo uspostaviti veb stranicu Saveta,
- ✚ Redovno objavljivati sve dokumente od značaja za rad Saveta,
- ✚ Koristiti popularne društvene mreže kao dodatni mehanizam odnosa s javnošću.
- ✚ Dodatno intenzivirati obraćanje republičkim vlastima,
- ✚ Prevažići političke podele i obraćati se za podršku svim strankama u Skupštini (na republičkom i lokalnom nivou),
- ✚ Na sajtu objaviti svaki dopis poslat organima vlasti, kao i eventualne odgovore.
- ✚ Precizirati kriterijume za dodelu sredstava iz budžeta Saveta,
- ✚ Na veb stranici Saveta predstaviti sve učesnike konkursa za dodelu sredstava,
- ✚ Redovno objavljivati rezultate konkursa i izveštaje koji se podnose nakon realizacije projekta,
- ✚ Na veb stranici Saveta objaviti izveštaj eksternog revizora.
- ✚ Izraditi strategiju odnosa sa građanima,
- ✚ Saopštenja za javnost prevoditi na srpski jezik i dostavljati ih i medijima van Dimitrovgrada.
- ✚ Od javnog servisa zatražiti emisiju na bugarskom jeziku

ANALIZA RADA NACIONALNOG SAVETA MAĐARSKE NACIONALNE MANJINE²

Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine je osnovan 2002. godine i on danas i raspolaže snažnim ljudskim, tehničkim, institucionalnim i finansijskim kapacitetima. Iako se broj pripadnika mađarske nacionalne zajednice značajno smanjio³, i dalje je to najbrojnija nacionalna zajednica u Vojvodini i Srbiji. U skladu sa brojnošću zajednice i aktivnost Nacionalnog saveta je intenzivno prisutna u oblastima ostvarivanja kolektivnih manjinskih prava u oblastima službene upotrebe jezika i pisma, obrazovanja, informisanja i kulture. Nastojanja ovog Nacionalnog saveta su često primer dobre prakse u ostvarivanju manjinskih prava, posebno u oblasti obrazovanja, koje je podsticano kroz različite mere podrške. Javnost je kroz razne medije upoznata sa radom Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine.

PRIPREMA I ODRŽAVANJE SEDNICA

Sednice Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine se održavaju prema poglavlju III, članu 33. Poslovnika o radu šest puta godišnje, ali u praksi one se održavaju skoro svakog meseca. Rad sednice se odvija na mađarskom jeziku. Raspored sednica se pravi na početku svake godine ali on nije dostupan javnosti preko veb prezentacije Saveta. Prema Poslovniku o radu, usvojeni dnevni red sa zapisnikom sa prethodne sednice i svim pratećim materijalima se članovima Saveta šalje najkasnije 6 dana pre sednice, osim u slučaju vanrednih sednica, kada se taj rok skraćuje na 2 dana. U tim slučajevima dnevni red je kraći, i sadrži samo jednu ili dve tačke. Predsednik Saveta mora da obrazloži članovima svoju odluku da sazove vanrednu sednicu. Dnevni red nije dostupan javnosti na sajtu, ali se medijima šalju skraćene najave tema za sednice. Kada se na sednicama govori o radu i funkcionisanju ustanova čiji je osnivač ili suosnivač Nacionalnog saveta Mađarske nacionalne zajednice, onda se poziva rukovodstvo tih institucija. Pozvani dobijaju sve neophodne materijale 6 dana pre održavanja sednice.

Član 78. Poslovnika o radu Nacionalnog saveta definiše da su sednice Saveta otvorene za javnost, kako za stručnu, tako i za građane. Svako lice bez prethodne najave može da prisustvuje sednici Saveta. One se prenose uživo na televiziji Panon i više puta repriziraju, a na internet stranici Saveta su trajno dostupni montirani snimci sa sednica koji sadrže najvažnije informacije i donete zaključke i odluke.

Isti član Poslovnika o radu predviđa i zatvaranje sednice za javnost, ukoliko to odluči više od polovine članova Saveta, na zahtev najmanje 10 članova, koji taj svoj zahtev moraju da obrazlože, ali se pre odlučivanja ne vodi nikakva rasprava nego se prelazi na glasanje. Predsedavajući obaveštava predstavnike javnosti o razlozima zatvaranja sednice i izveštava ih o ishodima takve sednice. Ovakav slučaj se, prema rečima ispitanika koji je u Nacionalnom savetu od njegovog osnivanja, nikad nije desio, sve sednice su dosad bile otvorene za javnost.

² Autorka : Agneš Ćurčić Asodi, agnescasodi@gmail.com nezavisna istraživačica

³ Prema podacima popisa iz 2011. u Srbiji živi ukupno 253.899 Mađara, što čini 3,53% ukupne populacije, a najveći broj ih živi na teritoriji Vojvodine (251.136) što predstavlja udeo od 13,1% u stanovništvu ove pokrajine što je smanjen broj naspram popisa iz 2002. godine (293.299 osoba odnosno 3.91% ukupne populacije a 14.28% stanovništva Vojvodine)

Spominjani član 78. je u nesaglasju sa članom 41. istog Poslovnika o radu, koji kaže da sednici prisustvuju “predsednik i potpredsednici, članovi Saveta, predsednik Uprave Nacionalnog saveta, članovi i službenici Uprave, kao i osobe, koje je Predsednik Saveta posebno pozvao ili im dozvolio prisustvo.”

Sa svake sednice Saveta se pravi zapisnik koji sadrži detaljni opis toka sednice sa najvažnijim odlukama, broj odluka koje su se donosile, sve date komentare prisutnih na sednici. Zapisnik se usvaja na početku svake sledeće sednice, i ukoliko neko od članova želi da uloži primedbu na zapisnik, on se menja u skladu sa uloženom primedbom i usvaja uz napomenu o izmeni.

Što se tiče prevođenja dokumenata, na srpski jezik se prevodi rezimirana verzija zapisnika koja sadrži usvojene odluke i odnos glasova i taj prevedeni dokument se šalje Ministarstvu pravde i državne uprave, što je i zakonska obaveza. Celokupni zapisnici u nekim slučajevima imaju i do 30 strana te se oni ne prevode. Jedini dokument koje je preveden na srpski jezik i dostupan je na sajtu Saveta je Statut Mađarskog nacionalnog saveta.⁴

TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA

Poglavlja od 7 do 9 odnosno članovi od 24 do 31 Poslovnika o radu Nacionalnog saveta mađarske nacionačne manjine regulišu procedure i način predlaganja i biranja kadrova.

Predsednika Uprave Nacionalnog saveta biraju članovi Saveta tajnim glasanjem na period trajanja mandata Saveta, a predlažu ga ili Predsednik Saveta ili 10 članova Saveta.

Savetnike i službenike Uprave Saveta predlaže Predsednik Uprave, a imenuje i razrešava Predsednik Saveta.

Za članove Uprave se jako retko objavljuje javni konkurs jer nema obavezu po Zakonu. Informacije o potencijalnim kandidatima se prikupljaju u zajednici neformalnim putem i od eminentnih stručnjaka se dobija mišljenje i preporuka o kandidatu. Ne postoji formalni konsultativni proces sa predstavnicima prosvetnih i kulturnih udruženja manjina, ustanova u kojima savet vrši osnivačka prava, predstavnicima lokalnih samouprava i pokrajine/republičkih organa, kao ni sa rukovodstvima političkih partija nacionalnih manjina.

Nacionalni savet se ne meša u izbor kadrova u ustanovama u kojima vrši osnivačka prava, to uređuju same ustanove u skladu sa zakonom, ukoliko rukovodstvo te ustanove želi, može da se konsultuje sa Savetom, ali mišljenje Saveta nije obavezujuće. U tom smislu se ni biografije članova rukovodstva ili upravnih odbora ustanova čiji je Savet osnivač ili suosnivač ne nalaze na veb sajtu Nacionalnog saveta nego nakon izbora, na pojedinim sajtovima ustanova o kojima je reč.

Procedure evaluacija i samoevaluacija rada kadrova odnosno zaposlenih i članova Nacionalnog saveta nemaju striktno određenu formu i proceduru, veoma su neformalne. Evaluacija se obavlja u opuštenoj atmosferi druženja koja se dešavaju sporadično. Ipak, neka vrsta usmenog vrednovanja se vrši redovno, svake sedmice, na kolegijumu na kom članovi jedni druge upućuju u trenutna zbivanja, a deo toga je i osvrt na rad pojedinih službenika i savetnika.

⁴ Na sajtu Nezavisnog društva novinara Vojvodine se može naći nezvanični prevod Medijske strategije vojvođanskih Mađara.

KVALITET VEB SAJTOVA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Nacionalni savet ima razvijenu i aktivnu veb stranicu sa aktuelnostima, objavljenim odlukama, rešenjima, predlozima i zaključcima Saveta, kao i donesenim strategijama koje se odnose na sve oblasti kojima se Nacionalni savet bavi: obrazovanjem, kulturom, medijima, službenom upotrebom maternjeg jezika, demografijom, obrazovanjem odraslih, civilno društvo, nauka. Predstavnici Nacionalnog saveta se drže stava da je mađarski jezik u službenoj upotrebi u Vojvodini, te da ne postoji potreba prevođenja dokumentacije vezane za odluke i rad Savet. Internet stranica ima i srpsku verziju. Tako na primer, Statut se u celosti našao među tekstovima koji su prevedeni. Osim njega, prevedena je i biografija Predsednika Saveta (ali ne i članova) kao i službenika i savetnika Uprave i relativno redovno se prevode aktuelnosti, to jest kratke vesti koje se odnose na postignute rezultate ili početke nekih procesa koje Savet otpočinje. Na engleskom jeziku se menja čak i struktura sajta, pa tagovi nestaju a početna strana je izveštaj o dvogodišnjem radu Saveta u periodu 2010. – 2012. Taj isti dokument postoji i na mađarskom jeziku, ali ne i na srpskom, barem ne na sajtu Nacionalnog saveta.⁵

Savet ima svoj adresar i imejl listu lica kojima redovno šalje pozive na događaje koje Savet organizuje, ali ta lista ne služi i za slanje njuzletera ili bilo kojih informacija o odlukama i radu Saveta. Bilten, njuzleter ili slična forma se ne koriste za komunikaciju sa građanima jer predstavnici Saveta smatraju da je rad Saveta dovoljno transparentan kroz medije, sajt i blogove i kolumne koje članovi Saveta pišu.

Na sajtu Saveta se nalazi mogućnost "lajkovanja" fejsbuk stranice Saveta, i na pitanje da li Savet koristi socijalne mreže da bi obavestio javnost o svom radu, naš sagovornik je odgovorio da postoje nalozi, ali da se slabo koriste. Istraživanje pokazuje da osim na fejsbuku, Savet nema druge naloge na socijalnim mrežama, kao što su Tviter, LinkedIn ili iwiw, mada je aktivnost stranice Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine na Fejsbuku bila intenzivnija u periodu od sredine februara 2014, dok je u periodu od sredine decembra do sredine februara taj segment komunikacije bio zapostavljen. Sajt se ažurira redovno, na svakih dva ili tri dana objave se nekoliko vesti koje predstavlja aktivnosti Saveta. Za posao u puni radni odnos primljena je jedna osoba koja je zadužena za odnose sa javnošću koja istovremeno ima obavezu da ažurira sajt. Ista osoba je prisutan na svakom kolegijumu Uprave i na sednicama Saveta te sama priprema informacije koje će objaviti na sajtu. Članovi Saveta nemaju obavezu da izveštavaju administratora o svom radu.

Obaveza je Saveta po Poslovniku o radu (član 88.) da se svi akti doneti na sednicama objave na zvaničnoj prezentaciji Saveta u roku od 3 dana od dana usvajanja, i to je jedina definisana obaveza u vezi sa izveštavanjem na ovaj način.

Ono što sajtu nedostaje je obezbeđena mogućnost dvosmerne komunikacije, ne postoji sekcija koja bi dala mogućnost za direktno postavljanje pitanja, niti mehanizama da se vide pitanja koja su ranije građani postavljali, kao ni odgovori koji je dao Savet. Stav Saveta o ovom pitanju jeste da svako ko želi da dobije odgovor na neko pitanje, može da pošalje upit mailom, poštom ili da dođe lično u Savet. Takođe, ne postoji ni forum koji bi građanima dao mogućnost diskusije o otvorenim i aktuelnim pitanjima kojima se Savet bavi. Organizuju se javne rasprave pre donošenja

⁵ Predstavnik Saveta podvlači: „veoma je dobro objavljivati informatore o radu na više jezika, to se pokazalo na primeru ovog informatora, javnost je veoma dobro reagovala na to, pa ćemo i ubuduće, gde je to finansijski ostvarivo, prevoditi informatore“.

nekih dokumenta, ali se ne uvodi mogućnost prikupljanja mišljenja i sugestija preko zvanične prezentacije Saveta na internetu.

Konkursi za finansiranje programa i projekata u nadležnosti Saveta se redovno objavljuju na stranici Saveta, kao i rezultati tih akcija.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA USTANOVAMA NACIONALNE MANJINE NA LOKALU

Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina⁶ predviđa mogućnost da nacionalni savet osniva ustanove kulture radi očuvanja, unapređenja i razvoja kulturne posebnosti i očuvanja nacionalnog identiteta nacionalne manjine i ispunjava prava i obaveze osnivača, ali i da se osnivačka prava ustanova kulture čiji su osnivači Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, mogu, u celini ili delimično preneti na nacionalni savet. Pored osnivačkih, Zakon garantuje i pravo na učešće u upravljanju ustanovama kulture koje su od posebnog značaja za očuvanje, unapređenje i razvoj kulturne posebnosti i očuvanje nacionalnog identiteta određene nacionalne manjine.

Odlukom Ustavnog suda Srbije ukinute su i ograničene neke od odredbi članova Zakona, pa su time smanjena neka dostignuta kolektivna prava nacionalnih manjina. To ne isključuje mogućnost da Nacionalni savet bude osnivač ustanova od značaja za razvoj i očuvanje mađarskog nacionalnog identiteta u Vojvodini, te je Nacionalni savet mađarske nacionalne zajednice između ostalih ustanova, ostao osnivač i sledećih: Magyar Szó - D.O.O. za novinsku izdavačku delatnost, Hét Nap D.O.O. za novinsku izdavačku delatnost, Izdavački zavod "Forum", Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara, Fondacija "Sekereš Laslo", Fondacija "Panonia" i Fondacija "Mozaik". Savet je za ustanove od posebnog značaja proglasio 37 škola u Vojvodini.

Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine ima najviše ustanova proglašanih od posebnog značaja za zajednicu i onih čiji je osnivač ili suosnivač. Kada uporedimo sa ostalim nacionalnim savetima nacionalnih manjina, za ovaj Savet redovno okupljanje svih gorepomenutih ustanove i njihovih predstavnika predstavlja izazov.

Sa društvima za očuvanje kulturne baštine i jezika nacionalne manjine Savet se ne sastaje direktno radi dogovora, ali se „ozbiljno bavi ovim temama kroz seminare koji se bave službenom upotrebom jezika i pisma. To organizujemo 11 godina za redom, i u radu tih seminara učestvuju eminentni predavači prava, advokati civilnog prava. Imali smo ove godine prvi put i prevodilački seminar.“, tvrdi ispitanik iz Nacionalnog saveta. Takođe, „U maju smo imali veliki seminar koji se bavi očuvanjem spomenika kulture kao što su crkve u Araču i Baču. Tu smo podržali Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara, oni su to organizovali. Dakle ovo je sve neka vrsta podrške koja je predviđena u okviru naših strategija i akcionih planova. Nakon što se postignu rezultati, sazivaju se konsultativni skupovi da se utvrde sledeći koraci. Osim ovog vida podrške, Savet dva puta godišnje objavljuje kokurse na koji se mogu javiti sve institucije koje se bave kulturom, a za organizacije civilnog društva postoji zaseban konkurs koji je namenjen samo za njih,“. Savet posebno podržava i obrazovne ustanove, medije i nevladine organizacije i dodeljuje im finansijska sredstva preko

⁶ Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, Sl. glasnik RS, 72/09

konkursa.

Primer dobre prakse predstavlja nagrada za služenje mađarskim jezikom, koju Nacionalni savet dodeljuje u dve kategorije – nagrađuje se pojedinac koji je pripadnik mađarske zajednice odnosno mađarski jezik mu je maternji jezik, kao i osobe iz većinske zajednice, ili druge nacionalne manjine, koji je doprineo razvoju i očuvanju mađarskog jezika u Vojvodini.

Koordinacioni sastanci sa predstavnicima lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalaze ustanove čiji je osnivač Nacionalni savet se relativno redovno održavaju. Nakon početkih problema i intervencija od strane Pokrajinskog ombudsmana oko prenosa upravljačkih prava na Nacionalni savet, lokalne samouprave su se otvorile za saradnju i sada je ona dobra u skoro svim lokalnim samoupravama gde je broj pripadnika mađarske zajednice relevantan.

Predstavnici resornog odbora Nacionalnog saveta ređe učestvuju na sednicama ustanova nacionalne zajednice čiji je Nacionalni savet osnivač kada se razmatraju pitanja ostvarivanja plana i programa rada. Te ustanove redovno šalju izveštaje i zapisnike sa svake sednice pa Savet i njegovi odbori mogu na osnovu toga dati svoje mišljenje. Ovaj slučaj je primenjivan ukoliko u upravljačkoj strukturi ustanove nisu delegirani članovi od strane Nacionalnog saveta.

Na pitanje da li postoji praksa da lokalna samouprava poziva predstavnike Nacionalnog saveta na sednice Skupštine opštine na kojima se razmatraju pitanja od značaja za nacionalne manjine, predstavnik iz Saveta odgovara: „Da, iako to budu uglavnom protokolarne sednice. Ali mora se znati da Zakon o lokalnoj samoupravi predviđa savete za međunacionalne odnose, koji na teritoriji te lokalne samouprave daje mišljenje u vezi nacionalnih manjina. U ove savete Nacionalni savet predlaže članove ali se oni na žalost, dosta sporadično sastaju. A inače, postoje i pozivi da dođemo na razne sednice lokalne samouprave.“

Savet ne učestvuje u postupku utvrđivanja finansijskih potreba korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je Nacionalni savet osnivač ili suosnivač, ali se trudi da kod lokalnih samouprava zastupa interese mađarske zajednice da se iz sredstava lokalnih samouprava odvoje sredstava za ustanove kulture, obrazovanja, informisanja. Savet se bavi i dodatnih prikupljanjem sredstava iz nezavisnih izvora. Odnos lokalne samouprave i Nacionalnog saveta se temelji na razmeni informacija i donošenju odluka, a ne na finansiranju.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA VLASTIMA MULTIETNIČKIH ZAJEDNICA SA REPUBLIČKIM I POKRAJINSKIM ORGANIMA VLASTI

Nacionalni savet je od osnivanja imao intenzivne aktivnosti u domenu predlaganja i donošenja propisa državnim i pokrajinskim organima i učestvovao je i u donošenju zakona, strategija i drugih dokumenata koje se odnose i na ostvarivanje prava nacionalnih manjina (Medijska strategija, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakona o srednjoj školi). Predlozi, sugestije i inicijative Nacionalnog saveta su često prihvatane. Pripadnici mađarske zajednice o tome mogu uvek da se informišu na zvaničnoj prezentaciji u formi vesti ili blog unosa Predsednika i pojedinih članova Uprave, dok gotova rešenja Savet objavljuje u formi dokumenta. Pokrajinski sekretarijati i resorna ministarstva ne sazivaju redovne konsultativne sastanke ali ako se poziv za sastanak upute od strane Saveta, uvek se ta inicijativa prihvati. Sa ministarstvima i sa pokrajinskim organima Savet saraduje na donošenju dokumenata koja štite

prava nacionalne zajednice ali ne i na pitanjima budžetiranja, osim u slučajevima kada su Nacionalni savet mađarske nacionalne zajednice i pokrajinski organ ili lokalna samouprava u suosnivačkim odnosima. U tom slučaju saradnja postoji i po pitanju kadrovskih rešenja, odnosno Savet daje svoje mišljenje i predloge za kadrovsko rešenje u ustanovama gde su pokrajina/lokalna samouprava i Savet u suosnivačkom statusu.

Predstavnik Saveta ocenjuje podršku države i/ili pokrajinskih organa u tehničkom, stručnom, administrativnom i logističkom smislu kao zadovoljavajuću.

TRANSPARENTNOST U POGLEDU PRIORITIZACIJE PROJEKATA KOJI SE FINANSIRAJU IZ BUDŽETA NACIONALNIH SAVETA I TRANSPARENTNOST IZVEŠTAJA O REZULTATIMA PROJEKATA

Upitani da li Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine sredstva za programe i projekte u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine dodeljuje isključivo na osnovu javno objavljenog konkursa, iz Nacionalnog saveta dobili smo odgovor:

„Ne. Postoje situacije kada se odluči da je opravdano dodeliti sredstva i van konkursa, a mogući razlozi su ili postojeća dugogodišnja tradicija nekog događaja, ili važnost ustanove kojoj se sredstva dodeljuju ili slično. Uvidom u planirani budžet za 2013. godinu (odluka broj 25/2012) putem konkursa će za oblast kulture biti raspoređeno 2.225.000 dinara, dok će se direktno finansirati ustanove u visini 7.740.000 dinara. Za oblast obrazovanja preko konkursa će biti dodeljeno 8.100.000 dinara, a van konkursa 5.161.400 dinara, dok će se stipendije za visoko obrazovanje deliti isključivo putem konkursa, u visini od 212.510.000 dinara. Za medije će u ove svrhe biti izdvojeno 6.300.000 dinara, od kojih direktno finansiranje dobijaju mediji u visini 4.500.000 dinara, dok će ostatak od 1.800.000 biti dodeljen na konkursu. Ovakvo stanje stvari je u saglasju sa odlukom Saveta 13/2012, koja propisuje da se 90% sredstava dodeljuje putem otvorenog i zatvorenog konkursa odnosno konkursa po pozivu. Nezavisna komisija odlučuje i u jednom i u drugom slučaju, mada kriterijumi za dodelu sredstava direktnim putem nisu objavljeni na internet prezentaciji Saveta. Kao primer za direktno budžetsko finansiranje sagovornik iz Nacionalnog saveta mađarske nacionalne zajednice navodi kupovinu 1600 brojeva „Mađar so“-a na dan kada su srednjoškolci krenuli u školu, i oni su dobili te brojeve „Mađar so“-a uz podlistak „Kepeš ifjušag“, koji je upravo namenjen ovoj ciljnoj grupi.

Kriterijumi za dodelu novčanih sredstava iz budžeta Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine su detaljno opisani u odluci 13/2012, koje je dostupno na zvaničnoj internet prezentaciji Saveta, na mađarskom jeziku. Odluka od 2012. godine nije menjana i ona sadrži sve deskriptivne kriterijume o dodeli sredstava kao i izbor i način rada komisije koja odlučuje o dodeli grantova.

Monitoring projekata nije jasno definisan, ali veći deo njih sadrži organizaciju neke manifestacije na koju se pozivaju predstavnici Nacionalnog saveta, na koje oni odlaze i procenjuju uspešnost. Eksterna finansijska revizija projekata se obavlja redovno nakon svakog predatog projektnog izveštaja. Uz to, uspeh pojedinih projekata odjekne kroz zajednicu jako brzo, i vrati se u Savet kao povratna informacija koja se neformalno može iskoristiti za potrebe evaluacije. Završni izveštaji u realizaciji pojedinačnih projekata se ne objavljuju na veb sajtu Saveta, ali Predsednik

uprave raspolaže sa svom završnom dokumentacijom podržanih projekata i predočava je sumirano u godišnjem izveštaju rada Nacionalnog saveta na sednici.

Kada su u pitanju javne nabavke, Savet se pridržava svih odredbi Zakona o javnoj nabavci.

KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA I MEDIJIMA

Upitani da li Nacionalni savet ima strategiju odnosa sa građanima i koje mehanizme koristi radi kontinuiranog ispitivanja mišljenja građana o problemima i mogućim rešenjima, predstavnici Nacionalnog saveta odgovorili su: „Sednice Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine se mogu redovno pratiti u 78000 hiljada domaćinstava preko televizije Panon. Osim toga se u formi saopštenja za javnost obaveštava o važnim pitanjima, kao što su stipendije ili konkursi. Kada kažem saopštenja, mislim prvenstveno na naš sajt, zatim na „Mađar so“, na „Het nap“, na portal „Vajdašag ma“. Saopštenja objavljuju i mediji na srpskom jeziku. Predsednik Nacionalnog saveta drži press konferencije pre svake sednice. Članovi Saveta redovno učestvuju u informativnim i tematskim emisijama. U „Mađar so“-u i na „Vajdašag ma“ se redovno pojavljuju izveštaji od strane članova Sveta, šta se desilo prethodne nedelje, a tiče se nacionalne zajednice Mađara. Svake nedelje se vodi jednosatna emisija sa Nacionalnim savetom, gde oni komentarišu o tekućim temama.“ Na pitanje da li se građani uključuju u te emisije s pitanjima, sagovornik je odgovorio da takva mogućnost ne postoji zbog upravljačke politike samog radija, a i u vreme dok je ta mogućnost postojala, nije bilo javljanja.

Saopštenja za medije se izdaju na mađarskom jeziku, po potrebi i na srpskom, gde je „po potrebi“ precizirano kao situacija u kojoj se Nacionalni savet direktno proziva i na to se odgovara većinskim jezikom ili u situaciji kada se saopštava nešto što je važno za državni vrh. Na konferencijama za medije se koriste oba jezika, ako ima predstavnika iz većinskih medija.

U Savetu je profesionalno angažovana osoba koja radi na poslovima koji se definišu kao odnosi sa javnošću. Njen zadatak je da poziva medije na svaki događaj u organizaciji Nacionalnog saveta i uz Predsednika Saveta prisustvuje press konferenciji. Službenik za odnose sa javnošću se, kao i članovi zaduženi za pojedine tematske oblasti u okviru svojih odbora i savetnici predsednika, odazivaju se na sve pozive za emisije koliko je to u njihovoj moći. Razlog za eventualno neodazivanje u medijima je geografska udaljenost, ali se i onda koriste alternativnim vidovima komunikacije za davanje izjava.

Nacionalni savet izdvaja sredstva za press clipping koji osim kvantitativnog prebrojavanja članaka i medijskih objava sadrži i kvalitativnu ocenu medijskog sadržaja i načina izveštavanja o Savetu. U slučaju negativnih ili netačnih sadržaja Svet reaguje demantima. Tih slučajeva sve ređe ima, jer je „u javnu svest ušlo saznanje o tome da u Srbiji postoji 19 nacionalnih saveta nacionalnih manjina i da oni nisu neka čudna životinja nego smislene organizacije, pa je i ton prema svima nama primereniji“, kako kaže predstavnik Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine.

TRANSPARENTNOST U OBLASTI SARADNJE SA DRŽAVOM MATIČNOG NARODA

Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine uživa značajnu podršku svoje matične države i sredstva se koriste kako za kapitalna ulaganja, tako i za manje projekte. Ugovorna

dokumentacija između Nacionalnog saveta i države Mađarske se ne stavlja na uvid javnosti. Finansijski izveštaji o sprovođenju projekata koji se finansiraju iz donacija države matičnog naroda objavljuju se na veb stranici Nacionalnog saveta kao deo godišnjeg završnog računa kao i projekcije budžeta za narednu godinu i kao takvi su transparentni dokumenti, dostupni na sajtu Saveta.

Kada se radi o uključivanju Nacionalnog saveta u pregovore ili konsultativne procese povodom pregovora o zaključivanju bilateralnih sporazuma sa državom matičnog naroda, u delu koji se neposredno odnosi na prava nacionalnih manjina, predstavnici Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine su zadovoljni stepenom uključenosti. Predsednik Saveta ili Predsednik uprave saveta je prisutan na tim sastancima.

Koliko to istinski doprinosi tome da se reč Nacionalnog saveta uvaži u pregovorima, ispitanik nije mogao da oceni ali je mišljenja da je svakako bolje da su predstavnici Saveta prisutni. Isto važi i za učešće u radu mešovityh međudržavnih tela čiji je zadatak da nadziru sprovođenje bilateralnih međudržavnih sporazuma o zaštiti prava određene nacionalne manjine, primena bilo kog donetog akta spada u sferu političkog pitanja i političke volje.

PREPORUKE

- ✚ Restruktuirati internet prezentaciju Saveta tako da se informacije za medije i građane lakše nađu (pretraživanje po datumu, po ključnim rečima, po naslovu, po sadržaju dokumenta)
- ✚ Članove Uprave predstaviti i na srpskom jeziku
- ✚ Uvesti jasne i transparentne procedure evaluacije i samoevaluacije za kadrove Saveta koristeći unapred definisane indikatore
- ✚ Uvesti istinsku višejezičnost na zvaničnu veb prezentaciju Nacionalnog saveta
- ✚ Sve akte i ostale dokumente koje donosi Savet na sednicama objasniti jednostavnim i razumljivim jezikom koji će građanima dati pravi uvid u način odlučivanja i sprovođenja odluka u nadležnosti Saveta
- ✚ Uvesti dvosmernu komunikaciju u vidu diskusionog foruma gde građani mogu da postavte teme i pitanja koja ih interesuju i gde može da se razvije demokratska i direktna diskusija o konkretnim pitanjima, bez cenzure osim u slučaju govora mržnje, pozivanja na nasilje, vređanja na rasnoj i nacionalnoj osnovi.
- ✚ Uvesti njuzleter kao oblik jednosmerne komunikacije sa građanima i sekciju sajta gde se građani mogu prijaviti za dobijanje njuzletera
- ✚ Utvrditi kriterijume za monitoring i evaluaciju projekata koji su dobili podršku iz budžeta Nacionalnog saveta preko konkursa, a posebno onih van konkursa.
- ✚ Organizovati edukaciju o pisanju projekata za pripadnike nacionalne zajednice koji učestvuju u radu ustanova i organizacija koje dobijaju finansijsku podršku od Nacionalnog saveta

ANALIZA RADA NACIONALNOG SAVETA ROMSKE NACIONALNE MANJINE⁷

Nacionalni savet romske nacionalne manjine formiran je u junu 2003. godine. Sadašnji sastav od 35 članova je izabran na konstitutivnoj sednici 28.juna 2010. godine, nakon neposrednih izborima iste te godine.

Organi Nacionalnog saveta su: predsednik, predsedništvo, zamenik predsednika, tri potpredsednika, Izvršni odbor, odbori saveta, sekretar i Nadzorni odbor.

Nacionalni savet ima odbor za obrazovanje i službenu upotrebu jezika, odbor za stanovanje, zapošljavanje, zdravstvo, kulturu i informisanje. Prema navodima sa internet stranice Nacionalnog saveta⁸ u sedam regionalnih centara (Beogradski centar saveta, Jugozapadni centar, Istočni centar, Jugoistočni centar, Centralna Srbija, Vojvođanski centar, Zapadni centar) Nacionalni savet romske nacionalne manjine ima 42 kancelarije u isto toliko gradova i opština Srbije.

PRIPREMA I ODRŽAVANJE SEDNICA

U skladu sa Zakonom o nacionalnim savetima redovne sednice održavaju se svakih 6 meseci. U praksi, Nacionalni savet ih održava najmanje tri puta godišnje. Prema članu 3. Statuta, sednicu saveta može zakazati predsednik saveta ili najmanje jedna trećina članova saveta. Javnost rada sednica Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine obezbeđuje se javnim saopštavanjem odluka, između ostalog i na internet stranici Saveta, dok su same sednice otvorene za javnost. Član Nacionalnog saveta je i urednik romske redakcije pri RTV Novi Sad tako da se svaka sednica snima i medijski je propraćena. Sednice Nacionalnog saveta su otvorene i za sve ostale zainteresovane medije.

U zavisnosti od tema, Nacionalni savet na sednice poziva predstavnike ministarstava, međunarodnih organizacija i eksperte. Pozivi se šalju imejlom, ali se ne objavljuju ranije na internet stranici saveta. Zainteresovani, kojima nije upućen poziv, moraju na drugi način da dođu do informacije kada će biti sednica i šta je tema dnevnog reda.

Poziv sa radnim materijalom šalje se članovima Nacionalnog saveta 8 do 10 dana pre održavanja radne sednice. Ukoliko je sednica svečanog karaktera, onda je rok za slanje poziva kraći.

Pozive za sednice ponekad dobijaju eksperti, stručna lica koja nisu članovi Nacionalnog saveta. Na primer, ekspert iz oblasti pravnih nauka, angažovan je na sednici na kojoj se donosila odluka o izmenama i dopunama Statuta. Stručnjaci se pozivaju i na sastanke odbora Nacionalnog saveta u zavisnosti od teme o kojoj se raspravlja što je uređeno Poslovníkom o radu. Tako je dr Svenka Savić angažovana je u Odboru za obrazovanje radi konsultacija i davanja smernica. Ona i drugi eksperti radili su na osnovu svoje dobre volje, i nisu dobijali naknadu, već su im eventualno plaćeni samo troškovi puta.

⁷ Autor: Danilo Rakić

⁸ <http://www.romskinacionalnisavet.org/>

Prisustvo javnosti na sednicama se može ograničiti ili isključiti na osnovu posebne odluke o održavanju zatvorene sednice (član 37. Poslovnika o radu). Medijima se prisustvo sednici može se uskratiti i odlukom većine prisutnih članova Saveta (član 38. Poslovnika o radu). U praksi do sada nije bilo razloga da se ta mera primenjuje.

Zapisnik sa sednica je dostupan svima, ali samo na srpskom jeziku. Šalje se mejlom svim članovima i ostalima koji su učestvovali u radu kako bi eventualno uputili primedbe. Na pitanje kako rešavaju pitanja prevoda i komunikacije na engleskom, odgovor je bio da po potrebi angažuju prevodioca za engleski jezik.

Sve dopise (podneske), koje dobija Nacionalni savet ili ih on šalje, služba uredno zavodi pod rednim brojem u evidencionu knjigu. Prema rečima kontakt osobe u Nacionalnom savetu, nastoje da u što kraćem roku odgovore na dopise, u zavisnosti od toga da li se odgovor traži od glavne kancelarije u Beogradu ili, npr. kancelarije u Bujanovcu ili Šapcu. Iz tog razloga taj rok može biti kraći ili duži. Takođe, zahtev za dodelu materijalne pomoći zahteva proveru i vreme kako bi se dao valjan pozitivan ili negativan odgovor.

Okvirni rok za odgovor na dopise je 7 dana. Ipak, iskustvo sa odgovorima na pitanja Centra za regionalizam govori da se na zahteve zainteresovane javnosti odgovara sa dosta zakašnjenja ili uopšte ne odgovara.

TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA

O izboru predsedništva, Izvršnog odbora i rukovodstva resornih odbora Nacionalnog saveta odluke donose članovi saveta većinom od polovine prisutnih na sednici. Izvršni odbor donosi odluku o imenovanju predsednika resornih odbora.

Resorni odbori odlučuju o pitanjima koja se tiču oblasti koje zastapaju. U Nacionalnom savetu romske nacionalne manjine tvrde da se pri izboru rukovode kriterijumom rodne zastupljenosti i rodne ravnopravnosti, tako da su žene izabrane za predsednice Odbora za kulturu i Odbora za službenu upotrebu jezika i pisma.

Nacionalni savet Roma vrši osnivačka prava u dva lista: „Romano Nevipe“ (Romske Novosti) i „Them“ koji ne izlazi. Za izbor glavnog i odgovornog urednika „Romano Nevipe“ bio je raspisan javni konkurs na kome je izabran Ljuan Koka. Za druge kadrove, tvrde u Savetu, vode računa o stručnosti, ali se javni konkursi ne raspisuju. Odluke o izboru organa upravljanja donosi predsedništvo, jer prema njihovom obrazloženju u domenu izdavaštva i novinarstva ima samo nekoliko pripadnika romske zajednice koji su stručni, kao i da su kadrovi u procesu obrazovanja. U ovom slučaju, biografije tih ljudi nisu poznate široj javnosti i ne nalaze se na veb sajtu Nacionalnog saveta.

Na pitanje da li postoji procedura evaluacija i samoevaluacija rada kadrova odnosno zaposlenih i članova Saveta, u Nacionalnom savetu odgovoraju da izveštaje o svom radu daje predsednik, njegov zamenik i predsednik Izvršnog odbora kao i zaposleni u sekretarijtu u periodu između dve sednice Nacionalnog saveta. To može da bude od tri do šest meseci. Izveštaji se predstavljaju na sednicama, čuvaju se u arhivi i svima su, na zahtev, dostupni.

KVALITET VEB SAJTOVA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Nacionalni savet romske nacionalne manjine ima strukturisan ve bsajt sa aktuelnim događajima i svim što smatraj da je relevantno za romsku zajednicu. Sajt se redovno ažurira, a najveći broj priloga odnosi se na aktivnosti članova Saveta, njihovih prisustvovanja konferencijama, sastancima i susreta sa državnim funkcionerima. Manje je informacija o konkretnim problemima romske populacije u Srbiji. Na veb sajtu nema blogova, njuzletera i statističkih baza podataka od interesa za praćenje stanja u oblastima relevantnim za nacionalne manjine. Na sajtu postoji link na kojem su objavljeni usvojeni međunaradni i domaći dokumenti od važnosti za ostvarivanja prava Roma.

Za pripremu materijala i ažuriranje sajta zaduženi su savetnica Vesna Marković, i portparol Ivan Vasić. Članovi Nacionalnog saveta nemaju striktnu obavezu da redovno dostavljaju podatke za ažuriranje veb sajta, ali imaju mogućnost da pokrenu inicijativu da se proprati neki događaj na lokalnom nivou ili da se neka informacija objavi. Na veb sajtu upravo nedostaju aktivnosti iz sredina gde Nacionalni savet ima regionalne i lokalne odbore odnosno kancelarije. Te kancelarije su na veb sajtu i navedene, ali bez informacija za kontakt nadležne osobe, adrese, telefona, mejla. Šturo informacije sa adresom navedene su za kancelarije beogradskog centra, što je ujedno i sedište Nacionalnog saveta, i za kancelariju u Surdulici. Za kancelarije u Beloj Palanci, Prokuplju i Novom Sadu navedena su samo imena predsednika regionalnih saveta bez bližih odrednica o tome gde se kancelarije nalaze. Takođe, na sajtu Nacionalnog saveta u uvodnoj informaciji pominje se šest odbora dok se u delu o odborima Nacionalnog saveta navode samo četiri predviđena Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina: Odbor za obrazovanje, Odbor za službenu upotrebu jezika, Odbor za informisanje, Odbor za kulturu. Klikom na link svakog od odbora na sajtu, jedina dodatna informacija koja se dobija je ime predsednika/ce odbora.

Iako na sajtu postoji opcija prijave na mejling listu, u Nacionalnom savetu nemaju periodične informacije koje u obluku njuzletera šalju zainteresovanima. Dvosmernost komunikacije, tvrde u Nacionalnom savetu, obezbeđena je time što se na sve mejlove odgovara, kao i na sve zahteve upućene poštom ili direktno u kancelariji.

Nacionalni savet ne koristi socijalne mreže na internetu da bi obavestio javnost o svom radu, ali neki članovi postavljaju na svoje Fejsbuk i Tviter profile informacije o radu Nacionalnog saveta. Svi članovi Saveta su umreženi i pripadaju nekim drugim romskim socijalnim mrežama kao što su: I ja sam Rom, Dekada Roma, Rom otporaš, Složni Romi itd.

Sajt je isključivo na srpskom jeziku. Prema navodima u Nacionalnom savetu romske nacionalne manjine, otvara se mogućnost da sajt bude vođen i na romskom jeziku, pošto je Nacionalni savet usvojio standardizaciju romskog jezika kao osnov za službenu upotrebu jezika. Korišćenje mogućnosti da se putem interneta prikupljaju mišljenja i sugestije, u Savetu ilustruju pozivom na javnu raspravu o standardizaciji romskog jezika. Poziv je upućen preko veb sajta sa mogućnošću da se predlozi šalju elektronskim putem.

Na sajtu su i informacije važne za poboljšanja statusa i aktivnosti Roma. Redovno se objavljuju tekstovi za konkurse i stipendije. Na sajtu su informacije da zainteresovani mogu da konkurišu za programe koje finansira Nacionalni savet iz četiri oblasti u nadležnosti nacionalnog Saveta, zatim poziv za partnerstvo u Projektu regionalne kancelarije koji finansira EU u programu prekogranične saradnje, itd.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA INSTITUCIJAMA NACIONALNE MANJINE NA LOKALU

Nacionalni savet zbog finansijskih ograničenja, u trenutku ovog istraživanja, nije vršio osnivačku ili suosnivačku funkciju. Po potrebi Nacionalni savet održava sastanke sa društvima koja neguju folklornu tradiciju Roma, amaterskim pozorišnim grupama, Udruženjem likovnih umetnika Roma Srbije, Muzejom nacionalne kulture Roma. Članovi Saveta redovno prisustvuju pesničkim večerima Roma i sportskim manifestacijama. Nacionalni savet pruža društvima za očuvanje kulturne baštine i jezika Roma savetodavnu, logističku eventualno finansijsku podršku. Na pitanje kome pomažu i po kom kriterijumu, u Nacionalnom savetu Roma navode da pomažu onim društvima koja rade i koja imaju reputaciju najboljih.

Redovne kontakte i komunikacije sa predstavnicima lokalne samouprave, Nacionalni savet ima tamo gde su osnovane lokalne kancelarije za Rome jer, prema njihovim rečima, u tim opštinama postoji senzibilitet za rad sa romskom nacionalnom zajednicom.

U slučaju da je na dnevnom redu kod nekih drugih institucija pitanje finansiranja Nacionalnog saveta, onda sednicama prisustvuje predsednik ili lice koje on ovlasti. Kad se razmatraju aktivnosti pojedinačnih saveta onda sednicama prisustvuju predstavnici resornih odbora.

Praksa da lokalna samouprava poziva predstavnike Nacionalnog saveta Roma na sednice na kojima se razmatraju pitanja od značaja za realizaciju prava nacionalne zajednice postoji u nekim opštinama. Prema rečima predstavnika Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, pozivi od lokalnih samouprava stižu retko. Najčešće ti podržavaju na inicijativu Nacionalnog saveta.

Kao opštine koje su otvorene za saradnju u Nacionalnom savetu Roma navodi se Rakovica, Smederevo, Čukarica, Pančevo, Pirot, Prokuplje, Surdulica, Koceljeva.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA VLASTIMA MULTIETNICKIH ZAJEDNICA I SA REPUBLICKIM I POKRAJINSKIM ORGANIMA VLASTI

Odbor za obrazovanje u dva navrata u toku prošle godine podneo je inicijativu Ministarstvu za obrazovanje za uvođenje romskog jezika kao izbornog jezika u osnovnim školama i predložio sve aktivnosti, koje treba da prate tu meru. Zbog nedostatka novca u budžetu ta inicijativa je i dalje na čekanju.

Za primenu afirmativnih mera (stipendije, smeštaj učenika) prilikom upisa u željene srednje škole i fakultete inicijativa kreće od Nacionalnog saveta u upućuje se Ministarstvu prosvete. Neke inicijative šalju se Ministarstvu rada i socijalne politike, Ministarstvu pravde (npr. procedura oko zamene članova nacionalnih saveta, usaglašavanja izmene statuta u skladu sa zakonom i drugih pravnih pitanja).

Sa institucijama redovni konsultativni sastanci održavaju se ponekad i dva puta nedeljno. U cilju poboljšanja položaja Roma u određenim oblastima Nacionalni savet ima predstavnike u radnim grupama ministarstava rada i socijalne politike, urbanizma, kluture, prosveta, zdravlja.

Nacionalni savet romske nacionalne manjine nema adekvatnu komunikaciju sa resornim

ministarstvom u čijoj je nadležnosti informisanje. List na romskom jeziku gde je Nacionalni savet imao osnovačka prava ne izlazi jer za njegovo izlaženje nema novca. Prema tvrdnjama u Nacionalnom savetu, državni i pokrajinski organi ne pružaju finansijsku podršku savetima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje (donatorska sredstva) tako što obezbeđuju ili garantuju ko-finansiranje.

Državni i pokrajinski organi ne pružaju ni drugu tehničku, stručnu, administrativnu i logističku podršku savetima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje. Kad su u pitanju javni konkursi, Nacionalni savet priprema dokumentaciju na osnovu svog znanja i iskustva. U nekim slučajevima, državne institucije daju pisma podrške Nacionalnom savetu kao što je bio slučaj kad su od Elektroprivrede dobijena sredstva za finansiranje konferencije za standardizaciju jezika na osnovu podrške Kancelarije za ljudska i manjinska prava.

Na pitanje da li su i kakvu vrstu obuke prošli članovi Nacionalnog saveta radi sticanja veština za konkurisanje na konkursima iz EU fondova, i drugih stranih i domaćih izvora, dobijen je kratak odgovor: "edukaciju za pisanje projekata", bez daljih pojašnjenja.

TRANSPARENTNOST U POGLEDU PRIORITIZACIJE PROJEKATA KOJI SE FINANSIRAJU IZ BUDZETA NACIONALNIH SAVETA I TRANSPARENTNOST IZVEŠTAJA O REZULTATIMA PROJEKATA.

Nacionalni savet romske nacionalne manjine dodeljuje sredstva za programe i projekte u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja, stanovanja, zdravstvene zaštite, službene upotrebe jezika i pisma na osnovu javno objavljenog konkursa za finansiranje organizacija civilnog društva do 500.000 dinara koji je bio otvoren je do 5. decembra. U vreme zaključenja ovog izveštaja nije bilo moguće dobiti podatke o završenom konkursu: koje organizacije civilnog društva su dobila sredstva, za koje programe i u kom iznosu. U Nacionalnom savetu Roma tvrde da će rezultate konkursa postaviti na veb-sajt.

Savet nema pravilnik o kriterijumima i načinu ocene realizacije projekta. Nije dobijen odgovor na pitanje kako je formirana komisija. U Nacionalnom savetu Roma tvrde da je komisija davala prioritet projektima iz oblasti obrazovanja. Od organizacija kojima je dodelio sredstva, Nacionalni savet kao dokaz o sprovođenju finansiranih aktivnosti traži narativni i finansijski izveštaj.

Izveštaje i plan radu Nacionalni savet početkom godine šalje Kancelariji za ljudska i manjinska prava. Izveštaji se šalju i revizoru. U zavisnosti od donatora i njima se redovno šalju izveštaji. Tromesečni finansijski izveštaj prosleđuje se Kancelariji za ljudska i manjinska prava, a eksternom revizoru na šest meseci („Revizija plus“).

Što se tiče finansijskih potreba i planova, Izvršni odbor pravi plan aktivnosti prema potrebama Saveta po oblastima i takve je praksa već nekoliko godina. Planirana sredstva, međutim, nikad nisu mogla da se ostvare u celosti. Nisu dobijeni odgovori na pitanja u kojim godinama su finansijski planovi bili najbliži realizaciji i šta je bio razlog dobre, a šta loše realizacije u pojedinim godinama.

Finansijski izveštaj usvaja se na sednici Nacionalnog saveta da bi mogao da ide u završni izveštaj. Finansijski izveštaji su dostupni svima prema Zakonu o dostupnosti informacija od javnog

značaja, ali se ne nalaze na sajtu. „Romano Nevipe“ se projektno finansira uz povremenu finansijsku podršku Nacionalnog saveta, ali nije dobijen odgovor na pitanja kojim aktom su dodeljenja finansijska sredstva.

Na pitanje da li prikupljaju više ponuda za svaku nabavku predviđenu u budžetu, bez obzira da li je tenderska procedura utvrđena ugovorom sa donatorom, u Nacionalnom savetu Roma odgovoraju da nemaju velike nabavke za koje bi bile potrebne tri ponude. Prema njihovim navodima, to su uglavnom nabavke kancelarijskog materijala.

KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA I MEDIJIMA

Nacionalni savet Roma nema strategiju komunikacije sa građanima. U saradnji sa NDI, Savet je organizovao seminar “Komunikacije sa građanima” za svoje članove. U saradnji OEBS, održali su nekoliko seminara gde su pored članova Nacionalnog saveta uključili i aktiviste romske nacionalne zajednice po regionalnim centrima, a na kojima je jedna od tema bila komunikacija sa građanima.

Nacionalni savet ne sprovodi metodološko zasnovano ispitivanje mišljenja građana o problemima i mogućim rešenjima. Tvrdi da imaju odličnu saradnju sa koordinatorima za romska pitanja, pedagoškim asistentima i zdravstvenim medijatorima u velikom broju opština u Srbiji. S druge strane, savet redovno organizuje okrugle stolove, ima direktnu komunikaciju sa građanima, posećujući naselja i organizuje sastanke. Izveštaji sa sastanaka ponekad se objavljuju i na sajtu.

Nacionalni savet često izdaje saopštenja koja su isključivo na srpskom jeziku. Na sastancima i konferencijama, članovi Saveta se ponekad dvojezično obraćaju prisutnima: na srpskom i romskom. O opcijama prevladavanja izraženog nedostatka komunikacije na engleskom, rukovodstvo Nacionalnog saveta razmišlja pre svega o dodatnim usavršavanjem već zaposlenih. Radi brzog prevazilaženja problema komunikacije na engleskom jeziku potrebno je razmotriti mogućnost angažovanje stažista, prevodilaca i zapošljavanje kadra sa znanjem engleskog.

Mediji se pozivaju na svaki javni događaj koji organizuje Nacionalni savet i portparol ima dobru saradnju sa svim medijima. Postoji mejling listu sa adresama novinskih redakcija i potparol redovno održava komunikacija sa određenim novinarima. Nacionalni savet odgovara na svaki poziv medija radi izjave ili učestvovanja u tematskoj emisiji. Pored partparola, Savet ima kapacitete višne komunikaciji sa medijima. Ako se neko obrati radi informacije o rodnoj ravnopravnosti ili jeziku, tačno se zna ko će o tome da govori. O nekim temama, članovi Nacionalnog saveta se dogovaraju ko će da istupi u medijima.

Press-clipping se vodi već četiri godine za štampane medije. Za elektronske medije se vodi evidencija, odnosno prave se zabeleške o pojavljivanju članova Nacionalnog saveta na tv ili radiju.

PREPORUKE

- ✚ Dnevni red sednica Nacionalnog saveta, treba da bude dostupan i na veb sajtu, kao i inicijative članova Saveta o temama o kojima treba da se raspravlja. Dobru praksu učešća stručnjaka na sednicama nacionalnog saveta, treba negovati i u svakoj drugom obliku saradnje i komunikacije sa građanima i stručnom javnosti. Regionalni odbori i kancelarije treba da imaju tačno naznačene adrese i predstavnike, što je preduslov za bilo kakvu javnost u komunikaciji.
- ✚ Način davanja zaduženja i preuzimanja odgovornosti u komunikaciji sa zainteresovanom i stručnom javnošću treba preispitati.
- ✚ Potrebna je veća angažovanost članova Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine u lokalnim sredinama kako bi se donosioci odluka na tom nivou vlasti više okrenuli problemama romske populacije. U Savetu najviše primedaba imaju na (ne)predusretljivost lokalnih predstavnika vlasti. Usled teritorijalne disperzije romske zajednice, pitanje je da li je u pojedinim sredinama, moguće naći kadar koji ima kapacitete da podstiče i štiti ostvarivanje kolektivnih manjinskih prava. Jedna od preporuka išla bi na promovisanje dobre prakse i pozitivnih primera, kako bi opštine koje time još ne mogu da se pohvale, imale na koga da se ugledaju u saradnji sa predstavnicima romske populacije. Jasan plan koji će predstaviti primere dobre prakse, i u smislu transparentnosti i javnosti, Nacionalni savet treba da osmisli u saradnji i uz podršku institucija na nacionalnom nivou.
- ✚ Nacionalni saveti su u obavezi da poštuju Zakon o javnim nabavkama. I u slučaju manjih nabavki, uvek je preporučljivo prikupiti nekoliko ponuda.
- ✚ Za radna mesta o kojima odlučuju, Nacionalni savet treba da raspiše konkurse, a biografije izabranih treba da budu dostupne javnosti i preko veb sajta.
- ✚ Potrebno je utvrditi proceduru i kriterijume evaluacije i samoevaluacije rada kadrova i članova Nacionalnog saveta.
- ✚ Potrebno je uspostaviti obavezu izveštavanja kadrova i članova Nacionalnog saveta o svojim aktivnostima.
- ✚ Obuke za pisanje predloga projekata i upoznavanja sa projektnim ciklusom treba da budu vođene ciljano u odnosu na konkretne pozive za predlaganje projekata.
- ✚ Nacionalni savet treba da usvoji strategiju komunikacije s građanima gde će širenje informacija o mogućnostima ostvarivanja prava biti jedan od prioriteta (kao što je mogućnost upisa u srednje škole i fakultete primenom mera afirmativne akcije). Dobro je što se takve informacije već nalaze na sajtu Nacionalnog saveta. To bi trebalo da bude jedan segment strategije komunikacije sa sunarodnicima od kojih mnogi nemaju pristup internetu.
- ✚ Informacije i dokumenti na veb sajtu treba da budu po mogućstvu na srpskom, romskom i engleskom. Veća dostupnost romskog jezika vodi njegovom očuvanju, dok je engleski jezik preduslov za bilo kakvu komunikaciju i projektno finansiranje iz međunarodnih izvora. Nacionalni savet trebalo bi da razmotri mogućnost angažovanja kadra sa znanjem engleskog.

- ✚ Strukturu veb sajta treba organizovati na način da se ne ispuštaju informacije kao što je slučaj sa kontaktima kancelarija i odborima. Sadržaj treba dopuniti tamo gde su informacije štire ili nedovoljno predstavljene
- ✚ Kriterijumi za izbor projekata trebalo da budu jasni i javno dostupni na veb sajtu. Takođe sve odluke i mišljenja Nacionalnog saveta u vezi sa tekućim projektima i dodelom sredstava treba da budu na veb stranici saveta.

ANALIZA RADA NACIONALNOG SAVETA RUMUNSKE NACIONALNE MANJINE⁹

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine izabran je na elektorskoj skupštini u Vršcu 2002. godine. Izbori za Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine održani su 6. juna 2010. godine. Prema popisu iz 2011. godine, u Srbiji živi 29.332 pripadnika rumunske nacionalne manjine. Ono što karakteriše rumunsku nacionalnu zajednicu je teritorijalna disperzivnost, te iz tog razloga, pored svog sedišta u Novom Sadu, Savet ima još sedam kancelarija u mestima u kojima ima najviše predstavnika rumunske nacionalne zajednice: dve u jugoistočnoj Srbiji, U Boru i Kladovu, i pet u Vojvodini – u Vršcu, Alibunaru, Uzdinu, Torku i Banatskom Novom Selu. U toku 2013. i 2014. godine, otvorene su još dve kancelarije u Zaječaru i Podgorcu (opština Boljevac).

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine ima 23 člana. Organi Saveta su predsednik, potpredsednik, Izvršni odbor Saveta, odbori za obrazovanje, kulturu, obaveštavanje, službenu upotrebu jezika i pisma i lokalnu samoupravu.

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine je 2008. godine, zajedno sa AP Vojvodinom osnovao Zavod za kulturu vojvođanskih Rumuna.

PRIPREMA I ODRŽAVANJE SEDNICA

Rad Nacionalnog saveta rumunske nacionalne zajednice je javan. Iako, prema članu 56. Statuta Nacionalnog saveta, postoji mogućnost da se javnost isključi sa celokupnog toka sednice, ili po određenoj tački dnevnog reda - pri čemu se, u tom slučaju, izdaje saopštenje - u dosadašnjem radu Saveta to se nije dogodilo.

Procedure sazivanja i vođenja sednica Nacionalnog saveta su veoma detaljno definisane u odeljku IV Pravilnika o radu Nacionalnog saveta. Ovaj pravilnik dostupan je samo na rumunskom jeziku.

Sve sednice redovno prate mediji, pre svega časopis *Flare de latinitate* u kojem se, kao i u nedeljniku *Libertatea* iz Pančeva, čiji je osnivač Nacionalni savet, objavljuju sve odluke koje se donose na sednicama. Javnost rada Nacionalnog saveta obezbeđuje se takođe i obaveznim gostovanjem u emisijama Radio televizije Vojvodine kao i na lokalnim elektronskim medijima, kao što su RT Viktorija iz Vršca, Radio Far Alibunar, Radio-televizija Kovačica i TV Banat, na radiju u Kovinu, i na TV Pančevo.

Ne postoji Informator o radu, ili bilten, već se u časopisu *Flare de latinitate*, koji izlazi četiriputa godišnje, objavljuju informacije o celokupnoj aktivnosti ne samo Saveta već i njegovih odbora i tela.

Nacionalni savet Riumuna nema veb sajt, iako poseduje registrovan domen, ali je nedavno određena osoba koja radi na pokretanju veb sajta.

⁹ Autorka: Tatjana Tucic, tatjana.tucic@centarzaregionalizam.org.rs koordinatorica projekata u Centru za regionalizam

Pozivi za sednice nacionalnog saveta se upućuju najmanje 5 dana pre održavanja. Uz poziv, dostavlja se i kompletan materijal, koji sadrži predloge, mišljenja i ostale informacije, u zavisnosti od teme sednice. Kada je tema sednice kadrovsko odlučivanje, dostavljaju se i kompletne biografije kandidata.

Pravilnikom o radu Nacionalnog saveta (član 43) predviđeno je da predsednik odlučuje kome se, pored članova Nacionalnog saveta dostavljaju materijali i ko se poziva da prisustvuje sednicama.

Materijale za sednicu dobijaju još samo dva člana Izvršnog odbora koji nisu članovi Nacionalnog saveta, ali jesu predsednici Odbora - za obrazovanje i lokalnu samoupravu. Takođe, mediji dobijaju sav materijal, identičan onom koji dobijaju članovi Nacionalnog saveta. Na sednicu se, u zavisnosti od teme i potrebe, pozivaju i stručnjaci iz određenih oblasti. Na primer, kada je na sednici Saveta jedna od tema dnevnog reda bila osnivanje hora i orkestra, na sednicu su pozvani istaknuti profesori iz oblasti muzike. Takođe, stručnjaci su učestvovali u radu sednice Saveta kada se odlučivao o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumuna, ili kada se donosila odluka o kupovini nekretnina za Zavod. Nacionalni Savet Rumuna prepoznaje važnost učešća stručnih lica u radu Saveta, u svim oblastima gde postoji potreba.

Zapisnik sa sednice Nacionalnog saveta se vodi na rumunskom jeziku, a u slučaju potrebe, prevodi se i na srpski jezik. Ne postoji praksa prevođenja zapisnika na engleski jezik. Zapisnik potpisuju predsednik, sekretar i zapisničar sa te sednice. Obavezna praksa je i da se, pre usvajanja dnevnog reda tekuće sednice, prvo čitaju zapisnici sa prethodnih sednica, u koje se unose izdvojena mišljenja određenih članova i ispravljaju se eventualne greške. U tom smislu, Nacionalni savet Rumuna usvojio je principe rada i procedure koji važe za rad skupština lokalnih samouprava, pokrajinskih ili republičkih institucija.

Zapisnik sa prethodne sednice Nacionalnog saveta šalje se, zajedno sa ostalim materijalima, uz poziv za narednu sednicu.

Nacionalni Savet rumunske nacionalne manjine, po navodima intervjuisanog predstavnika Saveta, poseduje veoma urednu dokumentaciju, koja se vodi od samog osnivanja Saveta, 2002. godine.

Prilikom komunikacije sa institucijama vlasti, nevladinim organizacijama ili zainteresovanim građanima, Savet poštuje zakonski rok od 15 dana za odgovore na upite i dopise, a veoma često taj rok je mnogo kraći. Odgovori na upite i zahteve daju se i telefonskim putem, ukoliko su upućeni telefonom, a ukoliko su upućeni u pisanoj formi, odgovori se daju na isti način. Savet uviđa važnost procedura i arhiviranja, te zbog toga podstiče zainteresovane strane koje se obraćaju sa pitanjima i zahtevima, da to čine u pisanoj formi.

Telefonski razgovori se snimaju, posebno telefonske sednice.

TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA

Nacionalni savet odlučuje o kadrovskim pitanjima, kada se radi o ustanovama čiji je osnivač ili suosnivač, a to su Novinsko-izdavačka ustanova Libertatea i Zavod za kulturu vojvodjanskih Rumuna. Izbor članova Upravnog odbora, odnosno direktora, vrši se na sednici Nacionalnog saveta.

Kriterijumi za izbor kadrova precizno su određeni statutom ustanova čiji je Savet osnivač ili suosnivač, kao i ugovorom o preuzimanju osnivačkih odnosno suosnivačkih prava. Za izbor direktora ovih ustanova raspisuje se javni konkurs, u skladu sa zakonom, na jeziku nacionalne manjine u časopisu Libertatea kao i u javnim glasilima na većinskom jeziku. Izbor, odnosno predlaganje kandidata, se vrši na sednici Saveta, na osnovu radnih biografija kandidata i njihovih profesionalnih kvaliteta. Sednice su otvorene za javnost, na njima prisustvuju predstavnici ustanova čiji je Nacionalni savet osnivač odnosno suosnivač, ali se posebno ne pozivaju nevladine i druge organizacije i ustanove.

Savet ne utiče na politiku zapošljavanja institucija javnih vlasti sa kojima saraduje, ali daje mišljenja i preporuke za kadrovska rešenja koje predlaže. Naprimjer Odbor za obrazovanje Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine nakon što da svoje mišljenje o predlogu, kadar imenuje ministarstvo prosvete. Jedan od primera je i slučaj kada je Nacionalni savet uticao da se u Statutu opštine Pančevo navede da je jedan od kriterijuma za izbor osobe koja će obavljati funkciju matičara, obavezno poznavanje rumunskog jezika.

Kada se, međutim, radi o ustanovama koje je Nacionalni savet proglašio od posebnog značaja za rumunsku zajednicu, ali koje su od posebnog interesa za rumunsku nacionalnu zajednicu, kao što su ustanove obrazovanja, održavaju se konsultacije sa predstavnicima mesnih zajednica i jedinicama lokalne samouprave. Nacionalni savet vrši konsultacije sa lokalnom samoupravom oko predlaganja članova školskih odbora u školama od posebnog interesa za rumunsku nacionalnu zajednicu. Nacionalni savet tom prilikom uvažava predloge predstavnika mesnih zajednica i lokalne samouprave, jer Savet smatra da predstavnici ovih institucija imaju najbolji uvid u situaciju na terenu i potencijal predloženih kandidata.

U formalnom smislu ne postoji evaluaciona procedura odnosno samo-procena rada nacionalnog saveta na osnovu unapred definisanih kriterijuma i indikatora. Međutim, na svakoj sednici Nacionalnog saveta obavezno se analiziraju učinci u realizaciji planiranih aktivnosti.

KVALITET VEB SAJTOVA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine ne poseduje web sajt, odnosno, poseduje registrovan domen, ali je proces izrade veb sajta u toku. U toku je i obuka osobe koja će biti zadužena za postavljanje i ažuriranje veb sajta i ta osoba se nalazi u Vršcu, a sajt će biti dvojezičan, na rumunskom i srpskom jeziku. Takodje, Nacionalni savet ima fejsbuk stranicu koja je zatvorena za javnost, odnosno, fejsbuk grupu pod nazivom Consiliul National al Minoritatii Nationale Romane din Serbia. Ova grupa broji 667 članova.

Nacionalni savet poseduje dobro ažuriranu listu kontakata, koja sadrži preko tri stotine e-mailova i drugih kontakata. Tu spadaju kontakti svih članova Saveta, svih članova odbora, hora, orkestra, folkloru, svih ustanova kulture i obrazovanja, lokalnih institucija, mesnih zajednica i pojedinaca. Prema oceni predstavnika Nacionalnog saveta, ne postoji organizacija, ustanova ili institucija koja promoviše identitet rumunske nacionalne manjine a da nije dobila neku pomoć od nacionalnog saveta, bilo da je finansijska, logistička ili savetodavna, te da su im kontakti veoma bitni. Međutim, ne šalje se na sve kontakte informacija o radu Nacionalnog saveta, niti zapisnici sa sednica. Informacije koje se šalju na ove mejling liste uglavnom su one koje se tiču konkursa za finansiranje organizacija nacionalnih manjina (konkurs Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje,

propise i nacionalne manjine, konkurs Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, itd.).

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA USTANOVAMA NACIONALNE MANJINE NA LOKALU

Nacionalni savet ne održava redovne sastanke sa ustanovama čiji je osnivač, već se sastanci održavaju po potrebi. Sastanci sa društvima za očuvanje kulturne baštine i jezika nacionalne manjine, kao i sa društvima prijateljstva većinskog naroda i rumunske nacionalne zajednice, relativno su česti. Odbori za obrazovanje i kulturu redovno na svoje sednice pozivaju predstavnike kulturno umetnička društva ili domove kulture. Nacionalni savet u ovom smislu pruža logističku i tehničku pomoć ovim udruženjima i organizacijama. Naprimera, Nacionalni savet šalje instrukcije za obavljanje uobičajenih administrativnih procedura, kao što je, recimo otvaranje računa kod Uprave za trezor Ministarstva finansija. Takođe, svim ovim udruženjima i organizacijama kulture, Nacionalni savet pre izrade godišnjeg finansijskog plana, upućuje dopis, odnosno formular, koji one popunjavaju, kako bi njihove godišnje potrebe i aktivnosti bile uzete u obzir pri planiranju finansija Saveta za narednu godinu.

Kada je u pitanju podrška društvima za očuvanje kulturne baštine i jezika nacionalne manjine, Savet naglašava da ne postoji nijedna rumunska organizacija, institucija ili asocijacija koja nije dobila direktnu finansijsku ili logističku podršku Nacionalnog saveta. Savet je, 2006. godine, proglasio ukupno 11 kulturnih manifestacija koje su od posebnog značaja za rumunsku nacionalnu manjinu. Ove manifestacije se nalaze u finansijskom planu Nacionalnog saveta, a to znači da Nacionalni savet izdvaja ne samo deo sredstava za realizaciju ovih manifestacija, već pomaže i u pribavljanju eventualnih nedostajućih sredstava u tu svrhu. U tom smislu, održavaju se redovni kontakti i sastanci sa rukovodiocima ovih manifestacija.

Sastanci sa predstavnicima lokalne samouprave su retki jer postoji direktna saradnja između ustanova rumunske nacionalne zajednice i lokalne samouprave. Na primer, novinsko-izdavačka ustanova Libertatea održava direktnu komunikaciju sa lokalnom samoupravom grada Pančeva, kada je to potrebno, a isti je slučaj i sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Rumuna, čije je sedište u Zrenjaninu. Stav je Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine, da ustanove kulture čiji su oni osnivači, treba da imaju direktnu komunikaciju sa lokalnim samoupravama.

Predstavnici resornog odbora Nacionalnog saveta učestvuju na sednicama ustanova nacionalne manjine čiji je Nacionalni savet osnivač ili suosnivač kada se razmatraju pitanja ostvarivanja plana i programa rada. Ne postoji praksa da se predstavnici Nacionalnog saveta pozivaju na redovne sednice Skupštine opštine na kojima se razmatraju pitanja od značaja za realizaciju prava nacionalne manjine ili poboljšanje međunacionalnih odnosa u celini. Predstavnici Nacionalnog saveta se pozivaju samo na svečane sednice, na kojima se ne donose odluke. Postoje pak, redovne konsultacije kada se ukaže potreba za njima, kao što su organizovanje zajedničke manifestacije, ili ako postoji potreba za sufinansiranjem određenih aktivnosti manifestacija ili ustanova kulture i obrazovanja. Nacionalni savet ne učestvuje u utvrđivanju potreba korisnika sredstava čiji je osnivač, ali se te manifestacije finansiraju zajednički, od strane lokalnih samouprava i Nacionalnog saveta.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA VLASTIMA MULTIETNIČKIH ZAJEDNICA I SA REPUBLIČKIM I POKRAJINSKIM ORGANIMA VLASTI

Kada je u pitanju dvosmerna komunikacija sa republičkim i pokrajinskim organima vlasti, Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine odaziva se na pozive i inicijative ovih institucija i podnosi predloge, inicijative i zahteve, trudeći se da, ukoliko ukazuju na neki postojeći problem, ponudi i rešenje za njega. Na primer, na predlog Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine, Kancelarija za ljudska i manjinska prava počela je da organizuje konferencije koje tematizuju sve oblasti u kojima imaju ovlašćenja nacionalni saveti nacionalnih manjina.

Postoje konsultativni sastanci nacionalnih saveta i resornih ministarstava i sekretarijata. Tokom 2013. godine održana je serija sastanaka u Ministarstvu obrazovanja i u Pokrajinskim sekretarijatima.

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine konsultuje se sa predstavnicima pokrajinskih vlasti u postupku utvrđivanja finansijskih potreba krisnika sredstava – ustanova, društava, fondacija čiji je Nacionalni savet osnivač. Ne postoje standardni mehanizmi konsultacija odnosno koordinacije prilikom utvrđivanja kadrovskih rešenja u ustanovama /organizacijama čiji je osnivač ili suosnivač Nacionalni savet.

Pokrajinski sekretarijati pružaju finansijsku podršku Nacionalnom savetu, dok ministarstva to ne čine, odnosno, Nacionalni savet se nije obraćao ministarstvima u tom cilju. Skupština APV je, takođe, sufinansirala putovanje predstavnika Nacionalnog saveta u Strazbur, a pruža i ostalu tehničku, logističku podršku Savetu.

TRANSPARENTNOST U POGLEDU PRIORITIZACIJE PROJEKATA KOJI SE FINASIRAJU IZ BUDŽETA NACIONALNIH SAVETA I TRANSPARENTNOST IZVEŠTAJA O REZULTATIMA PROJEKATA

Službena upotreba jezika i pisma

Nacionalni savet se obratio svim jedinicama lokalne samouprave sa ponudom da sufinansira postavljanje višejezičnih tabli, ali se nijedna od jedinica lokalne samopuprave nije javila. Postavljanje višejezičnih tabli sufinansira i Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine.

Informisanje

Objavljen je javni konkurs, u NIU Liberatatea za sufinansiranje projekata iz oblasti informisanja. U ovom listu su takođe, objavljeni i rezultati konkursa. Gotovo sve ustanove i udruženja koja su konkurisala, dobila su pomoć za sufinansiranje svojih glasila ili nekih drugih aktivnosti u oblasti informisanja na rumunskom jeziku.

Ustanove kulture

U pogledu finansiranja ustanova kulture na jeziku manjina, Savet ima pravilnik o sufinansiranju domova kulture koji primenjuje Odbor za kulturu, i tu se finansiraju samo aktivnosti. U pravilniku je navedeno da u zavisnosti od aktivnosti svaka sekcija (hor, folklor, orkestar) dobijaju

po 10.000 dinara, i to isključivo za učešće na festivalima. Za sufinansiranje učešća na velikom festivalu folkloru Rumuna iz Vojvodine, se sredstva za sufinansiranje učešća kreću od 10.000 do 40.000 dinara.

Iz budžeta Nacionalnog saveta predviđena su sredstva za finansiranje najznačajnijih kulturnih manifestacija.

Nacionalni savet podstiče projektno konkurisanje, odnosno inovativnost, ali postoje poteškoće zbog slabih kapaciteta ustanova za ovakav vid konkurisanja. Uglavnom iste manifestacije i ustanove su korisnici ovih sredstava.

Visina sredstava za projekte koje iz svoga budžeta podržava Nacionalni savet se predlažu na sastancima resornih odbora a Savet predloge konačno usvaja. Tekst konkursa se objavljuje u medijima koji informišu na rumunskom jeziku. Dobitnici sredstava potpisuju rešenja o dobijenim sredstvima.

Na kraju godine svaka organizacija koja je dobila sredstva za sufinansiranje, dostavlja izveštaj o realizovanim sredstvima. Finansijski plan i finansijski izveštaj objavljuju se u časopisu Libertatea, u roku od najviše nedelju dana po usvajanju.

Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine nije do sada raspisivao tendere, jer nije bilo potrebe za tim. Imao je javnu nabavku za male vrednosti.

Na okruglom stolu pomenuto je da bi trebalo postaviti prioritete kada je u pitanju raspodela sredstava za projektno finansiranje iz budžeta Nacionalnog saveta. Takođe je rečeno da je mnogo volonterskog rada članova Nacionalnog saveta i njegovih organa. Trebalo bi više ulagati u razvoj kapaciteta samog Nacionalnog saveta. Ima malo profesionalno angažovanih osoba i sistematizacija posla nije dobro postavljena, pa se dešava da jedna osoba obavlja previše zadataka.

KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA I MEDIJIMA

Nacionalni savet ima svoje posebne kancelarije koje se nalaze u Vojvodini: Vršcu, Alibunaru, Banatskom Novom Selu, Uzdinu i Torku, a u centralnoj Srbiji: u Boru, Zaječaru, Kladovu i Podgorcu. U ovim kancelarijama zaposleni su tehnički sekretari, koji dobijaju predstavke, daju obrazloženja, usmerenja i potpomažu rad udruženja i organizacija značajnih za rumunsku zajednicu a koja se nalaze na teritoriji koju pokriva kancelarija.

Konferencije za novinare se održavaju po potrebi, a isto tako se, po potrebi, izdaju saopštenja za javnost. Saopštenja se izdaju na rumunskom i na srpskom jeziku. Na engleskom jeziku se ne izdaju saopštenja.

Mediji se pozivaju na svaki javni događaj koji Savet organizuje. Mediji na rumunskom jeziku se pozivaju i na sve sednice Nacionalnog saveta uz obavezno dostavljanje materijala. Na značajnije događaje, poput kulturno-obrazovnih manifestacija, pozivaju se lokalni mediji i na srpskom i na rumunskom jeziku. Ako je u pitanju značajniji događaj, saopštenja se šalju i drugim medijima, kao što su novine koje izlaze na celoj teritoriji Republike Srbije.

Ovaj Nacionalni savet ne angažuje osobu koja obavlja poslove odnosa sa javnošću i ne postoji strategija za odnose sa javnošću. Nacionalni savet se odaziva na sve pozive medija. Osobe

koje su zadužene za saradnju sa medijima su predsednik Nacionalnog saveta, predsednik odbora za informisanje i sekretar Nacionalnog saveta. Takođe, u zavisnosti od potrebe, uz konsultaciju, saradnju sa medijima obavljaju i predsednici resornih odbora. Nacionalni savet angažuje spoljne saradnike za poslove press clippinga.

TRANSPARENTNOST U OBLASTI SARADNJE SA DRŽAVOM MATIČNOG NARODA

Predstavnici Nacionalnog saveta se konsultuju povodom pregovora o zaključivanju bilateralnih sporazuma sa državama matičnog naroda. Naime, 2003. godine tadašnja SR Jugoslavija je potpisala bilateralni ugovor sa Rumunijom o zaštiti rumunske nacionalne manjine u tadašnjoj Jugoslaviji i srpske nacionalne manjine u Rumuniji. Republika Srbija je kao naslednica preuzela tu obavezu, te je formirana mešovita komisija, 2010. godine. Predsednik nacionalnog saveta ili član Nacionalnog saveta poziva se na sastanak te mešovite komisije.

PREPORUKE

- ✚ Postaviti veb site Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine i strukturirati ga visokim standardima preglednosti i korisnosti. Uvesti neku vrstu biltena kao sredstvo komunikacije sa pripadnicima rumunske nacionalne zajednice na celoj teritoriji Srbije. Sadržaje veb sajta objavljivati na rumunskom i srpskom jeziku, uz sazetke na engleskom jeziku.
- ✚ Kreirati facebook page, a ne zatvorenu grupu. Angazovati kreatora sadržaja fb stranice.
- ✚ Sva dokumenta prevesti na srpski i engleski jezik (status, pravilnike, medijske tekstove) i postaviti na veb sajt.
- ✚ Sajt bi trebalo da omogući dvosmernu komunikaciju i diskusioni forum, kao i da predvidi mogućnost da se predlozi odluka objavljuju na njemu kako bi se prikupila mišljenja i sugestije. Takođe, bilo bi dobro da sadrži odeljak gde će se nalaziti informacije o objavljivanju konkursa za finansiranje programa i projekata u nadležnosti Saveta.
- ✚ Postaviti press clipping na veb site Saveta
- ✚ Odrediti osobu koja se bavi komunikacijom sa javnošću
- ✚ Napraviti strategiju-akcioni plan saradnje Nacionalnog saveta rumunske nacionalne zajednice i medija i gradjana na celoj teritoriji Srbije
- ✚ Uvesti proceduru evaluacije i samoevaluacije rada kadrova, odnosno zaposlenih i članova Nacionalnog saveta
- ✚ Podići ljudske kapacitete za uspešnije funkcionisanje Nacionalnim savetom, proširiti broj anagažovanih u Nacionalnom savetu, sa tim u vezi preispitati prioritete finansiranja iz budžeta Nacionalnog saveta.
- ✚ Uvesti standardne mehanizme konsultacija/koordinacija prilikom utvrđivanja kadrovskih

rešenja u ustanovama čiji je osnivač Nacionalni savet.

- ✚ Utvrditi jednake kriterijume za raspodelu sredstava iz budžeta Nacionalnog saveta rumunske nacionalne zajednice za teritoriju cele Srbije obzirom na disperzivnost pripadnika rumunske nacionalne zajednice i limitirane propise pokrajinskih sekretarijata
- ✚ Utvrditi mehanizme za praćenje realizacija programa i projekata koji se finansiraju iz budžeta Saveta, osim završnog izveštaja koji se predaje na kraju godine – polugodišnje izveštaje, monitoring aktivnosti, evaluaciju aktivnosti. Postavljati ove izveštaje na veb site Saveta.
- ✚ Na sednice pozivati i organizacije civilnog društva koje nisu u direktnoj vezi sa rumunskom nacionalnom manjinom ali se bave ljudskim i manjinskim pravima.

ANALIZA RADA NACIONALNOG SAVETA SLOVAČKE NACIONALNE MANJINE¹⁰

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine svoju aktivnost prevashodno sprovodi na teritoriji Vojvodine, gde živi najveći deo slovačke nacionalne zajednice u Srbiji. Prema popisu stanovništva od 2011. godine u Srbiji je živelo 52.750 Slovaka, što u ukupnom sastavu stanovništva Srbije predstavlja 0,73% i ta brojka manja je za 10,63 % u odnosu na popis iz 2002. godine.

Pripadnici slovačke nacionalne zajednice u ukupnoj strukturi stanovnika Vojvodine po popisu iz 2011. godine čine 2,6 %, a po brojnosti nacionalnih zajednice zauzimaju treće mesto. U petnaest naseljenih mesta u Vojvodini Slovaci čine ili apsolutnu ili relativnu većinu. Najveća koncentracija žitelja ove nacionalne zajednice u opštini Bački Petrovac, Novom Sadu, Kovačici, Staroj Pazovi, Šidu, Bačkoj Palanci, Baču, Zrenjaninu, Pančevu, Alibunau, Zemunu, Surčinu i Odžacima.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine je formiran 2003. godine, putem elektorske skupštine. Prvi neposredni izbori za članove Nacionalnog saveta su održani u junu 2010. godine. U sadašnjem sastavu Nacionalni savet ima 29 članova.

Nacionalni savet ima četiri odbora: Odbor za informisanje, Odbor za kulturu, Odbor za obrazovanje i Odbor za službenu upotrebu jezika i pisma. U okviru Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine radi 29 komisija, kao radnih tela Saveta. Nacionalni savet ima predsednika i tri potpredsednika, kao i Izvršni odbor Saveta. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine ima 5 zaposlenih radnika i to sekretara, stručnog saradnika za administrativno-ekonomske poslove i tri koordinatora u odborima Nacionalnog saveta.

PRIPREMANJE I ODRŽAVANJE SEDNICA

Prema Statutu i Poslovniku o radu, Nacionalni savet sednice održava najmanje četiri puta godišnje a po potrebi i više puta. Sednicu Nacionalnog saveta saziva i sednicama predsedava predsednik Nacionalnog saveta. U skladu sa Poslovníkom sednice se mogu sazvati i na zahtev jedne trećine članova Nacionalnog saveta, koji zahtev podnose pismenim putem a predsednik Nacionalnog saveta je dužan u roku od 15 dana da sazove sednicu. U protivnom podnosoci zahteva mogu sami održati sednicu. Takvih slučajeva u Nacionalnom savetu nije bilo. Reč na sednici daje predsednik Nacionalnog saveta. Diskusije su ograničene na 5 minuta za repliku je predviđeno 2 minuta a u slučaju kršenja Poslovnika predsedavajući oduzima reč.

Pozivanje na sednice Nacionalnog saveta i resornih odbora se vrši putem pošte i e-mailom. Pozivi članovima Nacionalnog saveta moraju biti primljeni najkasnije 7 dana pre datuma sednice Saveta, a za sednice odbora taj rok je 5 dana. Pozivi se šalju imailom. Na sednice Saveta se obavezno poziva predsednik Izvršnog odbora Nacionalnog saveta, predsednici odbora i sekretar Saveta, počasni član Nacionalnog saveta a po potrebi poziv se upućuje stručnjacima za određene oblasti. Praksa pozivanja sektorskih stručnjaka se primenjuje i u radu resornih odbora Nacionalnog

¹⁰ Autorka: Jelena Perković, [jelenavezirac@gmail.com](mailto:jel navezirac@gmail.com) saradnica Centra za regionalizam

saveta. Glasa se javno osim ako Poslovníkom i Statutom nije drugačije uređeno. Sednice se vode na slovačkom i srpskom jeziku. Poziv za sednicu se ne objavljuje na sajtu Nacionalnog saveta.

Rad Nacionalnog saveta je javan. Njemu mogu prisustvovati svi zainteresovani građani. Na sednice Nacionalnog saveta i njegovih organa se pozivaju mediji na slovačkom jeziku po istoj proceduri kao i članovi Saveta. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine svoje sastanke osim u sedištu u Novom Sadu održava i u mestima gde žive Slovaci. Na te sednice se pozivaju predstavnici lokalne samouprave i ustanova, a sednici mogu prisustvovati i druga zainteresovana lica.

Na svim sednicama Nacionalnog saveta, njegovih organa i tela vode se zapisnici. Zapisnici se posle sednice šalju svim učesnicima sednice. Ne postoji unapred određen krug lica kojima se redovno šalju svi zapisnici sa sednica ili izveštaji sa sastanaka. Ni u jednom aktu Saveta nije definisano u kojoj formi se zapisnici sa sednica ili izveštaji sa sastanaka objavljuju na sajtu Saveta. Na sajtu se nalaze sažeti izvodi iz zapisnika sa sastanaka Nacionalnog saveta, njegovih organa i tela, koji nemaju formu izvoda iz originalnog zapisnika. Najkasnije do kraja godine na sajtu će početi objavljivanje odluka Nacionalnog saveta, njegovih organa i tela u izvornom obliku. Izvodi iz zapisnika se objavljuju na sajtu na slovačkom i srpskom jeziku. Prevod na engleski nije obezbeđen. Sajt je dvojezičan od 2013. godine. Po zahtevu nadležnih ministarstava izvodi iz zapisnika se šalju na srpskom jeziku. Na postavljena pitanja, koja se upućuju Nacionalnom savetu odgovara se u roku od nekoliko dana od prijema, a ako je za odgovor potrebno prikupiti podatke, ili iz nekog drugog objektivnog razloga, priprema duže traje, odgovara se u roku od 15 dana. Nijedna sednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine do sada nije bila zatvorena za javnost. Statutom i drugim opštim aktima Saveta nisu uređeni kriterijumi i razlozi za zatvaranje sednica za javnost.

TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA

Kadrove za funkcije u organima i telima Nacionalnog saveta biraju članovi Saveta. Njih predlaže predsednik Nacionalnog saveta ili 1/3 članova Nacionalnog saveta. Biraju se većinom od ukupnog broja članova Nacionalnog saveta, osim ako to nije drugačije propisano.

Procedure oko predlaganja ili davanja mišljenja o kadrovskim rešenjima za ustanove u kojima je Nacionalni savet osnivač, suosnivač ili su proglašene za ustanovu od posebnog značaja za nacionalnu zajednicu nisu uređene Statutom ili Poslovníkom već opštim aktima svake pojedinačne ustanove. Nadležni odbor pripremaju odluku Nacionalnog saveta i daju mišljenje o odlukama.

Ukoliko je prema osnivačkom aktu ustanove, u kojoj je Nacionalni savet osnivač, suosnivač ili je proglašena za ustanovu od posebnog značaja za nacionalnu zajednicu, predviđeno raspisivanje konkursa, o prijavljenim kandidatima mišljenje ili saglasnost daju nadležni odbori. Oni razmatraju listu prijavljenih kandidata a o predlozima odluka konačno odlučuje Nacionalni savet na svojim sednicama u skladu sa zakonskim ovalšćenjima Saveta.

Do sada se nije desilo da Nacionalni savet ne prihvati predloge odbora. Ako je u pitanju predlaganje članova za Savet za međunacionalne odnose u lokalnim samoupravama, Nacionalni savet se oslanja na stavove lokalne slovačke zajednice u gradu ili opštini smatrajući da pripadnici slovačke manjine najbolje znaju koja osoba ima kapacitet da predstavlja lokalnu slovačku zajednicu

u Savetu za međunacionalne odnose.

Na sednice Nacionalnog saveta na kojima se odlučuje o kadrovskim rešenjima pozivaju se i zainteresovani predstavnici ustanova, društava, fondacija ili ustanova u kojima je Nacionalni savet osnivač ili suosnivač. Ta praksa nije uređena opštim aktima Saveta.

Prema Zakonu nacionalni saveti imaju zakonsku obavezu da jedanput godišnje razmatraju finansijski plan i završni račun. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine interne finansijske izveštaje i izveštaje o radu prema sopstvenom Statutu razmatra svakih šest meseci a godišnje zaseda najmanje četiri puta. Time i svoj rad Nacionalni savet samo-procenjuje kvartalno.

KVALITETE SAJTOVA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Nijedan član Statuta ili Poslovnika ne definiše internet komunikaciju između Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine i pripadnika nacionalne zajednice osim što kod sazivanja sednice pominje slanje poziva imejlom članovima Nacionalnog saveta i odbora. Na veb sajtu Nacionalnog saveta tekstovi se objavljuju na slovačkom i srpskom jeziku.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine je postavio svoj sajt 2005. a sajt je inovinaran sredinom 2009. godine. Od 2013. godine tekstovi se prevode i na srpski jezik. Nacionalni savet nema njuzleter kao ni imejl listu na koju redovno šalje informacije o svome radu. Sajt ima diskusioni forum i mogućnost dvosmerne komunikacije ali se ona do sada nije koristila za prikupljanje mišljenja i sugestija građana o nekoj temi. Zaposleni u Nacionalnom savetu su obavezni da dostavljaju podatke iz delokruga svoga rada administratoru sajta. Sekretar Nacionalnog saveta je odgovoran za ažuriranje sajta. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine ne koristi društvene mreže da informiše javnost o svome radu.

Na sajtu ne postoje baze podataka i statistički podaci. Takođe ne postoje linkovi ustanova i institucija slovačke nacionalne manjine u Srbiji, nema korisnih linkova nadležnih ministarstava, sekretarijata, ustanova i institucija koje se bave pravima nacionalnih manjina a takođe nema ni jednog korisnog linka ustanova i institucija države matičnog naroda. Na sajtu se objavljuju pozivi na konkurse koje raspisuje fondovi iz Srbije i Slovačke.

Tokom treće posete Nacionalnom savetu slovačke nacionalne manjine 5. marta 2013. godine operator veb sajta je prihvatio preporuke istraživača Centra za regionalizam da se poboljša struktura sajta.

DVOSMERNNA KOMUNIKACIJA SA USTANOVAMA NACIONALNIH MANJINA U LOKALU

Komunikacija Nacionalnog saveta i ustanova nacionalne zajednice u mestima gde žive Slovaci nije posebno definisana Statutom Nacionalnog saveta. Član 28. Statuta Nacionalnog saveta podpredsednicima Nacionalnog saveta daje mogućnost da zastupaju Savet u geografskom području (teritoriji) za koje su izabrani. Oni takođe mogu, na tom području koordinirati rad članova odbora Nacionalnog saveta i dostavljati godišnji izveštaj o situaciji na toj teritoriji. Prilikom izbora tri podpredsednika Nacionalnog saveta, jedan od kriterijuma za njihov izbor na tu funkciju je

mesto njihovog prebivališta. Podpredsednici teritorijalno predstavljaju Bačku, Banat i Srem.

Sastanci Nacionalnog saveta sa predstavnicima ustanova i udruženja iz lokalnih zajednica se održavaju po potrebi.

Savet direktno preko svojih predstavnika u upravnim odborima učestvuje u razmatranju pitanja ostvarivanja plana i programa rada kao i pitanja finansija u ustanovama u kojima je osnivač ili suosnivač. Ponekad članovi komisija Nacionalnog saveta učestvuju u radu upravnih odbora tih ustanova. Komunikacija Nacionalnog saveta i lokalnih samouprava na čijoj teritoriji su ustanove kojima je Nacionalni savet osnivač, suosnivač ili ih je proglasio za ustanove od posebnog značaja, je dobra ali redovnih sastanaka nema. Inicijative za sastanke uglavnom potiču od Nacionalnog saveta. Saradnja sa višenacionalnim lokalnim samoupravama gde je Nacionalni savet suosnivač lokalnih ustanova kulture ili škola, regulisana je međusobnim ugovorima o pravima i obavezama. Takav slučaj je sa lokalnom samoupravom Bački Petrovac i prema međusobnom ugovoru tačno se zna šta od funkcija i programa tih institucija finansira lokalna samouprava a šta Nacionalni savet. Takva prava i obaveze su tripartitno definisana i u obrazovanim ustanovama lokalnih samouprava Stare Pazove, Bačke Palanke i Kovačice, Vlade Republike Srbije i Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine već nekoliko meseci ima problem sa gradskom upravom Novog Sada oko rešavanja problema emitovanja programa radio Kisača i Futoga koji dele istu radijsku frekvenciju. Na nekoliko dopisa gradskoj upravi nije dobijen nikakav odgovor niti utvrđen datum za prijem predstavnika Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine.¹¹

U Kovačici je 22. februara 2014. godine održan sastanak sa predstavnicima lokalne samouprave o problemima ovog mesta koje je pretežno naseljeno pripadnicima slovačke nacionalne manjine. Tokom marta aprila i maja organizovane su tribine i okrugli stolovi u mestima gde žive Slovaci. Tema tih javnih tribina je rasprava o potrebama lokalnih samouprava, očekivanja građana i prezentacija rada Nacionalnog saveta.

POSTOJANJE DVOSMERNE KOMUNIKACIJE SA VLASTIMA MULTIETNIČKIH ZAJEDNICA I REPUBLIČKIM I POKRAJINSKIM ORGANIMA VLASTI

Nacionalni savet ima kontinuiranu komunikaciju sa resornim ministarstvima i pokrajinskim organima. Savet podnosi zahteve za rešavanje određenih problema i zahteve za osnivanje ili suosnivanje i proglašenje određenih ustanova ili manifestacija od posebnog značaja za slovačku zajednicu. Sa resornim ministarstvima i određenim pokrajinskim sekretarijatima se ne održavaju redovni koordinacioni sastanci, već postoji samo ad hoc komunikacija. Učestalija je saradnja sa Odborom za nacionalne manjine Skupštine AP Vojvodine. Redovne sastanke sa nacionalnim savetima održava Kancelarija za ljudska i manjinska prava.

Nacionalni savet saraduje sa republičkim i pokrajinskim organima i prilikom određivanja visine sredstava za finansiranje rada ustanova gde je osnivač, suosnivač ili ih je proglasio od

¹¹ U dnevnim vestima Radio Novog Sada na srpskom jeziku 4. marta 2014. godine emitovana je informacija da se problem radio Kisača rešava u gradskoj upravi Novog Sada.

posebnog interesa za zajednicu. U sva tri slučaja se potpisuju protokoli, međutim za sada nema takve saradnje na republičkom nivou jer je proces proglašenja nekih osnovnih škola od posebnog značaja za slovačku zajednicu zaustavljen zbog Odluke Ustavnog suda Srbije o oceni ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o nacionalnim savetima.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine učestvuje u procesu utvrđivanja alokacije opredeljenih finansijskih sredstava za nacionalne zajednice, koja se raspoređuju putem javnih konkursa iz budžetskih sredstava određenih pokrajinskih sekretarijata. Nacionalni savet u tom procesu učestvuje ili samostalno (ukoliko se radi o projektima koji se alociraju samo za projekte slovačke nacionalne zajednice) ili zajedno sa ostalim savetima, kako bi se zajednički utvrdili prioriteta. Posle toga resorni sekretarijati prave raspored finansijskih sredstava.

U dvosmernu komunikaciju spadaju i konsultacije prilikom utvrđivanja kadrovskih rešenja u ustanovama čiji je osnivač Nacionalni savet. Standard ovih komunikacija su zakonske procedure. Kadrovi se biraju putem javnog konkursa. Kod slučaja gde postoje dva suosnivača (Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka) Nacionalni savet predlaže direktora a Vlada Vojvodine odlučuje o izboru.

Državni i pokrajinski organi pružaju pomoć kod konkurisanja za eksterno finansiranje kroz ko-finsiranje. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine pokušava da utemelji takav model posebno u slučajevima projekata u čijem finansiranju učestvuje i Slovačka Republika i Republika Srbija ili Pokrajina ili drugi donatori. Sav posao prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine obavlja sam.

TRANSPARENTNOST U POGLEDU PRIORIZACIJE FINANSIRANJA IZ BUDŽETA NACIONALNIH SAVETA I TRANSPARENTNOST O REZULTATIMA PROJEKTA

Projektno finansiranje ustanova i organizacija iz budžeta Nacionalnog saveta slovačke manjine nije definisano ni jednim članom Statuta ili Poslovnika o radu.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine ne raspisuje javne konkurse za raspodelu sredstava iz svog budžeta. Raspodela tih sredstava se vrši na osnovu finansijskog plana i programa ustanova i organizacija za tekuću godinu. Nepostojanje finansijski pouzdanog stalnog finansiranja za te namene je osnovni razlog što Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine ne raspisuje javne konkurse.

Prioritete i potrebe za raspodelu sredstava iz budžeta Nacionalnog saveta za tekuću godinu utvrđuju komisije i odbori Nacionalnog saveta i oni planiraju finansijska sredstva. Planiranje počinje u decembru tekuće godine za narednu godinu. Svake godine se utvrđuju prioriteta podrške. Tako su u 2013. godini prioritet u finansiranju imali projekti koji su vezani za scensku umetnost. U 2014. godini prioritet se daje književnom stvaralaštvu.

U izuzetnim slučajevima Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine vrši raspodelu finansijskih sredstava izvan planirane kvote za tekuću godinu kada se pojave potrebe koje nisu mogle biti planirane. Tokom 2013. godine izvan plana je podržana rekonstrukcija pozorišne sale u Pivnicama. U utvrđivanju godišnjih finansijskih potreba korisnika sredstava: ustanova, društava i fondacija gde je Nacionalni savet osnivač ili suosnivač, on ne učestvuje direktno u prioritizaciji, odnosno izradi godišnjih planova rada. Ova pravna lica svoje godišnje planove sa finansijskim

projekcijama utvrđuju samostalno a Nacionalni savet preko svojih članova u Upravnim odborima indirektno učestvuje u tom procesu.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine ima utvrđene kriterijume za raspodelu budžetskih sredstava za projektno finansiranje. Prvi kriterijum je važnost neke manifestacije ili festivala za slovačku nacionalnu manjinu, odnosno da li je ta manifestacija ili festival zvanično proglašena za manifestaciju od posebnog interesa za slovačku nacionalnu zajednicu. Kao kriterijum se uzimaju dužina-istorija održavanja neke manifestacije i prosečan broj učesnika. Manifestacije koje su proglašene za događaje od posebnog interesa po automatizmu dobijaju sredstva zavisno od raspoložive sume. Ostali korisnici namenskih sredstava Saveta podržani su ukoliko su predložene aktivnosti u skladu sa programskim godišnjim prioritetima za konkretnu godinu. Iz pomenutih sredstava ne podržavaju se svi podnosioci zahteva. Odluka o raspodeli sredstava se ne stavlja na veb sajt Saveta. Svi korisnici sredstava su obavezni da podnesu izveštaj o njihovom utrošku ali se takvi izveštaji ne nalaze na veb sajtu Nacionalnog saveta.

Finansijski plan, finansijski izveštaj i završni račun Nacionalnog saveta pojavljuju se odmah na sajtu saveta nakon njihovog usvajanja. Ovi dokumenti se na sajtu ne objavljuju u svom autentičnom obliku već u obliku izveštaja sa sednice Saveta na kojoj su usvojeni. Nacionalni savet je koristio eksternu finansijsku reviziju svog poslovanja a zakonsku obavezu vezanu za procedure javnih nabavki poštuje u celosti, osim ako donator nije odlučio drukčije.

KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA I MEDIJIMA

Komunikacija nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine sa građanima je indirektno regulisana Statutom, u delu koji uređuje obaveze potpredsednika Saveta. Njihova obaveza je da u geografskom području za koje su izabrani (Srem, Banat i Bačka) zastupaju Savet i između ostalog dostavljaju godišnji izveštaj o radu. Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine nema posebno ustanovljene mehanizme koji služe za komunikaciju sa građanima. Interesantna je praksa Nacionalnog saveta da svoje sednice održava u različitim mestima gde žive Slovaci čime ispunjava deo svoje misije da komunicira sa građanima i pripadnicima slovačke nacionalne manjine.

Savet nema mrežu područnih kancelarija i komunikaciju sa građanima u najvećoj meri vrše podpredsednici Saveta izabrani za područje Srema, Bačke i Banata. Komunikacija Nacionalnog saveta sa građanima i pripadnicima slovačke nacionalne manjine se uglavnom vodi kroz tradicionalne forme, preko tribina, veb sajta, održavanjem sednica po raznim mestima gde žive pripadnici slovačke zajednice itd. Izveštaji sa sednica Nacionalnog saveta, njegovih organa, odbora i tela se ne šalju na posebno formiranu e-mail listu čiji bi korisnici bili građani, jer do sada niko nije uputio zahtev za takvom vrstom komunikacije i usluge. Komunikacija Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine sa medijima na slovačkom i srpskom jeziku nije decidirano regulisana Poslovníkom. Nerešen je problem ko treba većinsku u druge nacionalne zajednice da obaveštava odnosno informiše o radu i aktivnostima slovačke nacionalne zajednice.

Član 32. Poslovníka uređuje način sazivanja sednica Nacionalnog saveta ali se nigde ne pominje da se pozivi šalju i medijima. Isti slučaj je i kod člana 51. Poslovníka koji uređuje sazivanje sednica odbora Nacionalnog saveta.

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine izdaje saopštenja i održava konferencije za

novinare koje su dvojezične na slovačkom i srpskom jeziku. Redakcije na slovačkom jeziku se odazivaju svim pozivima na sednice, događaje i konferencije za novinare a srpski mediji nisu toliko redovni. Nacionalni savet ima imejl listu medija i postoji osoba koja je zadužena za komunikaciju sa medijima.

Članovi Nacionalnog saveta, odbora i tela se takođe odazivaju na sve pozive medija radi učestvovanja u emisijama, tribinama, okruglim stolovima ili pozivima o temama vezanim za slovačku nacionalnu zajednicu.

TRANSPARENTOST U OBLASTI SARADNJE SA DRŽAVOM MATIČNOG NARODA

Dokumenti o saradnji Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine sa državom matičnog naroda se ne nalaze na veb sajtu Nacionalnog saveta. Detalji donatorskih ugovora sa institucijama iz Slovačke Republike se ne objavljuju. Takođe se ne objavljuju finansijski izveštaji o rezultatim projekata koji su podržani donacijama koje su poreklom iz Slovačke Republike.

Predstavnici Odbora za obrazovanje Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine bili su uključeni u bilateralne razgovore Ministarstva obrazovanja Republike Srbije i Slovačke Republike. Prema rečima sagovornika članovi Nacionalnog saveta ne učestvuju uvek u zaključivanju bilateralnih sporazuma sa državom matičnog naroda. "Do sada nije bilo konkretnih pregovora pa nije bilo prilike za naše učešće u bilateralnim pregovorima. Mi se nudimo i iniciramo da učestvujemo u pregovorima ali nema odgovora od nadležnih državnih organa ili komisija"¹²

PREPORUKE

- ✚ Najavu i pozive za sednice Nacionalnog saveta slovačkog nacionalnog saveta, njegovih organa, odbora i tela objavljivati na sajtu
- ✚ Urediti način pozivanja medija na sednice Saveta
- ✚ Na sajtu objaviti izvorne izvode iz zapisnika i dokumente sa sednica Nacionalnog saveta, njegovih organa, odbora i tela
- ✚ Posebnim članom Statuta i Poslovnika o radu Nacionalnog saveta definisati postupak i kriterijume o zatvorenim sednice Saveta za javnost
- ✚ Institucionalizovati već postojeću praksu Saveta i urediti obavezu razmatranja finasijskih i izveštaja o radu Nacionalnog saveta dva puta godišnje
- ✚ Navesti linkove ka korisnim veb sajtovima na sajtu Nacionalnog saveta
- ✚ Na veb sajtu postaviti logo Nacionalnog saveta u odgovarajućoj rezoluciji. Svi korisnici budžetskih sredstava Nacionalnog saveta koja se raspodeljuju putem konkursa da imaju obavezu to i javno prezentovani kroz poseban tekst u upotrebu loga Nacionalnog saveta.

¹² Ladislav Čanji sekretar Nacionalnog saveta, anketa 12. Februar 2014.

- ✚ Napraviti kvalitetnu bazu podataka o nacionalnoj zajednici i objaviti je na veb sajtu
- ✚ Izveštaje i dokumenta sa sednica Nacionalnog saveta, njegovih organa odbora i tela na sajtu objavljivati u izvornom obliku
- ✚ Utvrditi procedure međusobne komunikacije na relaciji Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i ustanova, organizacija i društva slovačke nacionalne manjine
- ✚ Podržati nastojanje Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine da država Srbija učestvuje u sufinansiranju projekata koje podržava država matičnog naroda ili drugi donatori
- ✚ Narativne izveštaje o realizaciji projekata koji se finansiraju iz budžeta Nacionalnog saveta stavljati na veb sajt
- ✚ Dokumenta o finansijskim izveštajima o realizaciji projekta iz preporuke 1. integralno - u autentičnom obliku (skenirano) stavljati na sajt
- ✚ Prioritete za projekte koje će u toku jedne kalendarske godine podržati budžet Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine utvrditi odlukom najmanje tri meseca pre raspodele sredstava i objaviti na sajtu i u medijima
- ✚ Podržati formiranje imejl liste na čije adrese bi se slali izveštaji sa sednica nacionalnog saveta
- ✚ Uvesti praksu konsultovanja građana o određenim temama putem onlajn ankete
- ✚ Finansijska i strateška dokumenta o saradnji Nacionalnog saveta sa državom matičnog naroda putem veb sajta učiniti dostupnim javnosti
- ✚ Utvrditi protokol i procedure oko učestvovanja nacionalnih saveta u bilateralnim pregovorima države Srbije sa državom matičnog naroda kada su u pitanju razgovori o statusu i položaju konkretne nacionalne manjine
- ✚ Utvrditi mehanizme obaveštavanja o radu Nacionalnog savetaja za medije koji informišu na drugim jezicima

**MONITORING STANDARDA TRANSPARENTNOSTI RADA
NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA**

MONITORING STANDARDA TRANSPARENTNOSTI RADA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA¹³

1.	PRIPREMA I ODRŽAVANJE SEDNICA	Broj poena	Izvor podataka za kvantifikaciju pondera
1.1.	Transparentnost donošenja odluka		
1.1.1.	Javnost postupka donošenja odluka obezbeđena izdavanjem biltena, informatora, organizovanjem javnih rasprava, prezentovanjem odluka javnosti, mehanizmi transparentnog donošenja odluka uneseni u Statut nacionalnog saveta	5	Statut nacionalnog saveta Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Predsednik nacionalnog saveta i/ili rukovodilac stručne službe saveta
1.1.2.	U svakom konkretnom slučaju predsednik saveta uređuje način obaveštavanja javnosti o postupku odlučivanja i sadržini donesenih odluka	3	
1.1.3.	U postupku donošenja odluka nije obezbeđena javnost	1	
Komentar:			
<p>Javnost rada svih ustanova i institucija koje vrše javna ovlašćenja se obezbeđuje izdavanjem biltena, informatora, saradnjom sa medijima, organizovanjem javnih rasprava, prezentovanjem odluka javnosti i postavljanjem internet prezentacije itd. Primenom ovog opšteg načela, sve institucije koje vrše javna ovlašćenja, pa i nacionalni saveti, se obavezuju da učine dostupnim javnosti sve odluke i druge akte (pojedinačne upravne akte kao što su rešenja, izvode iz javnih registara itd.) za koje ne postoji zakonska obaveza objavljivanja, ali javnost ima opravdan interes da sazna njihov sadržaj. Dosledna primena ovog načela je izraz jasnog opredeljenja svakog pojedinačnog nacionalnog saveta da uspostavi i teži doslednoj primeni standarda otvorenog i transparentnog rada.</p> <p>Da bi nacionalni saveti nacionalnih manjina na adekvatan način mogli da predstave efekte svog rada građanima i stručnoj javnosti, neophodno je uspostavljanje odgovarajućih kanala komunikacije između saveta i javnosti. Postoji nekoliko načina na koje je to moguće uraditi: od direktnog obaveštavanja javnosti (mediji, stručne organizacije, profesionalna udruženja), postavljanja materijala za sednice nacionalnih saveta i usvojenih akata na Internet, organizacije javnih rasprava i tribina. U statutima i praksi svih nacionalnih saveta koji su učestvovali u istraživanju Centra za regionalizam su uglavnom dosledno zastupljeni i primenjeni principi obezbeđivanja javnosti rada. Ovo je načelni pokazatelj opšteg vrednosnog opredeljenja nacionalnih saveta da uspostave standarde transparentnog rada svojih organa i tela.</p>			
1.2.	Prisustvo sednicama nacionalnog saveta		
1.2.1.	Sednicama nacionalnog saveta mogu prisustvovati mediji, druga zainteresovana lica i građani i bez prethodnog poziva	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Mediji na manjinskim jezicima Udruženja nacionalnih manjina
1.2.2.	Sednicama nacionalnog saveta mogu prisustvovati mediji, druga zainteresovana lica i građani samo ukoliko su unapred pozvani na sednicu	3	

¹³ Autor: Tatijana Pavlović-Križanić, stručnjak za javnu upravu

1.2.3.	Sednice nacionalnog saveta se uglavnom ili uvek odvijaju bez prisustva medija, drugih zainteresovanih lica i građana	1	
<p>Komentar:</p> <p>Građani i stručna javnost u Srbiji nedovoljno su upoznati sa nadležnostima i efektima rada nacionalnih saveta. Iako nacionalni saveti nacionalnih manjina predstavljaju najvažniji mehanizam za efektivno ostvarivanje kolektivnih prava nacionalnih manjina, oni se ne nalaze u fokusu javnosti, pa čak ne uvek ni u središtu interesovanja konkretnih manjinskih zajednica, koje reprezentuju. To bi izmenilo percepciju javnosti, i doprinelo jačanju odgovornosti nacionalnih saveta i omogućilo da konkretne građanske inicijative u manjinskim zajednicama na brz i efikasan način dođu u fokus nacionalnih saveta? Prisustvo medija i javnosti sednicama nacionalnih saveta bi doprinelo upoznavanju javnosti sa načinom rada ovog organa i odlukama koje se u okviru njega donose. Jedino kontinuirano praćenje rada ovih sednica je način da se „uhvate“ i pozitivne i negativne tendencije u njihovom radu i uspostavi neposredna dvosmerna komunikacija nacionalnih zajednica i saveta prema načelima neposredne demokratije. Odgovornost je predsednika nacionalnog saveta da obezbedi javnost rada sednica nacionalnog saveta, da poziva za sednice dostavlja medijima kao i drugim zainteresovanim licima. Prisustvo medija i opšte javnosti sednicama nacionalnih saveta doprinelo bi stalnoj edukaciji građana o značaju funkcije nacionalnih saveta i načinu funkcionisanja. Osim toga, stalno prisustvo javnosti bi doprinelo transparentnijem radu, odnosno približavanju nacionalnih saveta pre svega građanima, predstavnicima nacionalnih zajednica koje nacionalni saveti reprezentuju ali i ostalim zainteresovanim građanima i stručnoj javnosti.</p> <p>Većina nacionalnih saveta je na adekvatan način obezbedila prisustvo medija sednicama, te tako bugarski nacionalni savet na sednice poziva i predstavnike medija na bugarskom i srpskom jeziku. U pitanju su lokalni mediji a po zainteresovanosti za praćenje rada Saveta ističe se Radio Caribrod. Kako bi se osiguralo prisustvo medija na sednicama, pozivaju se najviše par dana unapred jer se u praksi pokazalo da pozivi dostavljeni mnogo ranije rezultiraju slabijom prisutnošću medija.</p> <p>Sednici Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine prisustvuju predsednik i članovi saveta. Članovi izvršnog organa Saveta se na sednice pozivaju ukoliko Savet proceni da je za razmatranje neke tačke dnevnog reda potrebno i njihovo prisustvo. Još nije zabeleženo da je neko od članova izvršnog organa sednici prisustvovao po sopstvenoj inicijativi. Kada sednici prisustvuju članovi izvršnog organa koji nisu u isto vreme i članovi Saveta oni nemaju pravo glasa pri odlučivanju. Pored njih, predsednik Saveta na sednicu može pozvati i predsednike odbora (ukoliko predsednici odbora nisu u isto vreme i članovi Saveta). Građanske inicijative mogu naći put do dnevnog reda sednice Saveta samoukoliko ih predstave sami članovi Saveta. Poslednja inicijativa građana, koju je Nacionalni savet podržao bila je usmerena na podršku građanskoj peticiji za puštanje u rad bugarskih tv kanala na lokalnoj kablovskoj televiziji. Problem sa informisanjem na jeziku manjine nastao je digitalizacijom bugarske televizije septembra 2013. godine. Do tada su građani gledali bugarske tv kanale preko običnih antena, što je nakon digitalizacije postalo nemoguće. Peticija kojoj se Savet pridružio upućena je Opštini Dimitrovgrad koja je osnivač kablovsko distributivnog sistema. Inicijativa je odmah prihvaćena i već je urodila plodom. Skupština opštine naložila je kablovskom operateru da putem satelitskih prijemnika preusmeri bugarske tv kanale na analognu kablovsku mrežu.</p> <p>Sednice Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine su potpuno otvorene za javnost, čak i bez prethodne najave. Sednice se direktno prenose i na televiziji Panon, više puta repriziraju, a na internet stranici Saveta su trajno dostupni montirani isečci sa sednica, gde se ističu najvažnije informacije.</p> <p>Saveti bi trebalo da u direktnoj komunikaciji sa građanima –kroz prisustvo u osnovnim i srednjim školama, radionice, tribine, pa i popularizaciju prisustva građana sednicama nacionalnog saveta, promovišu svoj rad, nadležnosti, organe i time ih na adekvatan način približe građanima.</p>			

1.3.	Najava održavanja sednice nacionalnog saveta		
1.3.1.	Najava održavanja sednice nacionalnog saveta sa dnevnim redom sednice se obavezno objavljuje na veb sajtu nacionalnog saveta i u lokalnim medijima najmanje osam dana pre održavanja sednice Saveta	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Statut nacionalnog saveta Mediji manjinskim jezicima Udruženja nacionalnih manjina Evidencija o pripremi sednica nacionalnog saveta
1.3.2.	Najava održavanja sednice nacionalnog saveta se objavljuje samo kada savet odlučuje o pitanjima za koja je javnost nacionalne zajednice ili opšta javnost neposredno zainteresovana	3	
1.3.3.	O sednici su redovno unapred obavješteni samo članovi nacionalnog saveta i lica koja su unapred pozvana da na njoj učestvuju	1	
Komentar:			
<p>Većina saveta koji su učestvovali u istraživanju nema praksu da javno objavljuje datum održavanja sednice nacionalnog saveta, verovatno smatrajući dovoljnim činjenicu da obavestava medije na manjinskom jeziku i njima dostavlja materijal. Informacije o datumima održavanja sednica se ne objavljuju ni na veb sajtovima nacionalnih saveta. Određeni nacionalni saveti, koji imaju ažurne veb sajtove, uglavnom imaju praksu objavljivanja vesti na veb sajtu nakon održane sednice, sa izvodima iz diskusija i zaključaka. Uvođenjem prakse najavljivanja održavanja sednica omogućilo bi se širem krugu lica iz manjinskih zajednica (zainteresovanim predstavnicima lokalne samoupravce, institucija čiji je nacionalni savet osnivač, udruženja građana itd) da ukoliko smatraju da im je dnevni red interesantan, prisustvuju sednici nacionalnog saveta. Na ovaj način bi se suštinski doprinelo povećanju nivoa transparentnosti rada nacionalnih saveta. Ukoliko građani i opšta javnost nemaju priliku da se obaveste o datumu održavanja sednice nacionalnog saveta i dnevnom redu, sve odredbe o otvorenosti sednica i omogućavanje građanima da i bez prethodnog poziva prisustvuju ovim sednicama, gube svoj suštinski smisao.</p>			
1.4.	Članovi nacionalnog saveta dobijaju pozive za sednice sa svim materijalima najmanje sedam dana pre održavanja sednice		
1.4.1.	Članovi nacionalnog saveta uvek dobijaju pozive za sednice sa svim materijalima najmanje sedam dana pre održavanja sednice, u skladu sa odredbama Statuta saveta	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Pozivi za sednice saveta Statut nacionalnog saveta Poslovnik nacionalnog saveta
1.4.2.	Članovi nacionalnog saveta uglavnom dobijaju pozive za sednice sa svim materijalima najmanje sedam dana pre održavanja sednice	3	
1.4.3.	Dostavljanje materijala pre sednice nije uređeno Statutom ili se u praksi ne poštuje statutarna odredba o dostavljanju materijala članovima sedam dana unapred te se često dešava da se materijali dostavljaju članovima saveta neposredno pre sednice	1	
Komentar:			
<p>Većina nacionalnih saveta obavestava članstvo o sednici najmanje sedam dana pre zasedanja, a uz poziv se dostavljaju predlog dnevnog reda, potrebni materijali kao i zapisnik sa prethodne sednice. O dostavljanju poziva i materijala vodi se posebna evidencija. Prema Poslovniku o radu Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine, na primer, usvojeni dnevni red sa zapisnikom sa prethodne sednice i svim pratećim materijalima se članovima Saveta šalje najkasnije šest dana pre sednice,</p>			

osim u slučaju vanrednih sednica, kada se taj rok skraćuje na dva dana, ali je u tim slučajevima dnevni red kraći, obično sadrži samo jednu ili dve tačke, i Predsednik Saveta mora da obrazloži članovima svoju odluku da sazove vanrednu sednicu. Kako insistiranje na hitnosti održavanja sednice može da ugrozi suštinski kvalitet donesenih odluka a time i njihov legitimitet, razloge i precizne kriterijume za sazivanje hitnih sednica, koji zahtevaju dostavljanje materijala neposredno pre sednice treba definisati u Statutu a hitne sednice trebalo bi sazivati veoma retko i u zaista izuzetnim slučajevima.

1.5. Određeni krug lica i mediji redovno dobijaju materijale za sednicu pre održavanja sednice saveta			
1.5.1.	Poslovníkom o radu nacionalnog saveta uređen način dostavljanja materijala za sednicu pre održavanja sednice i oni se uvek dostavljaju 7 do 8 dana pre održavanja sednice	5	Uvid u zapisnike sa sednica nacionalnog saveta Izjave medija na manjinskim jezicima Izjave udruženja nacionalnih manjina
1.5.2.	Poslovníkom o radu nije uređen način dostavljanja materijala za sednicu ali se oni uvek dostavljaju 7 do 8 dana pre održavanja sednice	3	
1.5.3.	Materijali za sednicu se određenom krugu eksternih lica i medijima uopšte ne dostavljaju ili se dele neposredno pre održavanja sednice nacionalnog saveta	1	

Komentar:

Svi nacionalni saveti koji su učestvovali u istraživanju, bez obzira da li je to uređeno njihovim poslovnicima o radu, dostavljaju medijima materijale za sednice nacionalnog saveta, uz pozive za samu sednicu. Poslovnícima je ovo pitanje uređeno na različite načine. Na primer, Poslovníkom o radu nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine, predviđeno je da predsednik odlučuje kome se, pored članova Nacionalnog saveta dostavljaju materijali i ko se poziva da prisustvuje sednicama. Materijale za sednicu Nacionalnog saveta rumunske manjine dobijaju još samo dva člana Izvršnog odbora koji nisu članovi Nacionalnog saveta, ali jesu predsednici Odbora - za obrazovanje i lokalnu samoupravu. Takođe, mediji dobijaju sav materijal, identičan onom koji dobijaju članovi Nacionalnog saveta. Poslovnícima bi trebalo veoma precizno definisati kom krugu lica se dostavljaju materijali za sednice saveta i u kom roku im se materijali dostavljaju. Dostavljanje materijala za sednicu medijima neposredno pre sednice takođe utiče na umanjenje otvorenosti i transparentnosti rada nacionalnog saveta a i percepcije javnosti o njihovoj otvorenosti. Imajući u vidu da određeni broj nacionalnih saveta ima zaposlenu osobu koja se bavi komunikacijama i saradnjom sa medijima, uz materijale za sednicu dnevnog reda bi medijima uvek trebalo dostaviti i koncizni sažetak materijala, koji bi im omogućio lakše upoznavanje sa temom a time i preciznije izveštavanje.

1.6. Način isključenja javnosti sa sednice nacionalnog saveta			
1.6.1.	Razlozi za isključenje javnosti su taksativno navedeni u statutu (lista razloga se ne može naknadno proširivati) i konstatuju se pre početka sednice	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Statut i poslovnik o radu nacionalnog saveta Predsednik nacionalnog saveta
1.6.2.	Razlozi za isključenje javnosti nisu navedeni u statutu ali u statutu postoji obaveza da se oni konstatuju pre početka sednice	3	
1.6.3.	O razlozima isključenja javnosti odlučuje predsednik saveta po sopstvenoj proceni	1	

Komentar:

Ni jedan nacionalni savet koji je učestvovao u istraživanju i projektu praćenja transparentnosti rada nacionalnih saveta nije naveo da je ikada ijedna sednica saveta bila održana uz isključenje učešća javnosti. Sa druge strane, potrebno je napomenuti da ni ju jednom od analiziranih poslovnika o radu nacionalnih saveta nisu taksativno navedeni razlozi za isključenje javnosti. To bi u praksi moglo da dovede do arbitarnog tumačenja razloga za isključenje javnosti u eventualnim slučajevima

održavanja sednica sa “osetljivim” tačkama dnevnog reda o kojima opšta javnost ima opravdano i legitimno pravo da bude obaveštena. Istovremeno, u poslovnicima je posebna pažnja posvećena proceduri, odnosno postupku za isključenje javnosti. Tako je, na primer, u Poslovniku o radu Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine navedena mogućnost zatvaranja sednice za javnost, ukoliko to odluči više od polovine članova Saveta, odnosno na zahtev najmanje 10 članova, koji taj svoj zahtev moraju da obrazlože. Pre odlučivanja ne vodi se rasprava nego se prelazi na glasanje. Predsedavajući obaveštava predstavnike javnosti o razlozima zatvaranja sednice i izveštava ih o ishodima takve sednice. Ovakav slučaj se nije desio u praksi rada Nacionalnog saveta, prema rečima ispitanika, koji je u Nacionalnom savetu od njegovog osnivanja. Sve sednice su dosad bile otvorene za javnost.

Iako je otvorenost sednica Nacionalnih saveta za javnost javno proklamovani standard, čini se da u praksi najčešće sednicama prisustvuju ipak samo članovi saveta, članovi uprave i eventualno članovi odbora a sva druga eksterna lica, uključujući i građane, samo po dozvoli, odnosno odobrenju predsednika saveta. Ovo je i navedeno u članu 41. Poslovnika o radu mađarske nacionalne manjine, koji navodi da sednici prisustvuju “predsednik i potpredsednici, članovi Saveta, predsednik Uprave NS, članovi i službenici Uprave, kao i osobe, koje je *Predsednik Saveta posebno pozvao ili im dozvolio prisustvo.*” Imajući u vidu ovako restriktivne odredbe o prisustvovanju sednicama, nema ni neke posebne potrebe da se sa sednica isključuje javnost (koja na njima i inače ne prisustvuje).

1.7. Učešće stručne javnosti na sednicama saveta			
1.7.1.	Na sednicu nacionalnog saveta se uvek kada se ukaže potreba pozivaju stručnjaci u sektorskim oblastima a pozivanje stručnjaka je uređeno statutom	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta Poslovnik nacionalnog saveta
1.7.2.	Pozivanje stručnjaka na sednice saveta nije uređeno opštim aktima saveta (statutom ili poslovníkom) ali u najmanje jednom slučaju oni su bili pozivani	3	Predstavnici stručne javnosti koji su prisustvovali sednicama u svojstvu eksternih eksperata
1.7.3.	Ne postoji praksa pozivanja stručnjaka na sednice saveta	1	

Komentar:

Pozivanje eksternih stručnjaka za određene sektorske oblasti kao i pozivanje na sednice saveta bilo kog stručnog lica koje nije uključeno u rad nacionalnog saveta a čije je znanje potrebno prilikom razmatranja i odlučivanja o nekom pitanju bi trebalo urediti poslovníkom o radu nacionalnog saveta. U praksi, nacionalni saveti pozivaju stručnjake za sektorske oblasti, a stručnjake takođe pozivaju i sektorski odbori za određenu oblast, pa oni učestvuju u aktivnostima odbora gde se formiraju mišljenja i predlozi. U protekloj godini, stručnjaci su učestvovali u radu Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine i to na izradi programa za obrazovanje na jeziku manjine. Bili su to profesori i nastavnici iz oblasti književnosti i muzike sa elementima bugarske kulture i istorije. U praksi Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, pozive za sednice ponekad dobijaju eksperti, stručna lica koja nisu članovi Saveta. Naprimer ekspert iz oblasti pravnih nauka, angažovan je na sednici na kojoj se donosila odluka o izmenama i dopunama Statuta. Stručnjaci se pozivaju i na odbore Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine u zavisnosti od teme o kojoj se raspravljalo što je uređeno Poslovníkom o radu.

Na sednicu Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine se, u zavisnosti od teme i potrebe, takođe pozivaju stručnjaci iz određenih oblasti. Naprimer, kada je na sednici Saveta jedna od tema bila osnivanje hora ili orkestra, na sednicu su pozvani istaknuti profesori iz oblasti muzike, istoričari umetnosti kao i pravници koji su učestvovali u radu sednice Saveta kada se odlučivao o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumuna, ili kada se donosila odluka o kupovini nekretnina za Zavod.

2.	TRANSPARENTNOST ODLUČIVANJA O KADROVSKIM REŠENJIMA	Broj poena	Izvor podataka za kvantifikaciju pondera
2.1.	Uspostavljeni jasni kriterijumi za odlučivanje o personalnim rešenjima		
2.1.1.	U statutu nacionalnog saveta ili poslovniku o radu saveta uspostavljeni su jasni kriterijumi za davanje mišljenja odnosno predlaganje kandidata u ustanovama u kojima Savet vrši osnivačka prava	5	Statut odnosno poslovnik saveta Zapisnik sa sednice saveta na kome se odlučivalo o personalnim rešenjima u manjinskim ustanovama
2.1.2.	U opštim aktima saveta nisu definisani kriterijumi za odlučivanje o personalnim rešenjima u ustanovama čiji je osnivač savet ali se savet rukovodi kriterijumima ustanova čiji je osnivač	3	
2.1.3.	U opštim aktima saveta nije definisana procedura u postupku odlučivanja o personalnim rešenjima u ustanovama čiji je savet osnivač ili suosnivač	1	
Komentar:			
<p>Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina detaljno uređuje nadležnosti nacionalnih saveta u oblastima obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika. Zakon uspostavlja ovlašćenja nacionalnih saveta da utiču na personalna rešenja, odnosno na izbor organa upravljaju ustanovama, koje u celini ili delimično služe ostvarivanju tih kolektivnih prava: u predškolskim ustanovama, školama, medijima, ustanovama kulture i ustanovama. Zakonom je ostavljeno nacionalnim savetima da definišu kriterijume i postupak na osnovu kojih će odlučivati i davati pozitivno / negativno mišljenje o predloženim kandidatima, odnosno predlagati personalna rešenja za organe upravljanja u ustanovama čiji su osnivači.</p> <p>Kada je u pitanju Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine, stav nacionalnog saveta je da se prilikom predlaganja članova upravnih/ nadzornih odbora i ostalih kadrovskih pitanja za koja je nadležan rukovode kriterijumima ustanova čiji je nacionalni savet osnivač (Novinsko-izdavačka ustanova "Libertatea" i Zavod za kulturu vojvodjanskih Rumuna). Za sva mesta se raspisuje javni konkurs na jeziku nacionalne manjine u časopisu "Libertatea" kao i u javnim glasilima na većinskom jeziku. Odlučivanje o davanju mišljenja o predloženim kandidatima se vrši na sednici Saveta, na osnovu radnih biografija kandidata i njihovih profesionalnih kvaliteta. Sednice su otvorene za javnost, na njima prisustvuju predstavnici ustanova čiji je Nacionalni savet osnivač, ali se posebno ne pozivaju nevladine i druge organizacije i institucije.</p> <p>Nacionalni saveti bi trebalo da ustanove jasne, precizne i merljive kriterijume za ocenu predloženih kadrovskih rešenja u ustanovama čiji je osnivač – čime bi se ojačalo poverenje u manjinskoj zajednici u kvalitet izabranih kandidata, osnažio legitimitet upravljačkih struktura u tim ustanovama a time i kvalitet obavljanja poslova i nadležnosti u oblastima obrazovanja, kulture i javnog informisanja.</p>			
2.2.	Konsultativni proces u postupku odlučivanja o kadrovskim rešenjima		
2.2.1.	Nacionalni savet uvek organizuje široke konsultacije sa predstavnicima lokalne samouprave, političkih partija nacionalne manjine i predstavnicima ustanova čiji je osnivač	5	Statut odnosno poslovnik saveta Zapisnik sa sednice saveta na kome se odlučivalo o personalnim rešenjima u manjinskim ustanovama
2.2.2.	Nacionalni savet povremeno organizuje široke konsultacije sa predstavnicima lokalne samouprave, političkih partija nacionalne manjine i predstavnicima ustanova čiji je osnivač	3	
2.2.3.	Nacionalni savet nema praksu organizovanja konsultacija sa eksternim partnera u postupku odlučivanja o personalnim rešenjima	1	

Komentar:

Čini se da ni jedan nacionalni savet nije uredio postupak davanja mišljenja/saglasnosti na izbor direktora ustanova čiji je osnivač kao i postupak predlaganja članova upravnih/nadzornih odbora. U većini nacionalnih saveta postoji više ili manje institucionalizovana praksa „neformalnih konsultacija“ sa predstavnicima lokalne samouprave, političkih partija nacionalne manjine i prosvetnih i kulturnih udruženja manjina kao i ustanove u pitanju, odnosno ustanove u kojoj Savet vrši osnivačka prava. Ovakvu praksu, na primer, ima Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine. Imajući u vidu malobrojnost zajednice i njenu teritorijalnu kompaktnost, ovakva praksa se do sada pokazala efikasnom. Ni u Nacionalnom savetu mađarske nacionalne manjine nije ustanovljen formalni konsultativni proces sa predstavnicima prosvetnih i kulturnih udruženja manjina, ustanova u kojima Savet vrši osnivačka prava, predstavnicima lokalnih samouprava i pokrajine/republičkih organa, kao ni sa rukovodstvima političkih partija nacionalnih manjina.

Bez obzira na dokazanu uspešnost i efikasnost neformalnih konsultacija, statutima i/ili poslovnica o radu bi trebalo urediti i način vođenja konsultativnog procesa u postupku davanja mišljenja o kandidatima za rukovodeća mesta u ustanovama čiji su osnivači ili suosnivači nacionalni saveti. Pod ovim se podrazumeva kako konsultovanje stručne javnosti – profesionalnih udruženja u određenom sektoru (obrazovanje, kultura, mediji) tako i konsultovanje predstavnika najšire opšte javnosti (udruženja građana itd).

2.3. Inkluzivnost u postupku odlučivanja o kadrovskim rešenjima			
2.3.1.	Na sednicu nacionalnog saveta na kojoj se odlučuje o kadrovskim rešenjima uvek se pozivaju predstavnici ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač	5	Statut odnosno poslovnik saveta Zapisnik sa sednice saveta na kome se odlučivalo o personalnim rešenjima u manjinskim ustanovama
2.3.2.	Na sednicu nacionalnog saveta na kojoj se odlučuje o kadrovskim rešenjima ad hoc –odnosno u određenim slučajevima se pozivaju predstavnici ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač	3	
2.3.3.	Ne postoji praksa pozivanja na sednicu nacionalnog saveta na kojoj se odlučuje o kadrovskim rešenjima predstavnika ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač	1	

Komentar:

U većini nacionalnih saveta nije posebno institucionalizovana praksa pozivanja na sednicu nacionalnog saveta na kojoj se odlučuje o kadrovskim rešenjima predstavnika ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač. Bez obzira na to, većina saveta na sednice poziva predstavnike institucija čiji su osnivači. Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine, na primer, postupak odlučivanja o kandidatima vrši na sednicama na kojima prisustvuju predstavnici i ustanova čiji je nacionalni savet osnivač, ali se posebno ne pozivaju nevladine i druge organizacije i ustanova. Ovakva praksa je prisutna i u većini ostalih saveta, ali bi je trebalo urediti i poslovnica o radu saveta.

2.4. Biografije članova upravnog odbora ustanova čiji je nacionalni savet osnivač se nalaze na veb sajtu nacionalnog saveta			
2.4.1.	Biografije organa upravljanja ustanova čiji je osnivač nacionalni savet nalaze se na veb sajtu nacionalnog saveta	5	veb sajt nacionalnog saveta Veb sajtovi institucija čiji je osnivač nacionalni savet
2.4.2.	Biografije organa upravljanja ustanova čiji je osnivač nacionalni savet nalaze se na veb sajtovima ovih ustanova	3	

2.4.3.	Biografije organa upravljanja ustanova čiji je osnivač nacionalni savet nisu javno dostupne	1	
Komentar:			
Javna dostupnost biografija organa upravljanja ustanova čiji je osnivač nacionalni savet u velikoj meri doprinosi stvaranju percepcije o transparentnosti nacionalnih saveta i stvaranju solidne osnove za legitimitet njihovih odluka o personalnim rešenjima u ovim ustanovama.			

3.	Internet prezentacija nacionalnog saveta	Broj poena	Izvor podataka za kvantifikaciju pondera
3.1.	Postojanje veb portala nacionalnog saveta		
3.1.1.	Nacionalni savet ima veb portal sa veb blogovima, njuzleter-om i statističkim bazama podataka od interesa za praćenje stanja u oblastima relevantnim za nacionalne manjine	5	Uvid u Internet prezentaciju nacionalnog saveta (veb portal)
3.1.2.	Nacionalni savet ima veb sajt sa osnovnim podacima za praćenje aktivnosti saveta	3	
3.1.3.	Nacionalni savet nema veb sajt	1	
Komentar:			
Izgled, sadržina i organizovanost veb sajta nacionalnog saveta, kao i svake druge institucije i ustanove koja vrši javna ovlašćenja, omogućavaju sticanje prvog utiska o transparentnosti, načinu rada, organizovanosti, tehničkoj i kadrovskoj osposobljenosti nacionalnog saveta. Dizajn sajta, kvalitet informacija i ažurnost su tri karakteristike koje sajt određenog nacionalnog saveta mogu da izdvoje i omoguće mu rastuću posećenost, pa time i uticaj. Sajt bi trebalo da obezbeđuje potpunu i stalnu dvosmernu komunikaciju – što je jedini način da se zadrži i poveća njegova aktuelnost, uticajnost i posećenost.			
3.2.	Korišćenje socijalnih mreža za obaveštavanje javnosti o radu nacionalnog saveta		
3.2.1.	Nacionalni savet ima ili povremeno angažuje savetnika za socijalne medije i aktivan je na društvenim mrežama (FB, Tweeter)	5	Print screens sa izvodima iz komunikacije sa društvenih mreža (FB, Tweeter)
3.2.2.	Nacionalni savet nije angažovan nadruštvenim mrežama ali pojedinci, članovi saveta koriste svoje naloge na mrežama da promovišu društvene ciljeve i mandat saveta	3	
3.2.3.	Niti savet a niti njegovi članovi nisu aktivni na društvenim mrežama	1	
Komentar:			
U poslednjih desetak godina u svetu a postepeno i u Srbiji su se razvili servisi i alati za komunikaciju na Internetu – društveni odnosno socijalni mediji. Facebook, Youtube, Instagram, Tweeter, blogovi, postali su mesta oko kojih se okuplja najveći broj korisnika Interneta. Ovi mediji pružaju ogromne mogućnosti za promociju određenih ideja i stanova, a omogućavaju učešće svih i najšire moguće deljenje sadržaja, učešće u njihovom preoblikovanju i dopunjavanju. Za razliku od “konvencionalnih medija” – radija, televizije, novina, socijalni mediji su usmereni na dvosmernu komunikaciju i razmenu sadržaja, čime su pojedinci postavljeni u centar svake komunikacije. Svaki pojedinac, korisnik interneta, zahvaljujući društvenim medijima i sam je postao medij i u prilici je da plasira određeni sadržaj i informacije globalno. Slika društvenih medija je široka i razvija se svakodnevno. Kako bi korišćenje ovih medija bilo adekvatno i merljivo potrebno je stalno učiti, priključiti se konverzaciji na internetu koja već postoji i prateći postojeće konverzacije definisati sopstveno mesto i imidž na webu. Jedini ispravni motiv za uspostavljanje i vođenje online komunikacije je želja za povezivanjem sa građanima i spremnost za uvažavanje signala i smernica koje korisnici u tom interaktivnom			

procesu upućuju. Zato je i za nacionalne savete bitno da budu prisutni na društvenim mrežama, a u toj komunikaciji dobronamerni, otvoreni i originalni.

Od pet nacionalnih saveta koji su uključeni u istraživanje, jedino Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine koristi aktivno društvene medije-uglasnom Facebook i blogove koje pišu članovi saveta. Na sajtu Saveta se nalazi mogućnost "lajkovanja" Facebook stranice Saveta. Za početnike u korišćenju društvenih mreža predlog je da neko vreme prate ljude/organizacije koji su tu već prihvaćeni i važni članovi zajednice, jer će na osnovu njihovog pisanja vrlo brzo shvatiti na koji način i oni treba da se uključe i da prilagode svoje poruke i način komuniciranja. Organizacije koje samo objavljuju svoja saopštenja, bez dijaloga sa drugim korisnicima neće biti prihvaćene niti ozbiljno shvaćene.

3.3. Ažuriranje veb sajta			
3.3.1.	Veb sajt se ažurira svakodnevno do jednom nedeljno	5	Uvid u veb sajt, posebno rubriku vesti
3.3.2.	Veb sajt se ažurira jednom mesečno	3	
3.3.3.	Veb sajt se ažurira ređe od jednom mesečno	1	

Komentar:

Frekventnost ažuriranja veb sajta je jedan od nekoliko osnovnih kriterijuma na osnovu kojih se meri njegov kvalitet. Ukoliko se veb sajt ne ažurira redovno, broj poseta se drastično smanjuje i njegov značaj i uticaj praktično se minimizuje.

Da bi veb sajt nacionalnog saveta postao referentni izvor važnih informacija o socijalnim, obrazovnim, kulturnim i ostralim relevantnim aspektima funkcionisanja određene manjinske zajednica i samog nacionalnog saveta, kao garanta realizacije manjinskih kolektivnih prava, on mora da se ažurira najmanje jednom nedeljno. Sve službe i organi nacionalnog saveta bi trebalo da budu u obavezi da najmanje jednom nedeljno dostavljaju informacije i podatke za veb sajt (usvojeni propisi i efekti mera na položaj nacionalne manjine, planovi ustanova i institucija od posebnog interesa zanacionalnu manjinu, praćenje sprovođenja projekata čiji je cilj promovisanje manjinskih prava itd). veb sajt Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine se ažurira, na primer, svaka tri dana.

3.4. Održivost načina održavanja veb portala/sajta			
3.4.1.	Sajt ažurira osoba koja je angažovana pri nacionalnom savetu nacionalne manjine (u sekretarijatu, upravi)	5	Ugovor sa kompanijom koja održava veb portal/sajt
3.4.2.	Sajt ažurira eksterna IT podrška	3	Izvod iz sistematizacije ili ugovor sa osobom koja je angažovana da u samom savetu održava veb sajt
3.4.3.	Sajt se ažurira na osnovu <i>ad hoc</i> rešenja, ili nije rešeno ažuriranje web sajta	1	

Komentar:

Institucionalna održivost načina održavanja veb sajta na najbolji način se može postići ukoliko se u samoj instituciji odredi osoba zadržana za održavanje veb sajta. Ovo je jedna od pozicija koji ne bi trebalo poveravati spoljnim saradnicima ili outsource-ovati, jer je veoma važno da se u samom nacionalnom savetu stvori određena institucionalna memorija – o aktivnostima, radu, partnerima, efektima delovanja itd. a nosilac te institucionalne memorije je, između ostalog, i lice koje održava web sajt organizacije. U Nacionalnom savetu mađarske nacionalne manjine posao administratora sajta radi jedna osoba. Administrator sajta je prisutan na svakom kolegijumu Uprave i na sednicama Saveta a takođe je u obavezi i da samostalno prikuplja informacije koje će objaviti na sajtu.

3.5. Održivost načina prikupljanja podataka za veb portal/sajt			
3.5.1.	Svi zaposleni u nacionalnom savetu su obavezani da redovno dostavljaju podatke za ažuriranje web sajta administratoru sajta	5	Izjava predsednika nacionalnog saveta Izjava administratora sajta
3.5.2.	Zaposleni u nacionalnom savetu dostavljaju podatke administratoru sajta kada procene da za tim ima potrebe	3	
3.5.3.	Ne postoji obaveza dostavljanja podataka administratoru sajta	1	
Komentar:			
<p>Zahtev da svi zaposleni dostavljaju svakodnevno najvažnije podatke i informacije administratoru sajta, koji je zadužen za njihovo filtriranje, prioritizaciju i uobličavanje kako bi ih objavio na web sajtu nacionalnih saveta je jedan od najznačajnijih postulata njihove ažurnosti. Ukoliko se administratoru veb sajta svakodnevno ne dostavljaju sve relevantne informacije ne samo o aktivnostima nacionalnih saveta već i o efektima i rezultatima tih aktivnosti, nacionalni savet će izgubiti dragocenu mogućnost da se u Internet zajednici pozicionira, preko sopstvenog veb sajta, kao pouzdani, uticajni, efektivni i ažurni izvor informacija o položaju određene manjinske zajednice. Jedino ukoliko zakonska ovlašćenja nacionalnih saveta korespondiraju s njihovim stvarnim, efektivnim uticajem, može se govoriti o snazi i značaju svakog konkretnog nacionalnog saveta.</p>			
3.6. Višejezičnost sajta			
3.6.1.	Sajt je potpuno tro-jezičan (jezik nacionalne manjine, srpski i engleski) i svi dokumenti su prevedeni na srpski i engleski (Statut, poslovni, odluke, deo sa vestima itd.)	5	Print screens sajta
3.6.2.	Neki delovi sajta su prevedeni na srpski odnosno engleski	3	
3.6.3.	Postoji samo verzija sajta na jeziku nacionalne manjine	1	
Komentar:			
<p>Postojanje relevantnih informacija o funkcionisanju nacionalnog saveta na jeziku većine i na engleskom jeziku nije važno samo zbog održavanja dostignutog nivoa kvaliteta međunacionalnih odnosa, već i iz praktičnih razloga lakšeg i efikasnijeg ostvarivanja kontakata sa institucijama iz regiona i šire, iz EU i eventualne realizacije zajedničkih projekata ili uspostavljanja drugih oblika saradnje. Investicija u održavanje dela sajta na engleskom jeziku sastoji se u angažovanje jedne osobe (zaposlene u sekretarijatu nacionalnog saveta ili spoljnog saradnika) koja će u saradnji sa kolegama iz sekretarijata odnosno stručne službe saveta praviti izbor aktuelnih sadržaja koji se prevode i postavljati ih na veb sajt.</p> <p>Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine ima veoma informativan veb sajt, a Internet stranica ima i srpsku verziju, gde su sadržaji delom prevedeni (npr. Statut Nacionalnog saveta). Redovno se na srpski prevode i kratke vesti koje se odnose na postignute rezultate ili početke projekata ili aktivnosti. Na engleskom jeziku se menja čak i struktura sajta, pa tagovi nestaju, a početna strana je izveštaj o dvogodišnjem radu Saveta u periodu 2010. – 2012. Interesantno je da i yve[ta]j o dvogodi[n]jem radu Saveta nije preveden na srpski, već samo na engleski.</p>			
3.7. Dvosmerna komunikacija na veb sajtu			
3.7.1.	Obezbeđena je mogućnost dvosmerne komunikacije – na svaki upit građana se dobija odgovor u određenom roku	5	Izjava predsednika nacionalnog saveta Izjava administratora sajta
3.7.2.	U određenim ad hoc slučajevima nacionalni savet daje povratne informacije na upite građana	3	

3.7.3.	Nije obezbeđena mogućnost dvosmerne komunikacije	1	
Komentar:			
<p>Određeni broj nacionalnih saveta ima uspostavljen sistem dvosmerne komunikacije između svojih organa i službi i građana. Ovaj sistem omogućava razmenu informacija i rešavanje problema građana koji su u nadležnosti nacionalnih saveta. Ovaj mehanizam omogućava poboljšanje saradnje između građana i nacionalnih saveta u cilju rešavanja njihovih problema i poboljšanja kvaliteta života.</p>			
3.8.	Diskusioni forum na veb sajtu		
3.8.1.	Na veb sajtu postoji aktivni diskusioni forum	5	Print screens sajta
3.8.2.	Na veb sajtu postoji neaktivni diskusioni forum, ili samo mogućnost uspostavljanja diskusionog foruma	3	
3.8.3.	Na web sajtu ne postoji mogućnost uspostavljanja diskusionog foruma	1	
Komentar:			
<p>Diskusioni forum je još jedan, veoma kvalitetan i koristan način uspostavljanja dvosmerne komunikacije građana i nacionalnih saveta. Kroz postavljanje određenih društveno značajnih tema, nacionalni saveti na relativno lak i efikasan način mogu da saznaju mišljenje javnog mnjenja i zainteresovane javnosti a i da prikupe stavove, mišljenja, ideje i sugestije o određenim temama od značaja za nacionalnu zajednicu i za formiranje strategija i politika saveta. Saveti koji imaju aktivne i ažurirane web sajtove a nemaju diskusioni forum bi trebalo da ga, uz pomoć dobrog moderatora, uspostave u što kraćem roku kako bi zainteresovani članovi manjinske zajednice dobili mogućnost direktnog sučeljavanja stavova, razmene argumenata i ideja, informisanja i kao najvažnije, kanalisanja zajedničke akcije.</p>			
3.9.	Održavanje javnih rasprava objavljivanjem predloga akata na Internetu		
3.9.1.	Svi predlozi odluka se objavljuju na veb sajtu kako bi se prikupila mišljenja i sugestije opšte i stručne javnosti	5	Print screens sajta
3.9.2.	Pojedini predlozi odluka se objavljuju na veb sajtu kako bi se prikupila mišljenja i sugestije opšte i stručne javnosti	3	Izjava predsednika nacionalnog saveta Izjava administratora sajta
3.9.3.	Predlozi odluka se ne objavljuju na veb sajtu	1	
Komentar:			
<p>Veoma je važno da građani, stručna javnost i mediji budu aktivno uključeni u proces razmatranja, definisanja preporuka za izmene u skladu sa primedbama i konačnog uobličavanja određenih odluka koje donosi nacionalni savet, njegova tela i organi. Ovim se se kod građana i predstavnika manjinskih institucija i organizacija ali i opšte i stručne javnosti jača svest o važnosti neposredne demokratije i kasnije olakšava primena tako usvojenih odluka, koje imaju mnogo jači legitimitet i faktički uticaj od odluka donesenih bez sprovođenja faze javne rasprave. Organizovanje javnih rasprava jeste osnovni metod uključivanja građana u proces donošenja odluka. Pored njih, postoje i drugi načini uključivanja građana, kao što su: ispitivanje potreba građana kroz slanje upitnika na kućnu adresu, pripremanje kratkih lifleta, vodiča ili brošura o određenim pitanjima za građane, poziv da građani daju predloge i ostavljaju komentare na veb stranici nacionalnog saveta, kako bi se stekao uvid u njihove potrebe i planirale buduće strateške aktivnosti za njihovu realizaciju.</p>			

3.10.	Korišćenje veb sajta za obezbeđivanje transparentnosti postupka finansiranja programa i projekata		
3.10.1.	Na veb sajtu se nalazi deo sa objavama konkursa za finansiranje programa i projekata Nacionalnog saveta u nadležnosti Saveta.	5	Print screens sajta Izjava predsednika nacionalnog saveta Izjava administratora sajta
3.10.2.	Na veb sajtu se ne nalazi deo sa objavama konkursa za finansiranje programa i projekata u nadležnosti Saveta ali se konkursi povremeno objavljuju na sajtu	3	
3.10.3.	Konkursi za finansiranje programa i projekata Nacionalnog saveta se nikada ne objavljuju na sajtu, jer nije ustanovljena takva praksa	1	

Komentar:

Svi nacionalni saveti bi trebalo da obezbede blagovremenu informisanost opšte i stručne javnosti o dodeli sredstava iz svojih fondova i to raspisivanjem javnog konkursa za dodelu sredstava namenjenih projektima i programima. Svi javni konkursi bi trebalo da budu organizovani i raspisivani u skladu sa programskim i strateškim dokumentima nacionalnih saveta, odnosno neophodno je da bude vidljiva opredeljenost nacionalnog saveta da se finansira ono što je od opšteg značaja za ostvarivanje kolektivnih prava određene nacionalne zajednice, a ne da se sredstva dodeljuju bez ikakvog referentnog okvira. Jednaka mogućnost pristupa javnim sredstvima od strane svih potencijalnih aplikanata (udruženja, institucija i pojedinaca) podrazumeva postojanje jasno definisanih kriterijuma za izbor projekata koje ova lica kandiduju. Netransparentnost i nepostojanje kriterijuma prilikom dodele sredstava za realizaciju projektnih aktivnosti dugoročno negativno utiče na legitimitet nacionalnog saveta ne samo u određenoj nacionalnoj zajednici, već i šire. Svi konkursi nacionalnog saveta bi trebalo da se objavljuju medijima na jezicima nacionalne manjine i na zvaničnoj web stranici nacionalnog saveta. Uz to, spisak organizacija čiji projekti budu izabrani na konkursu, takođe treba da bude objavljen na web stranici nacionalnog saveta.

4.	DVOSMERNI KOMUNIKACIJA SA INSTITUCIJAMA NACIONALNIH MANJINA NA LOKALU	Broj poena	Izvor podataka za kvantifikaciju pondera
4.1.	Komunikacija sa ustanovama čiji je nacionalni savet osnivač		
4.1.1.	Nacionalni savet nacionalne manjine održava redovne (mesečne) koordinacione sastanke sa predstavnicima ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač ili su-osnivač	5	Izveštaji sa sastanaka Intervjui sa predstavnicima ustanova čiji je osnivač nacionalni savet
4.1.2.	Nacionalni savet nacionalne manjine održava povremene (<i>ad hoc</i>) koordinacione sastanke sa predstavnicima ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač ili su-osnivač	3	
4.1.3.	Nacionalni savet nacionalne manjine nema praksu održavanja sastanaka sa predstavnicima ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač ili su-osnivač	1	

Komentar:

Nacionalni saveti uključeni u istraživanje Centra za regionalizam uglavnom nemaju praksu održavanja redovnih koordinacionih sastanaka sa predstavnicima institucija čiji su osnivači ili su-osnivači. U najvećem broju slučajeva, učešće u upravljanju i koordinaciju aktivnosti, planova i realizacije strateških ciljeva u sektorskim oblastima saveti ostvaruju preko svojih predstavnika u organima upravljanja ovih ustanova. Praksa održavanja sastanaka saveta ili resornog odbora saveta sa predstavnicima ovih ustanova bi doprinela efikasnijem ostvarivanju nadležnosti saveta i stvaranju jasnije funkcionalne veze između lokalnih samouprava na čijoj se teritoriji ove institucije nalaze, nacionalnih saveta i ovih ustanova.

4.2. Komunikacija sa lokalnim samoupravama u kojima je značajno zastupljeno učešće nacionalne manjine (15% ili više)			
4.2.1.	Nacionalni savet nacionalne manjine održava redovne (mesečne) koordinacione sastanke sa predstavnicima lokalnih samouprava u kojima je u stanovništvu značajno zastupljeno učešće nacionalne manjine	5	Uvid u zapisnike sa sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava Intervjui sa predstavnicima lokalnih samouprava
4.2.2.	Nacionalni savet nacionalne manjine održava povremene koordinacione sastanke sa predstavnicima lokalnih samouprava u kojima je u stanovništvu značajno zastupljeno učešće manjine	3	
4.2.3.	Nacionalni savet nacionalne manjine nema praksu održavanja sastanaka sa predstavnicima multietničkih lokalnih samouprava u kojimaje konkretna nacionalna manjina zastupljena sa više od 15% u stanovništvu	1	
Komentar:			
Saveti nisu do sada uočavali potrebu da iniciraju održavanje koordinacionih sastanaka sa lokalnim samoupravama na čijoj teritoriji se nalaze ustanove čiji je nacionalni savet osnivač. Ove sastanke relativno često održava samo Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine, koji je nakon prevazilaženja početnih problema sa lokalnim samoupravama oko uređenja međusobnih odnosa u institucijama gde je osnivačka prava preuzeo nacionalni savet – uspostavio funkcionalnu i otvorenu saradnju sa ovim opštinama. Veoma koristan facilitator uspostavljanja ove saradnje pre svega u Vojvodini sa nacionalnim savetima koji su teritorijalno uglavnom vezani za AP Vojvodinu je Pokrajinski ombudsman.			
4.3. Predstavnici resornih odbora aktivno učestvuju u strateškom i finansijskom planiranju ustanova čiji je nacionalni savet osnivač			
4.3.1.	Predstavnici resornog odbora nacionalnog saveta učestvuju na sednicama ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač kada se razmatraju pitanja ostvarivanja plana i programa institucije i pitanja finansiranja	5	Uvid u zapisnike sa sednica ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač
4.3.2.	Predstavnici resornog odbora u izuzetnim slučajevima učestvuju na sednicama ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač	3	
4.3.3.	Predstavnici resornog odbora nacionalnog saveta nemaju praksu učestvovanja na sednicama ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač	1	
Komentar:			
Predstavnici resornih odbora nacionalnih saveta uključeni u istraživanje nisu do sada u značajnijem obimu uspostavili praksu učestvovanja u strateškom i finansijskom planiranju ustanova nacionalne manjine čiji je nacionalni savet osnivač. Proces finansijskog planiranja ovih ustanova uglavnom se odvija u skladu sa odredbama Zakona o budžetskom sistemu, što podrazumeva da ove ustanove nacrtu svojih finansijskih planova dostavljaju nacionalnom savetu da bi ih uključio u svoj plan budžeta. Međutim, imajući u vidu da dugoročno višegodišnje strateško planiranje ovih ustanova takođe ima ili bi trebalo da ima svoju budžetsku komponentu, neophodno je da resorni odbori nacionalnih saveta uzmu aktivno učešće u procesima pripreme i realizacije strateških i akcionih planova ovih ustanova. U najvećem broju slučajeva, učešće u upravljanju i koordinaciju aktivnosti, planova i realizacije strateških ciljeva u sektorskim oblastima saveti ostvaruju preko svojih predstavnika u organima upravljanja ovih ustanova.			

4.4. Saradnja na inicijativu lokalnih samouprava sa značajnim učešćem predstavnika nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu (15%)			
4.4.1.	Lokalna samouprava poziva predstavnike nacionalnog saveta na sednice skupštine opštine na kojima se razmatraju pitanja od značaja za realizaciju prava nacionalne manjine u pitanju ili poboljšanje međunacionalnih odnosa u celini	5	Uvid u zapisnike sa koordinacionih sastanaka ili sednica SO na kojima su bili prisutni predstavnici nacionalnog saveta Intervjui sa predstavnicima lokalnih samouprava i predstavnicima nacionalnog saveta
4.4.2.	Lokalna samouprava poziva predstavnike nacionalnog saveta na koordinativne sastanke na inicijativu nacionalnog saveta	3	
4.4.3.	Lokalne samouprave sa značajnim učešćem predstavnika nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu i nacionalni saveti nemaju direktnu saradnju, osim preko saveta za međunacionalne odnose u koje savet predlaže članove	1	
Komentar:			
<p>Saradnja i komunikacija nacionalnih saveta i lokalnih samouprava u kojima je konkretna nacionalna manjina zastupljena sa više od 15% u ukupnom stanovništvu na inicijativu lokalne samouprave se najčešće ostvaruje preko saveta za međunacionalne odnose, u koje nacionalni saveti nacionalnih manjina predlažu članove iz redova konkretne manjine. Problem predstavlja nedovoljna funkcionalnost saveta za međunacionalne odnose, koji se veoma retko sastaju i koji u veoma malom broju lokalnih samouprava predstavljaju forum za problematizovanje i prioritizovanje pitanja od najvećeg značaja za lokalne međunacionalne odnose i konkretne manjine.</p> <p>Neki nacionalni saveti (Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine) nisu do sada ostvarili značajniju institucionalnu saradnju sa lokalnim samoupravama u kojima je bugarska nacionalna manjina zastupljena u stanovništvu sa više od 15% a koja bi se ogledala u pozivanju na sednice skupštine opštine ili sednice opštinskog veća ili drugih organa ili tela na kojima se razmatraju pitanja od značaja za realizaciju prava manjine ili poboljšanje međunacionalnih odnosa. Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine saradnju sa lokalnim samoupravama ostvaruje uglavnom preko institucija u kojima je osnivač ili suosnivač.</p> <p>Uspostavljanje redovne komunikacije i koordinacije aktivnosti lokalnih samouprava i nacionalnih saveta bi značajno doprinelo kvalitetu i efikasnosti rada nacionalnih saveta kroz ostvarivanje jasnijeg uvida u suštinu problema realizacije prava nacionalnih manjina na nivou lokalne samouprave – gledano kroz vizuru lokalnih vlasti.</p>			
4.5. Saradnja sa lokalnom samoupravom na sufinansiranju ustanova na kojima su prenesena osnivačka prava na nacionalni savet			
4.5.1.	U postupku utvrđivanja finansijskih potreba korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač nacionalni savet nacionalne manjine saraduje sa lokalnom samoupravom da bi se efikasno sproveli međusobni odnosi u sufinansiranju (u skladu sa ugovorom o prenosu osnivačkih prava)	5	Ugovori o uređenju međusobnih odnosa između nacionalnih saveta i lokalnih samouprava o vršenju osnivačkih prava na ustanovama od značaja za nacionalnu manjinu Zapisnici sa sastanaka
4.5.2.	Nacionalni savet ima veoma ograničene kontakte sa lokalnim samoupravama u pogledu uređenja međusobnih odnosa na ustanovama od posebnog interesa za nacionalnu manjinu na teritoriji lokalne samouprave	3	
4.5.3.	Nacionalni savet ne ostvaruje kontakte sa lokalnim samoupravama u pogledu uređenja međusobnih odnosa na ustanovama od posebnog interesa za nacionalnu manjinu na teritoriji lokalne samouprave	1	

Komentar:

Saradnja nacionalnih saveta i jedinica lokalne samouprave u pogledu finansiranja ustanova od značaja za nacionalnu zajednicu odvija se u veoma ograničenom vidu i uglavnom na inicijativu nacionalnih saveta. Opštoj transparentnosti rada nacionalnih saveta bi doprinelo kada bi se izvršila temeljita revizija ugovora o prenošenju osnivačkih prava nad ustanovama od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u skladu sa Zakonom i njime jasno i precizno uredile budžetske obaveze u pogledu finansiranja ovih ustanova. Usaglašavanje obaveza u pogledu finansiranja bi doprinelo kako poboljšanju međusobnih odnosa lokalnih samouprava i nacionalnih saveta, tako i uspostavljanju osnova za praćenje načina realizacije obaveza ustanova koje se finansiraju.

5.	HORIZONTALNA SARADNJA SA REPUBLIČKIM I POKRAJINSKIM ORGANIMA	Broj	Izvor podataka zakvantifikaciju pondera
5.1.	Legislativne i ostale inicijative ka republičkim i pokrajinskim organima		
5.1.1.	Nacionalni savet ili njegovi resorni odbori su najmanje jednom u proteklih godinu dana podneli predlog, inicijativu ili zahtev za rešavanje određenih pitanja resornom ministarstvu odnosno pokrajinskom sekretarijatu	5	Tekst podnesene inicijative, odnosno prepiske sa državnim ili pokrajinskim organom Pres clipping
5.1.2.	Nacionalni savet ili njegovi resorni odbori su najmanje jednom za vreme poslednjeg mandata podneli predlog, inicijativu ili zahtev za rešavanje određenih pitanja resornom Ministarstvu odnosno pokrajinskom sekretarijatu ili podržali predlog drugog inicijatora	3	
5.1.3.	Nacionalni savet nije u ovom mandatu podnosio predloge, inicijative ili zahteve za rešavanje određenih pitanja u okviru svog delokruga	1	

Komentar:

Institucionalna razvijenost i stručno-tehnički kapaciteti nacionalnih saveta se veoma razlikuju, tako da oni nemaju istu ulogu, značaj i mogućnost učestvovanja u strateškim i legislativnim procesima kojima se uobličavaju manjinske politike u Srbiji. Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine, na primer, od osnivanja sprovodi intenzivne aktivnosti u domenu predlaganja donošenja propisa državnim i pokrajinskim organima. Ovaj savet je učestvovao u pripremi nacrtu strategija, propisa i drugih dokumenata, koji uređuju ostvarivanje prava nacionalnih manjina (npr. u izradi Medijske strategije, Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakona o srednjoj školi). Predlozi, sugestije i inicijative Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine su često prihvatane. Sa Ministarstvima i sa pokrajinskim organima Savet saraduje na donošenju dokumenata koji štite prava nacionalne zajednice kao i na pitanjima budžetiranja, kada su Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine i pokrajinski organi ili lokalna samouprava u suosnivačkim odnosima. U tom slučaju saradnja postoji i u domenu kadrovskih rešenja, odnosno Savet daje svoje mišljenje i predloge za kadrovsko rešenje u institucijama gde su pokrajina/lokalna samouprava i Savet u suosnivačkom statusu.

Savetima kod kojih je identifikovana potreba za jačanjem profesionalnih i stručnih kapaciteta neophodno je pružiti tehničku pomoć kako bi stručne službe saveta postepeno počele da razvijaju funkciju javnog zastupanja, formulisanja preporuka, predloga i mera od interesa za određenu nacionalnu zajednicu i podrške članovima Saveta da profesionalno reprezentuju interese nacionalne manjine u političkom i zakonodavnom procesu.

5.2.	Koordinacija sa republičkim i pokrajinskim organima		
5.2.1.	Sa resornim ministarstvima i pokrajinskim sekretarijatima se održavaju redovni konsultativni	5	Zapisnici sa sastanaka

	sastanci (jednom mesečno, jednom u dva meseca)		Intervjui sa republičkim i/ili pokrajinskim organima
5.2.2.	Sa resornim ministarstvima i pokrajinskim sekretarijatima se održavaju sastanci po potrebi	3	
5.2.3.	Sa resornim ministarstvima i pokrajinskim sekretarijatima se uglavnom ne održavaju ili retko održavaju sastanci	1	Intervjui sa članovima Nacionalnog saveta Press clipping

Komentar:

Kvalitet odnosa između republičkih odnosno pokrajinskih vlasti i nacionalnih saveta nacionalnih manjina zabrinjavajuće je različit kada se uporede odnosi koji postoje između organa javne vlasti i institucionalno i tehnički razvijenijih saveta (npr. nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine) i ostalih saveta. Prema oceni Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine, iako redovnih koordinacionih sastanaka sa republičkim i pokrajinskim vlastima nema, uvek kada Savet inicira održavanje sastanka – ta inicijativa biva prihvaćena.

Ocena ostalih nacionalnih saveta je da je komunikacija sa republičkim vlastima jednostrana i veoma ograničena. Poslednji pokušaji Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine da ostvari komunikaciju sa vlastima na republičkom nivou ogledaju se u obraćanju predsedniku Vlade, resornim ministarstvima i Kancelariji za ljudska i manjinska prava kako bi se rešili hronični problemi informisanja i obrazovanja na jeziku manjine. Na ove zahteve nije odgovoreno.

Povodom odluke Ustavnog suda Republike Srbije kojom se proglašavaju neustavnim pojedine odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina Koordinacija nacionalnih saveta nacionalnih manjina se obratila predsedniku Vlade krajem januara 2014. godine sa zahtevom za sazivanje sednice Republičkog saveta za nacionalne manjine ali je taj zahtev za sada ostao da sačeka formiranje nove Vlade.

5.3.	Saradnja sa republičkim i pokrajinskim organima u postupku obezbeđenja finansijskih sredstava za ustanove nacionalnih manjina		
5.3.1.	U postupku utvrđivanja finansijskih potreba korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač nacionalni savet nacionalne manjine saraduje sa predstavnicima resornih ministarstava ili pokrajinskih organa	5	Intervjui sa predstavnicima nacionalnog saveta Zapisnici sa sastanaka
5.3.2.	U postupku utvrđivanja finansijskih potreba korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač nacionalni savet nacionalne manjine retko i povremeno saraduje sa predstavnicima resornih ministarstava ili pokrajinskih organa.	3	
5.3.3.	U postupku utvrđivanja finansijskih potreba korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač nacionalni savet nacionalne manjine ne saraduje sa predstavnicima resornih ministarstava ili pokrajinskih organa.	1	

Komentar:

Nacionalni saveti nacionalnih manjina nemaju uspostavljenu praksu saradnje sa institucijama na republičkom ili pokrajinskom nivou, kada je u pitanju utvrđivanje potreba za sufinansiranjem ustanova od posebnog interesa za nacionalnu manjinu čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač. Jedina institucija koja je do sada veoma ažurno odgovarala na zahteve nacionalnih saveta je Zaštitnik građana čije preporuke na žalost do sada resorna ministarstva nisu dovoljno uvažavala – jedan od razloga sigurno leži i u oštrim budžetskim restrikcijama koje zahtevaju prioritizaciju projekata na osnovu kriterijuma na koje nacionalni saveti ne mogu da utiču ili nedovoljno utiču. Krajem 2009. godine, na primer, Zaštitnik građana je dao preporuku Ministarstvu kulture kako bi se utvrdili način i kriterijumi za sufinansiranje

izdavačke delatnosti na bugarskom jeziku u NIU "Bratstvo". Ministarstvo do sada nije sprovelo preporuku Zaštitnika građana.

Mnogostruki razlozi nedovoljne responsivnosti republičkih organa u odnosu na zahteve nacionalnih saveta (sa izuzetkom Nacionalnog saveta mađarske manjine) leže u sve ozbiljnijim i težim budžetskim restrikcijama i ograničenju javne potrošnje (pa i kada se ona odnosi na finansiranje ustanova kulture i informisanja na manjinskim jezicima), nedovoljnom kapacitetu Kancelarije za ljudska i manjinska prava i inertnosti Republičkog saveta za nacionalne manjine koji nije zasedao nijednom u mandate prethodne Vlade pa time nije ni bio u prilici da utiče na adekvatniju preraspodelu budžetskih sredstava i prioritizaciju manjinskih projekata u opštoj budžetskoj alokaciji za prošlu budžetsku godinu.

5.4. Mehanizmi konsultacije prilikom odlučivanja o personalnim rešenjima u ustanovama čiji je osnivač nacionalni savet			
5.4.1.	Uspostavljeni standardni mehanizmi konsultacija/koordinacije prilikom utvrđivanja personalnih rešenja u ustanovama/organizacijama čiji je osnivač nacionalni savet.	5	Zapisnici sa sastanaka Intervjui sa predstavnicima nacionalnog saveta
5.4.2.	Ad hoc konsultacije – po potrebi prilikom utvrđivanja personalnih rešenja u ustanovama/organizacijama čiji je osnivač nacionalni savet	3	
5.4.3.	Nema mehanizama konsultacija/koordinacije prilikom utvrđivanja personalnih rešenja u ustanovama/organizacijama čiji je osnivač nacionalni savet.	1	

Komentar:

Konsultacije sa republičkim i pokrajinskim organima u odgovarajućim sektorskim oblastima prilikom utvrđivanja personalnih rešenja u ustanovama/organizacijama čiji je osnivač nacionalni savet ne postoje ni u jednom nacionalnom savetu koji je učestvovao u projektu – a njihovo uspostavljanje bi doprinelo jačanju sada veoma slabih veza između nosilaca javne vlasti na republičkom i/ili pokrajinskom nivou i većine nacionalnih saveta kao i povećanju transparentnosti rada nacionalnih saveta.

5.5. Podrška nacionalnim savetima prilikom konkurisanja za donatorska sredstva			
5.5.1.	Državni i/ili pokrajinski organi pružaju podršku savetima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje (donatorska sredstva)	5	Zapisnici sa sastanaka Intervjui sa predstavnicima nacionalnog saveta
5.5.2.	Državni i/ili pokrajinski organi u retkim slučajevima pružaju podršku savetima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje (donatorska sredstva)	3	
5.5.3.	Nacionalni saveti nemaju komunikaciju/saradnju sa državnim ili pokrajinskim organima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje (donatorska sredstva)	1	

Komentar:

Iz odgovora pet nacionalnih saveta na ovo pitanje jasno je da državni i/ili pokrajinski organi pružaju podršku savetima prilikom konkurisanja za eksterno finansiranje (donatorska sredstva) samo ukoliko se radi o međudržavnim projektima u kojima u ko-finansiranju učestvuje i matična država. Na primer, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine pokušava da etablira takav model posebno u slučajevima projekata u čijem finansiranju učestvuje i Slovačka Republika i Republika Srbija ili Pokrajina ili drugi donatori. U svim drugim slučajevima, sve aktivnosti oko konkurisanja za eksterno finansiranje (npr. projekti prekogranične saradnje, konkurisanje za druge dostupne EU fondove) nacionalni saveti obavljaju sami. Jačanjem kapaciteta i nadležnosti Kancelarije za ljudska i manjinska prava bi omogućilo efikasnije i adekvatnije uključivanje državnih organa i institucija u proces apliciranja za donatorska sredstva gde bi krajnji korisnici bili nacionalni saveti ili institucije koje oni finansiraju.

6.	TRANSPARENTNOST FINANSIRANJA PROJEKATA IZ BUDŽETA NACIONALNIH SAVETA	Broj	Izvor podataka zakvantifikaciju pondera
6.1.	Dodeljivanje sredstava na osnovu konkursa		
6.1.1.	Nacionalni savet nacionalne manjine sredstva za programe i projekte u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine dodeljuje isključivo na osnovu javno objavljenog konkursa	5	Javni poziv (oglas) za dodelu sredstava Odluka o dodeljivanju sredstava Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta na kojima je odlučivano o dodeljivanju sredstava
6.1.2.	U određenim slučajevima nacionalni savet raspisuje konkurs za dodelu sredstava, ali ne uvek	3	
6.1.3.	Nacionalni savet nacionalne manjine nema praksu da sredstva za programe i projekte u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine dodeljuje na osnovu konkursa	1	
Komentar:			
<p>Finansiranje projekata na osnovu konkursa zavisi od načina rada saveta i strateškog opredeljenja u vezi sa vrstom projekata koji se finansiraju. Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine, na primer, opredeljen je da finansira sve kvalitetne projekte u sva četiri sektora iz svoje nadležnosti (obrazovanja, kulture i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine). Do 2013. godine su raspisivani javni konkursi dok je od 2013. godine konkurs stalno otvoren. Visina budžeta za pojedinačne projekte ne prelazi iznos od 100.000 dinara. Ovaj Savet usmerava budžet na veći broj aktivnosti odnosno malih projekata koji mogu da ostvare održive i diversifikovane efekte. Odbijanje projekata je retkost jer se Savet trudi da i projekte koji ne odgovaraju u potpunosti kriterijumima i strateškim opredeljenjima u saradnji sa podnosiocem preformuliše tako da se sredstva ipak odobre i projekat realizuje.</p> <p>Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine dva puta godišnje objavljuje konkurse na koji se mogu javiti sve institucije koje se bave kulturom, a za organizacije civilnog društva postoji poseban konkurs na koji se mogu javiti i udruženja građana koja se bave kulturom. Praksa je pokazala da se na taj konkurs prijavljuju upravo organizacije koje se bave očuvanjem jezičke tradicije i kulturom Mađara u Vojvodini. U 2013. godini Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine je putem konkursa za oblast kulture planirao da rasporedi 2.225.000 dinara, a kroz direktno finansiranje bez konkursa 7.740.000 dinara. Za oblast obrazovanja preko konkursa je planirana raspodela 8.100.000 dinara, a bez konkursa 5.161.400 dinara, dok se stipendije za visoko obrazovanje dodeljuju isključivo na osnovu konkursa, u visini od 212.510.000 dinara. Za medije je u 2013. godini opredeljeno 6.300.000 dinara, od kojih se bez konkursa raspodeljuje 4.500.000 dinara. Primer za direktno budžetsko finansiranje bez konkursa je kupovina 1600 brojeva Mađar so-a na dan kada su srednjoškolci krenuli u školu, te im je Mađar so deljen uz podlistak Kepeš ifjušag za tinejdžere.</p> <p>Finansiranje projekata na osnovu konkursa uz postojanje jasnih, unapred poznatih i merljivih kriterijuma i pokazatelja potencijalno može da predstavlja snažan mehanizam za unapređenje kvaliteta rada, profesionalnosti i budžetske transparentnosti ne samo saveta već i organizacija, ustanova i udruženja koja učestvuju na konkursima, odnosno nadmeću se kvalitetnim projektima za sredstva.</p>			
6.2.	Dodeljivanje sredstava za projekte na osnovu unapred utvrđenih kriterijuma i merila		
6.2.1.	Nacionalni savet ima unapred utvrđene kriterijume i merila za opredeljivanje sredstava za programe i projekte u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine	5	Odluka o utvrđivanju kriterijuma i merila za dodelu sredstava Odluka o dodeljivanju sredstava Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta na
6.2.2.	Nacionalni savet utvrđuje kriterijume za dodelu sredstava u svakom konkretnom slučaju i oni su	3	

	unapred poznati podnosiocima sredstava		kojima je odlučivano o dodeljivanju sredstava
6.2.3.	Nacionalni savet dodeljuje sredstva na osnovu kriterijuma koji nisu unapred poznati podnosiocima ili nema jasno i unapred utvrđene kriterijume (sredstva dodeljuje na osnovu procene kvalitetnim projektima)	1	
Komentar:			
<p>Veoma mali broj nacionalnih saveta ima unapred definisane kriterijume i merila za izbor projekata na konkursu. Čak i kada prostoje, ovi kriterijumi su uglavnom formalne prirode i nisu ponderisani (nije opredeljen značaj i vrednost svakog pojedinačnog kriterijuma). Ustanovljavanje mehanizma javnog konkursa bez postojanja kriterijuma i merila za izbor najboljih projekata derogira samu ideju konkursnog postupka. Većini nacionalnih saveta bi koristio nastavak podrške u postupku definisanja adekvatnog konkursnog postupka i mehanizama za adekvatnu selekciju kvalitetnih projekata u određenim strateškim oblastima.</p>			
6.3.	Praćenje realizacije finansiranih projekata		
6.3.1.	Postoji stalni mehanizam za praćenje realizacije programa i projekata, koji se finansiraju iz budžeta Saveta: kvartalno, polugodišnje ili godišnje izveštavanje korisnika sredstava	5	Zapisnici sa sednica nacionalnog saveta na kojima su razmatrani izveštaji o realizaciji finansiranih projekata Kvartalno, polugodišnji ili završni izveštaji korisnika sredstava iz budžeta nacionalnog saveta Izjave korisnika sredstava
6.3.2.	Finansijsko izveštavanje korisnika sredstava se ugovara za svaki konkretan slučaj u zavisnosti od vrste projekta i upravljačkih kapaciteta korisnika sredstava	3	
6.3.3.	Nacionalni savet nema jasno uspostavljen mehanizam za praćenje realizacije programa i projekata, koji se finansiraju iz budžeta Saveta	1	
Komentar:			
<p>Ni jedan od nacionalnih saveta koji su učestvovali u projektu Centra za regionalizam nema mehanizme za praćenje realizacije programa i projekata, koji se finansiraju iz budžeta saveta. Čak i najrazvijenijim nacionalnim savetima bi koristilo uspostavljanje tehničke podrške za uspostavljanje sistema praćenja i evaluacije realizovanih projekata, što bi doprinelo i kvalitetnijem planiranju budućih pravaca finansiranja.</p> <p>Čak ni u praksi Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine, na primer, monitoring projekata nije jasno uređen. Najčešće se monitoring vrši kroz ciljane posete članova Saveta događajima i manifestacijama koje se finansiraju iz budžeta Saveta. Eksterna finansijska revizija projekata se obavlja redovno nakon svakog predatog projektnog izveštaja.</p>			
6.4.	Koordinacija budžetskog planiranja sa ustanovama čiji je osnivač nacionalni savet		
6.4.1.	U postupku pripreme finansijskog plana Nacionalnog saveta utvrđuju se potrebe korisnika sredstava - ustanova, društava, fondacija ili ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač	5	Godišnji finansijski plan Godišnji finansijski plan neke od ustanova čiji je osnivač nacionalni savet Godišnji planovi za tri poslednje godine
6.4.2.	U postupku pripreme finansijskog plana Nacionalnog saveta polazi se od projekcije sredstava za ustanove čiji je nacionalni savet osnivač ili suosnivač iz prošle budžetske godine	3	
6.4.3.	U godišnjem finansijskom planu nacionalnog saveta ne predviđaju se sredstva za finansiranje ustanova čiji je nacionalni savet osnivač ili su-osnivač	1	

Komentar:

Koordinacija budžetskog planiranja u postupku pripreme finansijskog plana nacionalnog saveta i ustanova u kojima nacionalni savet vrši osnivačka prava ne vrši se po automatizmu u svim nacionalnim savetima. Jedan od primera u kojima se ona vrši, u skladu sa odredbama Zakona o budžetskom sistemu, je Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine.

Raspodela budžetskih sredstava Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine se vrši na osnovu finansijskog plana i programa ustanova, društava i organizacija za tekuću godinu. Prioritete i potrebe za raspodelu sredstava iz budžeta Nacionalnog saveta za tekuću godinu utvrđuju komisije i odbori Nacionalnog saveta i oni planiraju finansijska sredstva za ustanova, društva i ustanove čiji je Nacionalni savet osnivač ili suosnivač. Planiranje počinje u decembru tekuće godine za narednu godinu. Svake godine se utvrđuju prioritete podrške zavisno od interesa slovačke nacionalne zajednice. Tako su u 2013. godini prioritet u finansiranju imali projekti koji su vezani za scensku umetnost. U 2014. godini prioritet se daje književnom stvaralaštvu. U izuzetnim slučajevima Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine vrši raspodelu finansijskih sredstava izvan planirane kvote za tekuću godinu kada se pojave potrebe koje nisu mogle biti planirane. Tokom 2013. godine izvan plana je podržana rekonstrukcija pozorišne sale u Pivnicama.

Sličan način planiranja finansijskih sredstava organizuje i Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine za finansiranje NIU "Bratstvo". Savet mesečno izdvaja preko 150.000 dinara za zakup prostorija, režije i doprinose za zaposlene a u cilju održavanja ove ustanove od posebnog značaja za bugarsku nacionalnu manjinu. Plan rada ove ustanove sa finansijskom projekcijom utvrđuje izvršni odbor "Bratstva" i dostavlja ga Savetu.

6.5. Transparentnost finansijskih izveštaja o realizaciji programa i projekata			
6.5.1.	Završni izveštaji o realizaciji programa i projekata u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine (kao i izveštaj o realizaciji budžeta projekta) dostupni na veb sajtu nacionalnog saveta	5	Veb sajt nacionalnog saveta Mediji nacionalnih manjina I ostali mediji
6.5.2.	Završni izveštaji o realizaciji programa i projekata koje finansira nacionalni savet (uz izveštaj o realizaciji projekta) dostupni su na zahtev svakom licu	3	
6.5.3.	Nacionalni savet nema praksu davanja na uvid završnih izveštaja o realizaciji programa i projekata	1	

Komentar:

Ni jedan nacionalni savet nacionalne manjine nema praksu objavljivanja završnog izveštaja o realizaciji programa i projekata u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine (kao i izveštaj o realizaciji budžeta projekta). Završni izveštaji realizovanih projekata se ne objavljuju na veb sajtovima, ali svi nacionalni saveti raspolazu dokumentacijom podržanih projekata, koja je dostupna na uvid u prostorijama saveta. Objavljivanje završnih izveštaja u realizovanim projektima bi značajno doprinelo povećanju transparentnosti rada saveta i povećanju poverenja javnosti u njihov rad.

6.6. Eksterna revizija završnih računa nacionalnog saveta			
6.6.1.	Nacionalni savet angažuje eksternu reviziju finansijskih izveštaja (komercijalna revizija završnog računa)	5	Izveštaji eksterne revizije za budžetsku 2013. godinu i eventualno dve prethodne godine
6.6.2.	Nacionalni savet planira da angažuje eksternu reviziju finansijskih izveštaja (komercijalna revizija	3	Odluka o angažovanju eksterne revizije

	završnog računa) od budžetske 2014. godine (ima odluku o angažovanju eksterne, komercijalne revizije za 2014)		
6.6.3.	Nacionalni savet ne planira da angažuje eksternu reviziju finansijskih izveštaja	1	

Komentar:

Po preporuci Kancelarije za ljudska i manjinska prava, nacionalni saveti su počev od 2012. godine počeli da angažuju eksternu finansijsku reviziju, jednom godišnje, na kraju fiskalne godine, za reviziju završnih računa. Za Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine, na primer, reviziju za 2012. godinu obavila je revizorska kuća "Prva revizija d.o.o." Beograd i izveštaj o izvršenoj reviziji završnog računa je dostupan javnosti u kancelariji Saveta. Na osnovu sprovedenih revizorskih postupaka i dobijenih nalaza, revizor je zaključio da je Savet budžetska sredstva namenski koristio za obavljanje svojih redovnih delatnosti u cilju ostvarivanja prava bugarske nacionalne manjine u domenu kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma. Eksternu reviziju angažuje i većina ostalih nacionalnih saveta. Uspostavljanje eksterne revizije je jedan od osnovnih uslova za ostvarenje načela fiskalne transparentnosti nacionalnih saveta.

6.7.	Dostupnost finansijskih izveštaja nacionalnog saveta		
6.7.1.	Finansijski plan, finansijski izveštaj i završni račun nacionalnog saveta se u roku od 15 dana od dana usvajanja objavljuju na veb sajtu nacionalnog saveta	5	Veb sajt nacionalnog saveta Mediji nacionalnih saveta I ostali mediji
6.7.2.	Finansijski plan, finansijski izveštaj i završni račun su dostupni trećim licima na zahtev u prostorijama nacionalnog saveta	3	
6.7.3.	Finansijski plan, finansijski izveštaj i završni račun nisu dostupni trećim licima	1	

Komentar:

Finansijski plan, godišnji izveštaj o radu i završni račun svakog nosioca javnih ovlašćenja, pa i nacionalnog saveta moraju biti dostupni javnosti, jer samo ukoliko su javno dostupni, ta ista javnost može da oceni da li organ javne vlasti odgovorno i kvalitetno upravlja javnim sredstvima. Transparentnost trošenja je prvi korak i uslov za ocenjivanje odgovornosti postupaka i prakse nosilaca javnih ovlašćenja. Dostupnost podataka o finansijskim planovima i njihovoj realizaciji nacionalnih saveta je prilično visoka, što predstavlja ohrabrenje na dugom putu stvaranja uslova za razvojno, razumno i racionalno trošenje budžetskih sredstava.

Najviši standardi transparentnosti, koji podrazumevaju objavljivanje godišnjeg izveštaja o radu i završnog računa na veb stranici nacionalnog saveta, još uvek nisu dostignuti, ali većina nacionalnih saveta omogućava uvid trećim licima u finansijski plan, godišnji izveštaj o radu i završni račun u prostorijama saveta.

RAČUNANJE BODOVA (PONDERA)

Za svaku od ključnih parametara transparentnosti funkcionisanja nacionalnih saveta, dati su pokazatelji u rasponu od potpunog odsustva merenog svojstva, odnosa ili kapaciteta, do „idealne situacije“. Vrednost pokazatelja izražava se u bodovima, pri čemu maksimalni kapacitet nosi pet (5) bodova, a nedostatak kapaciteta je izražen jednim (1) bodom. Ukupan rezultat, nastao zbrajanjem svih bodova u svim oblastima, predstavlja numeričku vrednost transparentnosti obavljanja zakonom poverenih nadležnosti nacionalnog saveta u celini.

Deljenjem postignutog broja bodova ukupnim mogućim brojem bodova i množenjem postignutog rezultata sa sto, dobija se procentualni rezultat. Množenjem dobijenog procentualnog iznosa sa 0,05 dobija se vrednost indeksa transparentnosti, pri čemu se za prosečnu aritmetičku vrednost između 4,5 i 5 smatra da je vrednost indeksa 5, za prosečnu aritmetičku vrednost između 3,5 i 4,5 smatra se da je vrednost indeksa 4 i tako dalje. Indeks se izračunava na sledeći način:

$$\text{Osvojeni broj bodova/max bodova} \times 100 \times 0,5 = \text{prosečna aritmetička vrednost}$$
$$\text{INDEKS TRANSPARENTNOSTI} = \text{zaokruženje na ceo broj}$$

Indeks se tumači na sledeći način:

- **Indeks 5 – potpuna transparentnost** koji pored potpunog sprovođenja zakona i propisa, podrazumeva i primenu niza naprednih, inovativnih, savremenih mehanizama otvorenosti, profesionalizma i načela dobrog upravljanja,
- **Indeks 4- visok nivo transparentnosti** koji ukazuje na visok kvalitet upravljanja i administrativnog rukovođenja nacionalnim savetom, odlično poznavanje principa i modela uključenja javnosti, participativnosti i neposredne demokratije, uz vladanje modernim sredstvima i oruđima kojima se povećava kvalitet dvosmerne komunikacije između nacionalnih saveta i građana (Internet, društveni mediji)
- **Indeks 3 –srednji nivo transparentnosti** koji ukazuje na to da nacionalni savet u celini poštuje zakonske propise u određenim oblastima ali nema dovoljno kapaciteta i znanja za iskorake uvođenju dodatnih mehanizama i alata kojima se povećava transparentnost rada;
- **Indeks 2 –nizak kapacitet**, koji podrazumeva da se principi transparentnosti i dobrog upravljanja sprovedu samo delimično ili samo formalno i, najčešće, se svode samo na proste, obavezne poslove, pa je neophodno značajno restruktuiranje i ciljano uvođenje kvalitetnijeg modela upravljanja.
- **Indeks 1 – potpuno odsustvo transparentnosti**, što podrazumeva da ta funkcija uopšte ne postoji i da nacionalni savet ima veoma nizak opšti nivo upravljačkih kapaciteta.

Podrazumeva se da ni najveći, najrazvijeniji i najnapredniji nacionalni saveti neće moći da iskažu sve vrednosti u punom kapacitetu. U najboljem slučaju, nacionalni savet će imati izvestan broj alata koji su razvijeni u neophodnoj meri, kao institucionalni zaštitnici i garanti zakonitosti, efikasnosti, otvorenosti i javnosti. Kretanje u okvirima zakona i propisanih procedura bi trebalo da obezbedi najmanje vrednost indeksa 3 (ovo podrazumeva pretpostavku da će nacionalni savet osvojiti najmanje 50% od maksimalnog skora), što u ovom trenutku predstavlja i očekivani rezultat za većinu saveta – a nadamo se da će taj rezultat predstavljati i neophodni motivacijski impuls ka uvođenju novih standarda transparentnosti, novih modela upravljanja i odnosa sa građanima, udruženjima i javnim vlastima na svim nivoima.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

352:323.15 (497.11)(082)

**MONITORING transparentnosti u radu nacionalnih saveta
nacionalnih manjina** : analiza i preporuke / [urednica Jelena Perković]. - Novi Sad :
Centar za regionalizam, 2014 (Novi Sad : Reclamare). - 70 str. ; 21 cm

Tiraž 100.

ISBN 978-86-86145-25-3

а) Националне мањине - Србија - Зборници
COBISS.SR-ID 287570439

